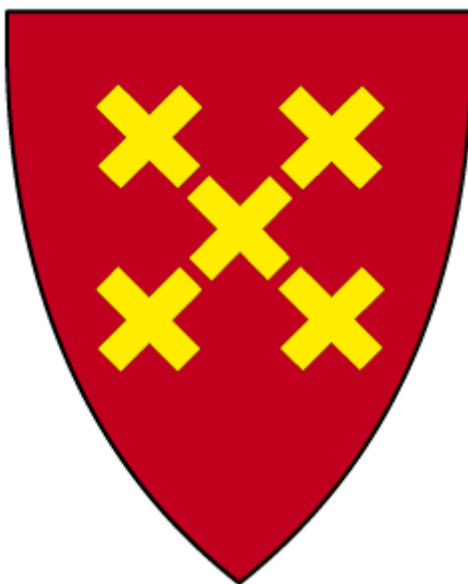

Risiko- og vesentlighetsvurdering

- Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Valle kommune

Valgperioden 2019-2023

November 2020

FORORD

Hvilke deler av Valle kommunes virksomhet er forbundet med høy risiko, og hvor er det mest vesentlig at kommunen gjennomfører eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon? Denne **Risiko- og vesentlighetsvurderingen** tar for seg kommunal virksomhet og kommunalt eierskap i Valle kommune. Agder Kommunerevisjon IKS har gjennomført vurderingen/analysen på oppdrag fra kontrollutvalget i kommunen. Vurderingen skal danne grunnlaget for kontrollutvalgets utarbeidelse av **plan for forvaltningsrevisjon** og **plan for eierskapskontroll** for perioden 2019-2023.

Agder kommunerevisjon har tidligere utført risiko- og vesentlighetsvurderinger under overskriften «Overordnet analyse»¹. Disse analysene har inngått i revisjonens arbeid med å utarbeide utkast til planer for forvaltningsrevisjon². Risiko- og vesentlighetsvurderinger³ har også vært knyttet til utarbeidelse av planer for eierskapskontroll⁴. I denne rapporten kombineres den overordnede analysen og risiko- og vesentlighetsvurderingen tilknyttet kommunens eierskap/selskaper, men rapporten utgjør ikke en plan for forvaltningsrevisjon og/eller eierskapskontroll. Der vi tidligere har bistått med å utarbeide slike planer, er formålet med denne rapporten utelukkende å legge et grunnlag for kontrollutvalgets (og kontrollutvalgssekretariatets) arbeid med dem.

Dokumentet består av fire kapitler. Det første gir en gjennomgang av risiko- og vesentlighetsvurderingens rolle i det større arbeidet med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Det andre kapitlet fokuserer på Valle kommune, utfordringsbildet kommunen står ovenfor, samt det økonomiske handlingsrommet kommunen har til å løse dette. Tredje og fjerde kapittel utgjør analysedelen. Kapittel 3 tar for seg ulike tema innen kommuneorganisasjonen, mens Kapittel 4 tar for seg kommunens selskaper. En oppsummering av våre hovedfunn finnes i rapportens kapittel 5. Kapitlene har, så langt det har vært mulig, blitt bygget opp rundt grunnleggende krav i kommunelovens formålsparagraf og kommunens organisasjonsstruktur.

I perioden vi har arbeidet med rapporten har kommunen iverksatt en rekke ekstraordinære tiltak for å begrense smitte av Covid-19. Ringvirkningene av den globale pandemien vil angivelig fortsette å prege kommunen en tid fremover. Flere tjenestoområder kan bli berørt, og om situasjonen forverres kan den komme til å forsterke utfordringer kommunen står ovenfor. Det er forøvrig lite fakta knyttet til konsekvensene av koronapandemien. Det kan derfor være aktuelt å revidere risiko- og vesentlighetsvurderingene når mer informasjon foreligger.

Til tross for usikkerheten tilknyttet koronapandemien, håper vi at vi har klart å skissere et godt bilde av kommunen, og at vi har laget et oversiktsdokument som vil være nyttig for kommunens beslutningstakere.

Kristiansand 24.11.2020.

Tor Ole Holbek
Revisjonsdirektør

Halvar A. Kjærre
Forvaltningsrevisor

1 Agder kommunerevisjon IKS (2016). *Overordnet analyse for Valle kommune* 29.11.2016.

2 Valle kommune (2017) Kontrollutvalget Møte nr. 05/16, Sak 13/16 06.11.2016 *Plan for forvaltningsrevisjon – Valgperioden 2015- 2019*.

3 Agder kommunerevisjon IKS (2016) *Risiko- og vesentlighetsanalyse Eierskap. Vedlegg 1 Plan for selskapskontroll* 14.9.2016.

4 Valle kommune (2016) Kontrollutvalget Møte nr. 04/16 Sak 10/16 (20.09.2016) *Plan for Selskapskontroll Valle kommune - Valgperioden 2015-2019*.

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	2
1 INNLEDNING.....	5
1.1 Kontrollutvalgets bestilling	5
1.2 Hva er forvaltningsrevisjon?	5
1.3 Hva er eierskapskontroll?	6
1.4 Forholdet mellom forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.....	6
1.5 Om risiko- og vesentlighetsvurderingen.....	7
1.6 Avgrensninger og analytiske begrensninger.....	8
1.7 Informasjonsgrunnlag og metode	9
1.8 Tidligere forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller.....	9
2. VALLE KOMMUNE.....	10
2.1 Om kommunen	10
2.2 Kommuneorganisasjonen	12
2.3 Interkommunale oppgavefellesskap, vertskommuneordninger og andre samarbeidsrelasjoner	13
2.4 Kommunens eierskap	14
2.5 Kommunens verdier og mål	14
2.6 Kommunens utfordringsbilde	15
2.7 Økonomiske rammer	16
2.8 Økonomi - sammenlignet med andre.....	18
2 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING - FORVALTNINGSREVISJON....	19
3.1.1 Bærekraft	19
3.1.2 Aktuelle tema - bærekraftig samfunnsutvikling.....	21
3.2.1. Lokaldemokrati	21
3.2.2 Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Lokaldemokrati	24
3.3.1 Tillitsskapende forvaltning	25
3.3.2 Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Tillitsskapende forvaltning	31
3.4.1 Tjenesteyting, myndighetsutøvelse og samfunnsutvikling.....	31
KOMMUNEADMINISTRASJONEN	31
ENHET FOR HR OG VELKOMSTSENTER	33
ENHET FOR ØKONOMI	36
Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Kommuneadministrasjonen.....	38
OPPVEKST	38
ENHET FOR BARNEHAGER (Valle og Hylestad barnehager)	38

ENHET FOR SKOLE, SFO OG VOKSENOPPLÆRING	41
INTERKOMMUNAL PP-TJENESTE (PPT-SETESDAL)	45
INTERKOMMUNAL BARNEVERNTJENESTE (SETESDAL BARNEVERN)	46
Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Oppvekst	49
HELSE OG SOSIAL	49
OVERORDNET HELSE OG SOSIAL	50
PLEIE OG OMSORG	53
HELSETJENESTA I BYKLE OG VALLE	57
LOKALMEDISINSKE TJENESTER (LMT Setesdal)	60
INTERKOMMUNAL NAV-TJENESTE – NAV Midt-Agder	61
Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Helse og sosial	63
ENHET FOR KULTUR OG FRITID, BIBLIOTEK	63
Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Kultur	64
SAMFUNNSUTVIKLING OG TEKNISK ENHET	65
Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Teknisk	72
4 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING - FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAPER OG EIERSKAPSKONTROLL	73
4.1 Om kommunalt eierskap	73
4.2 Eierstyring/eierskapsforvaltning i Valle kommune	74
4.3 Vurderingen av kommunens selskaper/foretak	75
Interkommunale politiske råd og andre oppgavefelleskap	75
Interkommunale selskaper	78
Aksjeselskap (offentlig heleide)	83
4.3.2 Aktuelle tema – eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskaper	85
5 OPPSUMMERING	86
Forvaltningsrevisjon	86
Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskaper	87
Vedlegg 1: Oversikt over kommunens selskaper/foretak – Valle kommune	88

1 INNLEDNING

Risiko- og vesentlighetsvurderinger er en viktig del av kommunens arbeid med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. I dette kapitlet ser vi nærmere på kontrollutvalgets bestilling av vurderingen, bestillingens formål, samt hva en Risiko- og vesentlighetsvurdering skal være. Vi kommer også inn på noen av de avgrensninger vi har foretatt og informasjonsgrunnlaget analysen bygger på. Til sist gis en oversikt over forvaltningsrevisjoner og annet arbeid som er blitt utført av revisjonen for Valle kommune i forrige valgperiode.

1.1 Kontrollutvalgets bestilling

Den 21.11.2019 (Møte nr. 4/19) fattet kontrollutvalget i Valle kommune følgende vedtak i Sak 12/19 og Sak 13/19:

«Kontrollutvalet ber Agder Kommunerevisjon IKS om å gjennomføre ein risiko- og vesentlighetsanalyse av kommunens verksemd og verksemda i kommunens selskaper, for å kunne identifisere kva for nokre sektorar og områder kor det kan vere behov for å gjere forvaltningsrevisjon. [] Kontrollutvalet ønsker å vere ein aktiv medspelar undervegs i dette arbeidet.»⁵

og

«Kontrollutvalet ber Agder Kommunerevisjon IKS om å gjennomføre ein risiko- og vesentlighetsanalyse av kommunens eigarskap. [] Kontrollutvalet ønsker å være ein aktiv medspelar undervegs i dette arbeidet.»⁶

På bakgrunn av disse vedtakene har Agder kommunerevisjon IKS utarbeidet denne Risiko- og vesentlighetsvurderingen. Vurderingen inngår som ledd i kommunens arbeid med forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i valgperioden 2019-2023.

1.2 Hva er forvaltningsrevisjon?

Det fremgår av kommunelovens § 23-3 første ledd at:

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.⁷

En forvaltningsrevisjon har blant annet som formål å gi de folkevalgte informasjon om administrasjonens oppfølging av kommunestyrets vedtak, og resultatet av dette arbeidet. En slik undersøkelse kan virke som en kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen. Samtidig vil den ha stor betydning for læring og utvikling i kommuneorganisasjonen⁸.

Av kommunelovens § 23-3 annet ledd⁹ fremgår det at kontrollutvalget skal utarbeide en plan som viser hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon på. Planen skal baseres på en **risiko- og vesentlighetsvurdering** av kommunens virksomhet, herunder kommunens selskaper. Hensikten med vurderingen skal være å identifisere hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

⁵Valle kommune (2019). Kontrollutvalget SAK 12/19 Bestilling av Risiko- og vesentlighetsanalyse – Forvaltningsrevisjon (21.11.2019)

⁶Valle kommune (2019). Kontrollutvalget SAK 13/19 Bestilling av Risiko- og vesentlighetsanalyse – Eierskapskontroll (21.11.2019)

⁷LOV-2018-06-22-83. Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83> (Nedlastet 03.06.2020)

⁸NKRF (2016). Veileder i forvaltningsrevisjon, s.16. http://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/Veileder_i_forvaltningsrevisjon_NKRF_2016_04_25.pdf (Nedlastet 16.4.2020)

⁹LOV-2018-06-22-83. Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83> (Nedlastet 16.4.2020)

Plan for forvaltningsrevisjon skal utarbeides minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, jf. kommuneloven § 23-3 annet ledd. Antall vurderinger kan likevel være flere, og det kan være hensiktsmessig å foreta årlige gjennomganger av den vedtatte planen/analysen for å vurdere nye behov og justeringer. Planen skal vedtas av kommunestyret, men kontrollutvalget kan gis delegert myndighet til å gjøre endringer i planen.

1.3 Hva er eierskapskontroll?

Av kommunelovens § 23-4 første ledd fremgår det at:

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.¹⁰

Eierskapskontrollen har altså som formål å gi folkevalgte informasjon om hvordan eierinteressene til kommunene utøves. Kontrollutvalget skal utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres, jf. § 23-4 annet ledd. Planen skal baseres på en **risiko- og vesentlighetsvurdering** av kommunens eierskap, der hensikten er å identifisere hvor det er størst behov for eierskapskontroll. Selve planen skal utarbeides minst én gang i hver valgperiode, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, jf. kommuneloven § 23-4 annet ledd. Planen for eierskapskontroll skal som planen for forvaltningsrevisjon (kap 1.2) vedtas av kommunestyret, men kontrollutvalget kan også her få delegert myndighet til å gjøre endringer i planen.

Det er imidlertid ikke adgang til kontroll med alle selskaper kommunen er medeier i. Forvaltningsrevisjon i selskaper og eierskapskontroll er hovedsakelig aktuelt i aksjeselskap som i sin helhet eies av kommuner og fylkeskommuner, heleide døtre av disse, interkommunale selskap (IKS), og interkommunale samarbeid som er egne rettssubjekt (eks. Interkommunale politiske råd). Utenfor rekkevidden av forvaltningsrevisjon i selskap og eierskapskontroll er kommunale foretak (KF) og kommunale oppgavefelleskap som ikke er egne rettssubjekt. Dette fordi disse inngår i kommunen som rettssubjekt. En stiftelse har ingen eier, men eies av seg selv, og omfattes derfor ikke av forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll (Se § 23-6 og 24-10).

1.4 Forholdet mellom forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Kommuneloven fastslår at kontrollutvalget skal påse at det utføres forvaltningsrevisjon i selskaper der kommunen har eierinteresser¹¹, jf. § 23-2 c og d. Undersøkelser i selskap kan altså utføres som eierskapskontroll og/eller som forvaltningsrevisjon. Gjeldende praksis er likevel at disse ofte utføres i kombinasjon. Mens man utfører kontroll med at den som utøver eierinteressene gjør det i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll), ser man også nærmere på utvalgte tema ved selskapets virksomhet (forvaltningsrevisjon) – for eksempel regelleterlevelse, selvkostberegninger eller lignende.

¹⁰ LOV-2018-06-22-83. Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83> (Nedlastet 16.4.2020)

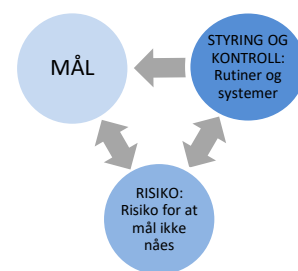
1.5 Om risiko- og vesentlighetsvurderingen

Planene for eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon skal bygge på en risiko og vesentlighetsvurdering (§23-3 og 23-4). Kommuneloven gir derimot ingen føringer for hva en slik risiko- og vesentlighetsvurdering skal være utover at hensikten er å finne ut av hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Hva som menes med «Risiko- og vesentlighetsvurdering» utdypes likevel noe i Prop. 46 L (2017-2018)¹² der det heter at:

Risiko- og vesentlighetsvurderinger innebærer å vurdere på hvilke områder av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, eller i hvilke selskaper, det er risiko for vesentlige avvik, og hvor alvorlige konsekvenser disse avvikene vil kunne få¹³ (Side 404).

Risiko i kommunene må altså sees i forhold til forventningene om at kommunene skal nå sine målsettinger, ha en effektiv drift og etterleve regelverket. NKRFs veiledning formulerer det slik:

*I risikovurderingen skal det foretas en vurdering av hvilke **konsekvenser** det kan få, dersom de enkelte risikofaktorer inntrer, og **sannsynligheten for at det vil skje**. Når man har identifisert og vurdert de ulike risikofaktorene, og kjenner hvilke **risikoreduserende styrings- og kontrolltiltak** som er iverksatt, må det foretas en vurdering av **hvor vesentlige de ulike risikofaktorene er i forhold til virksomhetens målsettinger**¹⁴ (Side 14: Vår utheving).*

Figur 1: Risikostyring: Generell modell

Figur 1 illustrerer en generell modell for risikostyring. Risikovurderingen inngår som et ledd i risikostyringen, og det er utviklet ulike standarder for slike risiko-vurderinger/analyser¹⁵¹⁶. Felles for disse at høy risiko innenfor et område identifiseres når¹⁷:

- det er stor sannsynlighet for at relevante risikofaktorer gjør seg gjeldende.
- det er mangel på tiltak for å redusere dem.
- konsekvensen av at risikofaktorene gjør seg gjeldende vil være store.

Høy vesentlighet innen et område kan videre identifiseres når området er av stor økonomisk, samfunnsmessig eller prinsipiell betydning. Vurderingsprosessen kan ut i fra dette illustreres som på neste side (Figur 2).

¹² Prop. 46 L (2017-2018). *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)* <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-46-l-20172018/id2593519/> (Nedlastet 16.4.2020)

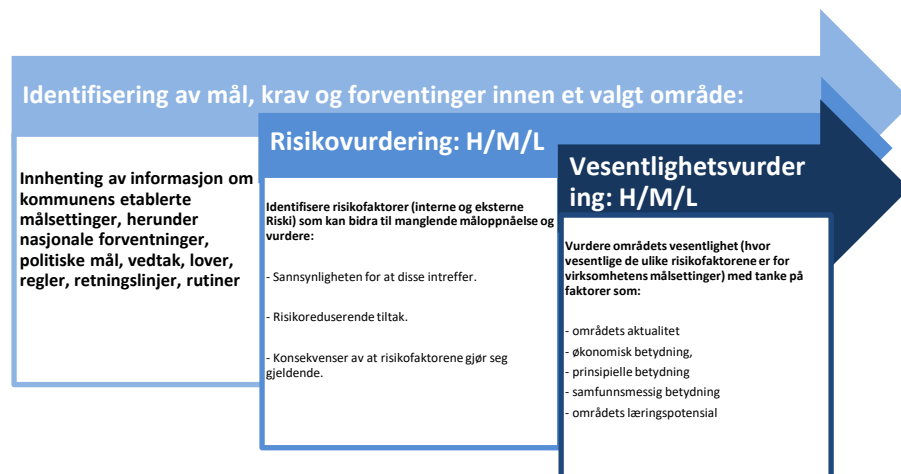
¹³ Prop. 46. L (2017-2018). *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)*, Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/f0964c05be1d4fefb54267e9255bb921/no/pdfs/prp201720180046000dddpdfs.pdf> (Nedlastet 16.4.2020)

¹⁴ NKRF (2019). *Veileder i risiko- og vesentlighetsvurdering* https://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/ROV-veileder_oppdateret-fast-satt_av-styret_3.12.2019.pdf (Nedlastet 16.4.2020)

¹⁵ *Intern Kontroll – et integrert rammeverk* (1996). Oversettelse av COSO-rapporten av Marthe Solberg. Oslo, Cappelen Akademiske Forlag

¹⁶ DiFi (2019) Internkontroll <https://internkontroll-infosikkerhet.difi.no/> (Nedlastet 18.06.2020)

¹⁷ Basert på Riksrevisjonens definisjoner av risiko og vesentlighet: <https://www.riksrevisjonen.no/om-riksrevisjonen/slik-jobber-vi/> (Nedlastet 26. Mai 2020).

Figur 2: Risiko og vesentlighetsvurdering: Analyseprosessen

I samsvar med Figur 2 identifiserer vi her grader av risiko og vesentlighet (RoV). Vi angir risiko og vesentlighet som lav (L), middels (M) eller høy (H) med utgangspunkt i hvor kritisk, viktig og aktuelt revisjonen vurderer det er å foreta en forvaltningsrevisjon på området vi vurderer. Vippekarakter M/H eller L/M indikerer mellomtilfeller. Dette graderingssystemet brukes også i forhold til kommunens selskaper der risiko vurderes med henhold til kommunens kontroll med selskapene, hvorvidt selskapet driver i tråd med kommunestyrets vedtak, forventninger, lover og regler, anerkjente premisser for eierskapsstyring, og annet som påvirker at selskapet drift. Grad av vesentlighet tilknyttet kommunens selskaper vurderes opp imot selskapets rolle som tjenesteleverandør til kommunens innbyggere, dets samfunnsmessige og økonomiske betydning mv.

1.6 Avgrensninger og analytiske begrensninger

Risiko- og vesentlighetsvurderingen er gjort på et overordnet nivå. Analysen har ikke som formål å beskrive alle forhold ved kommunen og kommunens selskaper. Omfanget er begrenset ut ifra hva som er formålet med analysen, det vil si å identifisere hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Analysen er videre begrenset av den tid, og de ressurser vi har hatt til rådighet. Vi bemerker at risiko- og vesentlighetsvurderingen er gjort gjennom et informert og kvalifisert skjønn, og ikke må tolkes som eksakt vitenskap. Det er tatt sikte på at vurderingen skal gi relevant og tilstrekkelig informasjon om hovedtrekkene som angår kommunens virksomhet, og samtidig være detaljert nok til å gi relevant informasjon med tanke på å identifisere områder for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll. Som nevnt i forordet har mye endret seg i perioden rapporten er blitt til pga. den pågående Covid-19 pandemien. Vi har prøvd å ta hensyn til dette så langt det har vært mulig, men mye her er fortsatt usikkert. Det er ellers viktig å huske på at nye utfordringer og risikoer kan oppstå underveis i planperioden, også utover utfordringene med Covid-19.

1.7 Informasjonsgrunnlag og metode

Revisjonen har innhentet og gjennomgått følgende informasjon:

Interne kilder: Skriftlige og muntlige

- Økonomiplan, årsrapporter, kommuneplan og andre relevante styringsdokumenter, eks. utkast planstrategi.
- Relevant regelverk, retningslinjer og rutiner.
- Informasjon om kommunens eierskap.
- Kommunens oppfølging av tilsyn og forvaltningsrevisjoner.
- Kommunens hjemmesider, postjournal.
- Kommunens tilbakemelding på rapportutkast.
- Svar på årlig forespørsel til kommunedirektør.
- Innspill fra kontrollutvalget jf. bestillingen, se kapittel 1.

Eksterne kilder: Offentlige og private

- Overordnede lover, regelverk og nasjonale føringer.
- Informasjon om internasjonale fokusområder.
- Relevant statistikk fra offentlige databaser, som Kostra og Ungdata mv. Aktuelle rapporter, kommunebarometeret.
- Tilsynsrapporter fra andre tilsynsetater, eks Fylkesmannen, Arbeidstilsynet, Arkivverket mv.
- Relevante medieoppslag.
- Informasjon fra selskaper eid av kommunene, og annen informasjon om disse.

Bruken av interne kilder sikrer at kommunens perspektiv og fokus blir vektlagt, og en vurdering av hvordan kommunen arbeider. Bruk av eksterne kilder sikrer et blikk til forpliktelser og forventninger utenfra, og muliggjør et kritisk og komparativt perspektiv på kommunens virksomhet. I mange sammenhenger bygger vurderingene på tilgjengelig statistikk. Bruken av statistikk (Eks. Kostra statistikken, Ungdata etc.) kan ha begrensninger og må kun sees som et utgangspunkt for å vurdere potensiell risiko. I Valle kan små forhold eksempelvis medføre at enkeltregistreringer/tilfeller får større prosentvist utslag enn de ville gjort i en større kommune. I andre tilfeller registreres ikke data ikke registreres av personvern hensyn. Kvaliteten på analysen avhenger videre av kvaliteten på kommunens rapportering. Vi nevner til sist at vurderingen støtter seg på revisjonens opparbeidede kunnskap om kommunen gjennom løpende revisjon og tidligere gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller over tid.

1.8 Tidligere forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Agder kommunerevisjon IKS har utført flere forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller mm. for i Valle kommune. Følgende er skrevet i valgperioden 2015-2019:

Forvaltningsrevisjoner

- Psykososialt miljø og mobbing i grunnskolen i Valle kommune (2019)¹⁸.

Selskapskontroller:

- Setesdal Brannvesen IKS (Selskapskontroll, 2018)¹⁹.
- Konesjonskraft IKS (Selskapskontroll. Aust-Agder revisjon 2019)²⁰.

Annet:

- Tilskuddsforvaltning i Valle kommune (2016)²¹.
- Omdisponering av jordbruksareal (2017)²².
- Anskaffelse av brannstasjon i Valle (2018)²³.
- Anskaffelse av brøyting, rydding og strøing i Valle kommune (2018)²⁴.

¹⁸ Agder kommunerevisjon (2019) *Psykososialt miljø og mobbing i grunnskolen i Valle kommune*. <https://agderkomrev.no/wp-content/uploads/2019/08/Forvaltningsrevisjon-2019-Mobbing-og-psykososialt-miljo-i-Valleskolen.pdf> (Nedlastet 1.09.2020)

¹⁹ Agder kommunerevisjon (2018) *Selskapskontroll av Setesdal Brannvesen IKS*. <https://agderkomrev.no/wp-content/uploads/2018/01/Selskapskontroll-av-Setesdal-Brannvesen-IKS.pdf> (Nedlastet 1.09.2020)

²⁰ Aust-Agder revisjon (2019). *Selskapskontroll av Konesjonskraft IKS*. <https://temark.no/wp-content/uploads/2019/10/Selskapskontroll-Konesjonskraft-IKS-Aust-Agder-fylkeskommune.pdf> (Nedlastet 1.09.2020)

²¹ Agder kommunerevisjon (2016) *Tilskuddsforvaltning i Valle kommune*. <https://163883-www.web.tornado-node.net/wp-content/uploads/2017/02/Tilskuddsforvaltning-i-Valle-kommune.pdf> (Nedlastet 03.09.2020)

²² Agder kommunerevisjon (2017) *Omdisponering av jordbruksareal* <https://agderkomrev.no/wp-content/uploads/2017/02/Omdisponering-av-jordbruksareal-Valle-kommune.pdf> (Nedlastet 03.09.2020)

²³ Agder kommunerevisjon (2018) *Anskaffelse av brannstasjon i Valle kommune*. <https://agderkomrev.no/wp-content/uploads/2020/09/Anskaffelse-av-brannstasjon-i-Valle-kommune.pdf> (Nedlastet 03.09.2020)

²⁴ Agder kommunerevisjon (2018) *Anskaffelse av brøyting, rydding og strøing i Valle kommune*. <https://agderkomrev.no/wp-content/uploads/2018/01/Anskaffelse-av-brøyting-rydding-og-strøing-i-Valle-kommune.pdf> (Nedlastet 03.09.2020)

2. VALLE KOMMUNE

For å forstå risikobildet til kommunen må man legge til grunn en forståelse av den samfunns-messige konteksten kommunen inngår i, og man må identifisere hovedmålene kommunen jobber mot. I dette kapitlet gjennomgår vi sentrale trekk ved kommunen og dens befolkning. Der-nest tar vi for oss kommunen som organisasjon, og ulike samarbeidsformer kommunen inngår i. Til sist følger en gjennomgang av kommunens mål, dens fremtidige utfordringsbilde, samt det økonomiske handlingsrommet kommunen har for å løse dette. Kapittelet gir en bakgrunn for analysen i Kapittel 3 og 4.

2.1 Om kommunen

Valle (Kommunenummer 4221, tidligere 0940)²⁵ er den nest øverste kommunen i Setesdal. I Agder grenser kommunen mot Bygland i Sør, Bykle i Nord og Sirdal i Vest. Høyfjellet øst i kommunen grenser mot Tokke og Fyresdal i Vestfold og Telemark fylke. Kommunen ble opprettet i 1837 og inkluderte da arealene i Bykle kommune og den tidligere kommunen Hylestad. Bykle ble skilt ut i 1902 og Hylestad i 1915²⁶. I sin nåværende form har kommunen eksistert siden 1962 da den på nytt ble slått sammen med Hylestad²⁷. Kommunen forbindes med de andre kommunene i Setesdal gjennom riksvei 9 som er hovedferdselsåren gjennom kommunen. Langs riksveien finnes hoveddelen av kommunens bebyggelse og det administrative sentret, bygden Valle. Ellers finnes mindre bygder/spredt bebyggelse og bygden Rysstad som var kommune-senteret i tidligere Hylestad kommune. Kommunearealet på 1265 km² består av vann, elver, myr, skog, dyrket mark, fjell, fjellbeiter og høyfjell²⁸. Vestheia er en del av Norges nest største landskapsvernområde og tilholdssted for den sørligste villreinstammen i Europa. Det er 1346 fritidsbygninger i kommunen per 2020²⁹ (flere enn det er innbyggere).

Kraftproduksjon har vært en svært viktig inntektskilde for kommunen siden 60-tallet. Viktige næringer for kommunens innbyggere er ellers bygge- og anleggsvirksomhet (Tre), varehandel, undervisning, og helse- og sosialtjenester³⁰. Kommunen er kjent for sine tradisjoner. I Setesdal er stevkunst, dans og folkemusikk nylig oppnevnt av UNESCO til å være en del av den immaterielle verdenskulturarven. Kommunevåpenet, fem Andreaskors på rød bunn, er inspirert av gammel stavkirkedekor³¹. Valle kommune har i dag et utstrakt samarbeid med de andre kommunene i dalen. I forbindelsen med kommunereformen ble det utredet og diskutert flere alternativer til kommunesammenslåing, herunder en storkommune som favnet helt til Kristiansand. Hovedsakelig ble det skissert tre ulike alternativer. En storkommune basert på kommunene som inngår i Setesdals regionsamarbeid, en storkommune basert på Valle, Bykle og Bygland, og et alternativ der man opprettholder nåværende kommunegrenser, men satser ytterligere på regionsamarbeidet med andre setesdalkommuner³². Det er sistnevnte alternativ som har gjort seg gjeldende. Statistisk Sentralbyrå (SSB) kategoriserer Valle kommune til å tilhøre Kostra gruppe 6. Dvs. en liten kommune med høye bundne kostnader per innbygger og høye frie disponible inntekter³³. Kategoriseringen vil danne grunnlaget for sammenligninger vi vil foreta oss under.

²⁵ Regjeringen (2020) Nye kommune- og fylkesnummer <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/nyekommuneog-fylkesnummer/id2629203/?expand=facebook2629205> (Nedlastet 08.09.2020) (Nedlastet 03.11.2020)

²⁶ Store norske leksikon (2020). Valle kommune <https://snl.no/Valle#:~:text=%20Valle%20%201%20Natur.%20Lars%20M%C3%A6hlum.%20Lisens%3A,i%20fylket.%204%20Ekstern%20lenke.%20%20More%20> (Nedlastet 03.11.2020)

²⁷ SSB (2020) https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_9913/rapp_9913.pdf (Nedlastet 08.09.2020)

²⁸ Kartverket (2020). Arealstatistikk for Norge. <https://www.kartverket.no/kunnskap/Fakta-om-Norge/Arealstatistikk-Norge/> (Nedlastet 08.09.2020)

²⁹ SSB (2020) Bygningsmassen <https://www.ssb.no/statbank/table/05467/tableViewLayout1/> (Nedlastet 08.09.2020)

³⁰ SSB (2020) Sysselsetting, registerbasert <https://www.ssb.no/statbank/table/12539/tableViewLayout1/> (Nedlastet 08.09.2020)

³¹ NVG (2000) Norske landskapsvåpen, <http://oddso.nvg.org/nlv/0940.html> (Nedlastet 08.09.2020)

³² Oxford Research AS (2015) Foreløpig rapport: Frå Stagnasjon til vekst? <file:///C:/Users/Ha240350/Downloads/Utgreining+kommunereform+Setesdal.pdf> (Nedlastet 20.07.2020).

³³ SSB (2020) Kodeliste for Kostra- kommunegruppering. <https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/112/koder> (Nedlastet 08.09.2020)

Nøkkeltall for kommunen³⁴

Demografi og befolkningsutvikling:

- **Antall innbyggere:** 1164 pers. per 01.01.2020.
- **Befolkningstetthet:** 0,92 personer/km² (Landsgjennomsnittet er ca. 16,8)³⁵.
- **Befolkningsutvikling:** Folketallet i Valle har vært synkende siden kommunen ble opprettet, men stabiliserte seg noe fra 1970 og utover på ca. 1450 innbyggere³⁶. Siden 2004 kom en periode med økt negativ befolkningsvekst. De siste fem årene har det vært en nedgang på 78 pers. Økt nedgang siden 2018 utgjør hovedsakelig personer med innvandrerbakgrunn som forlater kommunen (-48 personer mellom 2018 og 2020). Fra 2019 til 2020 kan det se ut til at man får en svak økning (ca. 5 pers).
- **Befolkningsframskriving:** Forventet nedgang til 1135 personer i 2050 (hovedalternativet)³⁷. Økning i antall eldre over 65 år og nedgang i produktiv del av befolkning. Dobling i antall eldre over 80 år. (Større nedgang enn prognosene per 2020).
- **Forventet levealder:** Forventet levealder for kvinner er 84,6 år (2019). Dette er høyere enn snittet i fylket (83,2 år) og landsgjennomsnittet på 83,5 år. Forventet levealder for menn er 76,5 år (2019). Dette er lavere enn snittet i fylket (79 år) og signifikant lavere enn landsgjennomsnittet (79,4 år)³⁸.
- **Fødselsrate:** Gjennomsnittlig 8,6 (2015 -2019). Noe under landsgjennomsnittet for 2019.
- **Dødelighet:** Gjennomsnittlig 11,56 (2015-2019). Over landsgjennomsnittet for 2019.
- **Inn-/utflytting:** Gjennomsnittlig nedgang på -14,2 personer per år de siste fem årene (2015-2019).
- **Fruktbarhet:** 1,54 barn per kvinne i fruktbar alder. Under landsgjennomsnittet. Har som i resten av landet vært synkende de siste årene.
- **Kjønn og alder:** 96 kvinner per 100 menn i 2020 (Landet er 98,3)³⁹. Høyere andel menn i yngre del av befolkning, og høyere andel kvinner i den eldre.
- **Innvandrere:** 9,6 % i 2020 (14,7 % for landet). De fleste født i utlandet. Hovedsakelig arbeidsinn-

vandrere, familieinnvandrere og flyktninger. Polen (22 pers), Myanmar (21pers), Syria (16 pers) og Thailand (13 pers) utgjør de største landgruppene (2020)⁴⁰. Nedgang i personer med innvandrerbakgrunn siden 2018 (Fra 172 personer i 2018 (14,4%) til 124 personer i 2020 (10,65 %), inkl. norskfødte med innvandrerbakgrunn).

Befolkningens sosiale profil:

- **Inntekt:** Noe lavere medianinntekt enn landet (Medianinntekt etter skatt alle husholdninger på 515 000 kr mot 524 000 kr for landet i 2018)⁴¹. Lavere andel lavinntektshusholdninger (2018)⁴². Andel barn i lavinntektsfamilier var i 2017 på 27 % og 17,8 i 2018⁴³.
- **Inntektsulikhet:** Noe lavere enn landet og på linje med fylket (2018)⁴⁴.
- **Integrering:** Lav andel i arbeid eller utdanning (30%) etter endt introduksjonsprogram (2017)⁴⁵. 63 % for landet.
- **Aleneforsorgere** utgjør 16,7 % av barnetrygdmodtakere (2018). Oppimot landsgjennomsnittet⁴⁶.
- **Utdanningsnivå:** I 2018 hadde 25,1 % av kommunens innbyggere utdanning på universitets- og høyskolenivå. På landsbasis har 34,1 % av befolkningen slik utdanning⁴⁷.
- **Syssetting:** 70 % for befolkningen uten innvandrere og 66,3 % for innvandrere (2019 – syssetting 15 til 74 år). Landsgjennomsnitt på 67,0/63,3 %⁴⁸. Det fremgår av kommuneplanen at tallet på sysselsatte har økt jevnt siden 1990, samtidig har arbeidsledigheten gått ned. Det er flere som pendler ut av kommunen enn inn. Det har vært en kontinuerlig nedgang i arbeidsplasser i Valle kommune i perioden fra 2012-2018 (over 15 %.⁴⁹).
- **Arbeidsledighet:** 1,1 % (2020). Lavest i Agder. 3,6 % i Mai 2020 pga. Covid-19. Fortsatt lavest (Agder 6,6 %)⁵⁰. Oktober 2020, nede på 1,3 %.
- **Støtte til livsopphold:** 17 %, landsgjennomsnittet er 16 %⁵¹.

³⁴ Med mindre annet er omtalt er tall i dette delkapittelet hentet fra SSB (2020). *Kostra - Valle kommune* <https://www.ssb.no/kommune-fakta/kostra/valle> (Nedlastet 01.07.2020)

³⁵ Utregnet: 1164/1265 = 0,92. Tall hentet fra kapittel. 2.1 i denne rapporten

³⁶ Store norske leksikon (2020). *Valle kommune* <https://snl.no/Valle#:~:text=%20Valle%20%201%20Natur.%20Lars%20M%C3%A6hlum.%20Lisens%3A,%20fylket.%204%20Ekstern%20lenke.%20%20More%20> (Nedlastet 03.11.2020)

³⁷ SSB (2020). *Fremskrevet befolkningsmengde* <https://www.ssb.no/statbank/table/12882/tableViewLayout1/> (Nedlastet 30.06.2020)

³⁸ FHI (2020). *Folkehelseprofil Valle* <https://www.fhi.no/hn/folkehelse/folkehelseprofil/> (Nedlastet 20.10.16).

³⁹ FHI (2020). *Kommunehelse Statistikkbank* <http://khs.fhi.no/webview/> (Nedlastet 27.05.2020)

⁴⁰ SSB (2020). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn*. <https://www.ssb.no/statbank/table/09817/tableViewLayout1/> (Nedlastet 19.11.2020).

⁴¹ SSB (2020). *Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger* <https://www.ssb.no/statbank/table/06944/tableViewLayout1/> (Nedlastet 20.11.2020)

⁴² FHI (2020). *Folkehelseprofil Valle* <https://www.fhi.no/hn/folkehelse/folkehelseprofil/> (Nedlastet 20.10.16).

⁴³ Bufdir (2018). *Barnefattigdom monitor*. https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnefattigdom/#/0941 (Nedlastet 17.08.2020)

⁴⁴ FHI (2020). *Kommunehelse Statistikkbank* <http://khs.fhi.no/webview/> (Nedlastet 27.05.2020)

⁴⁵ IMDI (2020). *Tall og statistikk* <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/K4221> (Nedlastet 23.11.2020)

⁴⁶ Bufdir (2020). *Barnevern kommunemonitor* https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern_kommunemonitor/#/0940 (Nedlastet 21.10.2020)

⁴⁷ SSB (2020). *Befolkningens utdanningsnivå* <https://www.ssb.no/statbank/table/09429/> (Nedlastet 20.10.2020)

⁴⁸ IMDI (2020). *Statistikk* <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/K4221> (Nedlastet 20.11.2020).

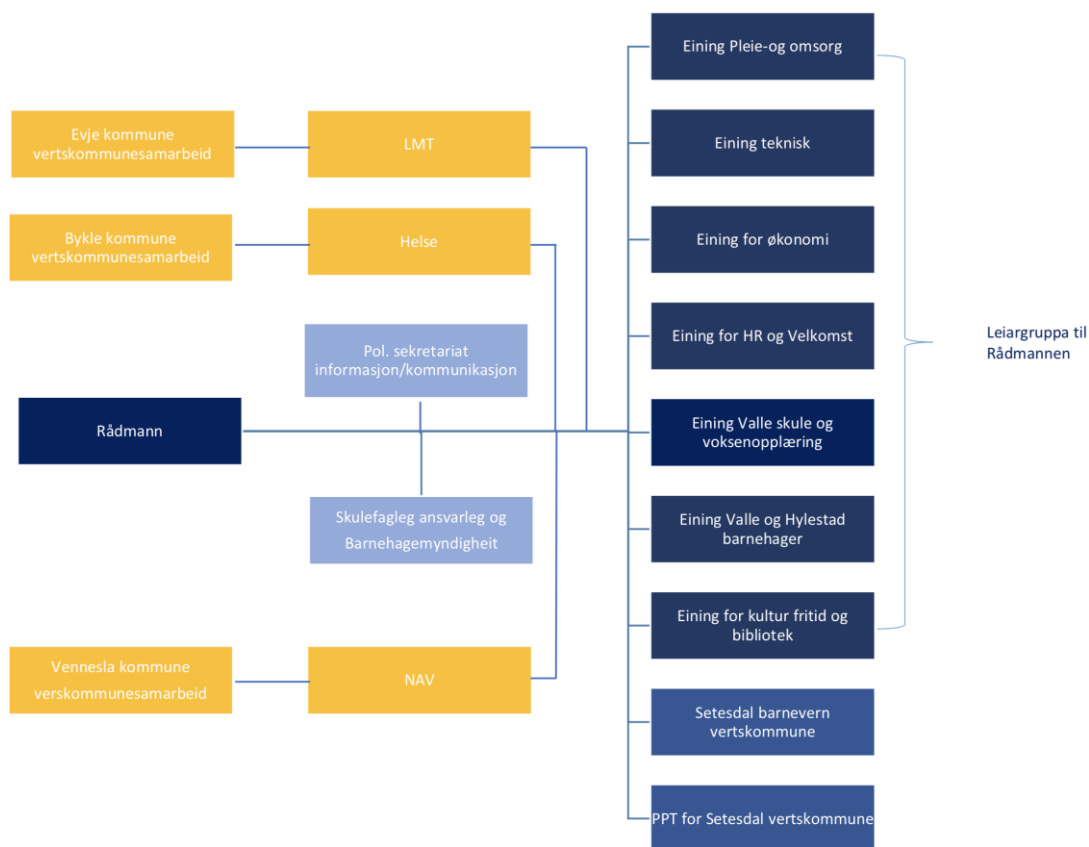
⁴⁹ Valle kommune (2020). *Budsjett og økonomiplan* (https://pub.framsikt.net/2020/valle/bm-2020-vedtak_budsjett_og_%C3%B8kpplan/#/generic/summary/4dd37b93-2cae-4f83-b68d-57402438c68f-cn) (Nedlastet 23.10.2020)

⁵⁰ NRK (2020). *Valle har få arbeidsledige* <https://www.nrk.no/sorlandet/valle-har-fa-arbeidsledige-1.15027090> (Nedlastet 21.08.2020)

⁵¹ FHI (2020). *Folkehelseprofil Valle* <https://www.fhi.no/hn/folkehelse/folkehelseprofil/> (Nedlastet 20.10.16).

2.2 Kommuneorganisasjonen

Valle kommune er organisert etter to-nivå modellen. Fra 01.01.2021⁵² vil Valle kommune gjøre enkelte endringer i kommunens organisering. Blant annet vil det bli ansatt en rådgiver underlagt kommunedirektøren med delegert ansvar for informasjon/kommunikasjon og politisk sekretariat. Organisasjonskartet under viser den nye organiseringen. I den nye organiseringen vil kommunen fortsatt ha en skolefaglig ansvarlig i kommunedirektørens stab (lovpålagt med skolefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen)⁵³. Enhetene er videre organisert i en flat struktur med 9 enheter underlagt kommunedirektøren (Tidligere 10 enheter, Personal og Velkomstsenter slås sammen fra 2021). Enhetene har budsjett-, drifts- og personalansvar for de ansatte i sitt tjenesteområde. Dette krever at enhetsledere må ha forståelse for budsjett og økonomi i tillegg til fagkompetansen innen sitt felt. To av enhetene er interkommunale vertskommunesamarbeid der Valle er vertskommune (Barnevern og PPT). Med unntak av disse inngår alle enhetsledere i kommunedirektørens ledergruppe. I tillegg kommer tre enheter der andre kommuner er vertskommune (Lokalmedisinske tjenester (LMT), Helsetjenesten i Bykle og Valle og NAV Midt-Agder).

⁵² Mottatt organisasjonskart fra kommunedirektøren 23.11.2020.

⁵³ Udir (2008) Tolkningssuttalelse <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleeiers-ansvar/Skolefagleg-kompetanse-i-kommuneadministrasjonen/> (Nedlastet 2020)

Nøkkeltall for kommuneorganisasjonen⁵⁴

- **Ansatte:** I 2019 hadde Valle kommune 144 stillingshjemler med faste ansettelser. I 2020 er det 141. Kommunen har fokus på å legge til rette for et godt arbeidsmiljø
- **Likestilling inkludering og mangfold:** Med unntak av tekniske tjenester er det til dels stor overvekt av kvinner i de fleste enheter (82 % totalt). Årsrapportene gir lite informasjon om likestilling på ledernivå, men det fremgår av utkast til planstrategi at kommunen har flere kvinner enn menn i ledende kommunale stillinger⁵⁵. Valle kommune har satt seg som mål, og forpliktet seg til å være en helsefremmende og inkluderende arbeidsplass.
- **Likelønn:** Det fremgår av kommunens årsmelding for 2019 at det er små lønnsforskjeller i kommunen og at kvinner innen samme stillingsgruppe også kan tjene noe mer.
- **Ansettelsesforhold:** Omtrent 60 % av de ansatte i Valle kommune arbeider i dag deltid ifølge årsmeldingen for 2019. Ifølge årsmeldingen er tallet på kvinner som arbeider deltid vesentlig høyere enn tallet på menn i deltid⁵⁶. Både for arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjonene skal arbeidet med heltid og heltidskultur være et sentralt samarbeidsområde framover⁵⁷.
- **Sykefravær/fravær:** Sykefraværet har vært økende siden 2018 og ligger i 2019 på 6,47 %. I løpet av de siste ti årene var det høyest i 2016 med 7,69 %. Dette er fortsatt under gjennomsnittet for kommunal sektor nasjonalt (ca. 9,5 %), men over kommunens måltall (5 %).

2.3 Interkommunale oppgavefelleskap, vertskommuneordninger og andre samarbeidsrelasjoner

Vertskommunesamarbeid der Valle er vertskommune

- Setesdal Barnevern, med Valle og Bygland, (Valle er vertskommune).
- PPT Setesdal med Valle og Bygland (Valle er vertskommune).
- Veterinærtjeneste – Med Bykle. (Valle er vertskommune).

Vertskommunesamarbeid der andre kommuner er vertskommuner:

- Helsetjenesten i Bykle og Valle (Lege, legevakt, fysioterapi, jordmor, helsestasjon, skolehelsetjeneste, psykisk helse og rus. (Kopl. § 28 b-d) (Bykle er vertskommune).
- NAV Midt-Agder med Iveland, Vennesla, Valle og Bygland (Vennesla er vertskommune).
- LMT Setesdal (Lokalmedisinske tjenester). Øvrige Setesdalkommuner (Evje og Hornnes er vertskommune.).
- Veterinærvakt med Evje og Hornnes kommune og Bygland. (Evje og Hornnes som vertskommune).
- Skogbrukskontor- Med Bykle og Bygland. Kontor i Bygland.

Annet:

- Personvernombud (under Evje og Hornnes/LMT).
- RoS samarbeid med andre setesdalkommuner.
- Ulike fagnettverk (Eg. barnehage).
- Regionplan Agder (Samarbeid).
- Setesdal opplæringscenter (forening/lag).
- Krypsivfondet i Otra (Stiftelse).
- Vassdragsstyret for øvre Otra (1 av 3 kommuner + andre).
- SVR - Verneområdetstyret for Setesdal, Vesthei og Ryfylkeheiane (Flere kommuner).
- LVK – Landssammenslutninga for vasskraftkommuner (Flere Norske kommuner).
- Aust-Agder utviklings og kompetansefond (Stiftelse).
- Frivillighetssentralen (Stiftelse).
- Valle og Hylestad Sokn
- Utmarkkommunenes samanslutning.
- KS.
- Senter mot seksuelle overgrep (SMSO) – Krise-/støttesenter (Kristiansand).
- Arbeidsgiverkontroll (Arendal/Grimstad)
- Se også kommunens selskaper (se kap 2.4).

⁵⁴ Tall til dette delkapittel er hentet fra Valle kommunes årsmeldinger og økonomiplaner

⁵⁵ Valle kommune (2020) Utkast til planstrategi <https://www.valle.kommune.no/getfile.php/4776220.2210.plpsjulwsjplbz/R%C3%A5dman-nen+sitt+framlegg+til+planstrategi+for+2020-2024.pdf> (Nedlastet 19.11.2020)

⁵⁶ Valle kommune (2020) Årsmeldingen for 2019.

⁵⁷ Valle kommune (2020) Budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023. https://pub.framsikt.net/2020/valle/bm-2020-vedtak_budsjett_og_%C3%B8kplan/#/generic/summary/032cd59e-8008-4400-8aa4-86f7bf764fff-cn (Nedlastet 21.10.2020)

2.4 Kommunens eierskap

Per September 2020 ser listen over kommunens eierskap slik ut⁵⁸. (Se også vedlegg 1 og kap 4.3)⁵⁹

Aksjeselskap (Etter aksjeloven):

- Setpro AS (20%)
- Agder næringselskap AS (0,329 %) ⁶⁰
- Kommunekraft AS (0,31 %)
- Agder Energi AS (1,13 %) ⁶¹
- Usus AS (Visit Sørlandet) (0,64 %) ⁶² – Kristiansand
- Valle Husflidsbygg AS (60%)
- Setesdaltunet AS (50%)
- Setesdal informasjons- og kompetansesenter AS (2,4 %) ⁶³
- LL Setesdal bilruter (4,29 %)

Interkommunale selskaper (Etter IKS loven):

- Setesdal miljø og gjenvinning IKS (20 %)
- Setesdal Brannvesen IKS (20,8 %)
- Konesjonskraft IKS (4,83 %)
- Aust-Agder museum og arkiv IKS (5 %)

- Agder kommunerevisjon IKS (4%)
- Setesdalsmuseet eigedom IKS (33,3 %)

Andre foretak/samarbeid (Interkommunale politiske råd (IPR), § 27 samarbeid, KF etc.):

- Setesdal IPR (20%)
- Agder Sekretariat (Kvinesdal), 6,25%
- Setesdal IKT (20%)
- Midt-Agder friluftsråd (1 av 9 kommuner)
- Biblioteksentralen SA (Andel)
- AT-Skog SA (Andel)
- Øyne Industribygg VALLE (KF)
- KLP - Kommunal Landspensjonskasse.
- OFA – Offentlig fellesinnkjøp Agder
- Aust-Agder utviklings og kompetansefond (1%)
- Norsk landbruksrådgeving Agder.

2.5 Kommunens verdier og mål

I denne delen gjengis kommunens verdier og kommunens overordnede mål slik de fremgår av kommuneplanen 2016-2028⁶⁴.

Valles Verdier:

Åpenhet, troverdighet, respekt og mot⁶⁵.

Fokusområde 1) Samferdsel

- Valle kommune skal ha et effektivt, fremtidsrettet og trafiksikkert vegnett bygd opp rundt riksvei 9 gjennom Setesdal som hovedåre, med forgreining til Dalen i øst via fylkesveg 45 og Sirdal i vest via fylkesveg 337.
- For Valle kommune er det særlig viktig med gode veier. Bedre kommunikasjon til og fra Valle betyr mye for både bosetting, næringsliv og turisme. Det er ei målsetting å fullføre riksveg 9 med «gul stripe til Hovden» innen 2023.
- Det såkalte Sørlandsutvalget foreslo at en skulle utgreie en stamvei mellom Oslo og Stavanger gjennom Setesdal og Sirdal. Dette mente Sørlandsutvalget ville utløse ny utvikling i de indre bygder. En foreslår å starte arbeidet med denne saken.
- En utbygging og utbedring av hovedvegnettet vil kunne gi Valle kommunen et mer variert og fleksibelt arbeidsmarked. Helårsveg Brokke-Suleskar kan gi grunnlag for nye næringer og virksomheter, og vil gi eksisterende næringsliv større markeder.
- Kortere reisetid fra sentrale strøk vil ha positiv effekt på markedet for fritidsbosteder og øke bruken av disse.
- Det kommunale vegnettet skal tilfredsstille kravene til trafiksikring effektiv drift og forvaltning.
- Mer fysisk aktivitet gjennom å gå og sykle til skole og arbeid. Dette er viktig for folkehelsen.

⁵⁸ Informasjon hentet fra Kommunens årsregnskap 2019, Brønnøysundregisteret, aksjonærregisteret, proff.no, informasjon fra regnskapsrevisor, note 5 i kommuneregnskapet.

⁵⁹ Vi gjør oppmerksom på at det er forskjellige på eierandelene mellom hva som er oppgitt i eierskapsmelding og note 5 i regnskapet.

⁶⁰ 0,329 ifølge eierskapsmeldingen, 0,33 ifølge aksjonærregisteret.

⁶¹ 0,753 % ifølge eierskapsmeldingen, 1,13 ifølge aksjonærregisteret

⁶² Ikke nevnt i aksjonærregisteret.

⁶³ 1 % ifølge eierskapsmeldingen., 2,4 ifølge aksjonærregisteret.

⁶⁴ Valle kommune (2016). Kommuneplanens samfunnsdel 2016-2018. Vedtatt 22.06.2016 (Se også kommunens etiske retningslinjer)

⁶⁵ Valle kommune (2020) Kommunens årsmelding 2019.

- Åraksøyne er et viktig element i samferdselssammenheng i Valle kommune. En må videreutvikle Luft- og motorsportsenteret.

Fokusområde 2) Bokvalitet:

- Valle kommune skal være et attraktivt og trygt sted å bo med gode oppvekstvilkår og omsorgstilbud for alle.
- For å være et attraktivt sted å bo må Valle kommune kunne tilby attraktive bostedsområder med attraktive omgivelser. Kommunen må arbeide for at innbyggerne trives og opplever et trygt og inkluderende miljø, og at nye innbyggere kjenner seg velkomne. En må satse på barn og unge sitt lærings- og oppvekstmiljø. Funksjoner og tilbud i sentrumsområdene er viktige for utviklingen av sterke lokalsamfunn og gir grunnlag for utvikling av gode møteplasser.

Fokusområde 3) Næringsliv

- Valle kommune skal ha et bredt og inkluderende næringsliv, der virksomheter innen kultur og håndverk og naturbaserte virksomheter står sterkt.
- Valle kommune skal være en attraktiv «fritidskommunen» for Sør-Vestlandet (Agder og Sør-Rogaland). I dette ligger det at Valle er et attraktivt sted der dem som bor i byene kan bruke fritiden. Det gjelder hyttefolk og «vanlige» turister. I Valle mener man det er stort samsvar mellom god plass og bo og god plass å besøke.

Fokusområde 4) Kultur og fritid

- Valle kommune skal utvikle og legge til rette for et variert kultur- og fritidstilbud. En skal legge særlig vekt på arbeidet med «den kulturelle grunnmuren». Kommunen skal støtte opp om lag, foreninger og annet frivillig arbeid
- Det er særlig viktig å legge til rette for at barn og unge skal ha gode oppvekstvilkår med inkluderende og varierte fritidsaktiviteter, og at kommunen kan være med på å tilby en meningsfylt fritid for innbyggere i alle livsfaser.
- Kulturskolen er et lovpålagt kommunalt tjenestetilbud. Kulturskolen bygger på et humanistisk menneskesyn og humanistiske samfunnsverdier og skal bidra både til å videreføre og fornye kulturarven vår. Valle kulturskole skal være en faktor som virker positivt inn på bokvaliteten i Valle, synlig i lokalsamfunnet og regionen. I kulturskolen skal det være rom både for individualitet og mangfold, spissing og bredde, og tilbudet skal ha høy faglig og pedagogisk kvalitet. Gjennom kulturskolen skal elevene få mulighet til å formidle og oppleve, reflektere og gjøre valg, og få styrket sin sosiale, estetiske og kulturelle kompetanse. Kulturskolen skal fremme folkehelse i et bredt perspektiv.
- Folkebiblioteket vil være aktive med å øke interessen for lesning. Lesning blir mer og mer viktig når samfunnet blir enda mer teknologisert og digitalt. Biblioteket ser på det som et viktig demokratisk arbeid at alle får kunnskap om å hente viktig informasjon fra den digitale informasjonsflyten. Biblioteket vil også være en medspiller til den lokale kulturen og til frivillig arbeid i kommunen. Selvbetjening på begge bibliotekene vil øke tilgangen til lokalene og det som biblioteket kan by på.

2.6 Kommunens utfordringsbilde

KS nevner flere utfordringer som kommunene i Norge står ovenfor. Flere eldre, trangere økonomi og tøffere prioriteringer, rekruttering og kompetanse i arbeidslivet, et lokaldemokrati under press, utenforskap, økende mangfold og ulikhet, klimaendringer, utilstrekkelig digital infrastruktur, og en samfunns- og næringsutvikling i endring.⁶⁶ Valle kommune står ovenfor flere av utfordringene KS peker på. Flere av utfordringene skisseres i kommuneplanens samfunnsdel 2016-2028. Planen vektlegger tre hovedutfordringer: 1) Folketall og levekår, 2) sysselsetting, og 3) kultur, idrett og fritid. Revisjonen skisserer følgende utfordringsbilde:

- **Befolkning og befolkningssammensetningen** – Store utfordringer tilknyttet befolkningens aldersbærevne, og det å opprettholde en sunn og bærekraftig befolkningssammensetning. Nedgang i antall innbyggere, men en

signifikant økning i eldre/pensjonister. Dobling av antall eldre over 80 år. Det må påregnes et spesielt trykk på tjenester for disse aldersgruppene. Sentralt å holde på den yngre befolkningen og tilrettelegge for tilbakeflyttere.

⁶⁶ KS (2020). Mange bekker små <https://www.ks.no/globalassets/kpt-2020/GrunnlagsdokumentPr240220.pdf> (Nedlastet 27.05.2020)

- **Lokaldemokrati** – Utfordringer tilknyttet et lokaldemokrati under press. Lokaldemokratiet utfordres gjennom kommunereformen, økt samarbeid med nabokommuner, og selskapsorganisering. Det kan bli mer utfordrende for befolkningen å delta/skaffe seg oversikt.
- **Økonomi og tjenesteleveranse** – Omprioriteringer og innstramninger på drift, Usikkerhet rundt kraftinntekter, covid-19 og demografiske endringer. Kommunen har igangsatt en prosess for å bedre kostnadsstyringen.
- **Styringsgrunnlag:** Det er mangelfull statistikk innenfor enkelte områder, blant annet pga. kommunens størrelse.
- **Ringvirkninger av global pandemi** - Utfordringer tilknyttet følgene av Covid-19 utbrudd vil prege de fleste sektorer fremover. Økonomi og opprettholdelse av tjenester under endrede forhold kan bli et sentralt tema, men avhenge av grad av smittevernstiltak og hvordan turismen påvirkes.
- **Utdanning** – Noe under landsgjennomsnittet på nasjonale prøver (5 og 8 trinn), men høyt antall grunnskolepoeng sammenlignet med landet.
- **Kompetanse** – Utfordringer med å skaffe til veie kompetent personell innen flere sektorer.
- **Arbeidsplasser** – Antall arbeidsplasser i kommunen har sunket med over 15 % de siste 10 årene.
- **Hyttebefolkning** – Store svingninger i antall mennesker som oppholder seg i kommunen påvirker enkelte tjenester.
- **Fraflytting** – Eks flyktninger man har brukt ressurser på å integrere, andre.
- **Utenforskap og lavinntekt**– Høy andel barn i lavinntektsusholdninger.
- **Barnevern** – Utfordringer tilknyttet organiseringen av barnevernsamarbeidet, herunder kostnader og bemanning.
- **Folkehelse** – Signifikant flere som leier bolig, lav forventet levealder menn, vaksinasjonsdekning meslinger, ungdom mindre aktive.
- **Helse- og omsorgstjenester** – Utfordringer tilknyttet fremtidig eldreomsorg (demografiske endringer), kostnadsnivået i eldreomsorgen, leveranse av helhetlige og koordinerte helsetjenester.
- **Ivaretagelse av natur og kulturlandskap.** Flere og større verneområder i kommunen.
- **Bostedsutvikling** - Utvikle eiendommer som folk vil kjøpe og bosette seg på. En høy andel av kommunens innbyggere over 45 år leier i dag bolig.
- **Næringsutvikling:** Bedriftene i kommunen har lite marked, lav lønnsomhet og vekst. Arbeidsplasser forsvinner.
- **Vedlikehold av kommunale bygg.**
- **Kultur og bibliotek:** Utfordringer tilknyttet infrastruktur og lavt innbyggertall. Ivaretagelse av verdenskulturarven. Barn og unges deltakelse i kulturaktiviteter.
- **Sysselsetting:** Utfordrende å skape flere arbeidsplasser i kommunen fremover, pendlerkommune.

2.7 Økonomiske rammer

Av de totale driftsinntektene til Valle kommune (200,7 millioner kroner i 2019) utgjør rammetilskudd fra staten, skatteinntekter, eiendomsskatt og inntekter fra kraftproduksjon de viktigste inntektskilder⁶⁷. I tillegg kommer integreringstilskudd som vil falle bort i kommende økonomiplanperiode. Som fremhevet i årsmeldingen for 2019⁶⁸ viste kraftskatteutvalgets sin rapport høsten 2019 at det kan være stor usikkerhet rundt fremtidig inntektsgrunnlaget. Selv om kommunen har fått beholde inntektene illustrer utvalgets innstilling at inntekter ikke kan tas for gitt⁶⁹. Negativ befolkningsvekst og demografiske endringer vil videre påvirke inntektene negativt (eks. innbyggertilskuddet) i tiden fremover. Til dette tilkommer også usikkerhet rundt inntekter, og mulige tap tilknyttet pågående Covid-19 pandemi, prisene i kraftmarkedet, og videre usikkerhet i global og nasjonal økonomi (eks. oljepriser).

Som vi har vært inne på kan tiltakene knyttet til Covid-19 prege kommuneøkonomien fremover⁷⁰. Merutgifter tilknyttet pandemien kan utgjøre økte lønnskostnader, ekstraavgifter til helse

⁶⁷ Valle kommune (2020) Budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023.

⁶⁸ Valle kommune (2020) kommunens årsmelding for 2019.

⁶⁹ Se RS 1/20 Kommunestyret i Valle 2020. Regjeringen skrinlegger kraftskatteutvalget!

⁷⁰ Fylkesmannen i Agder (2020). Covid-19 – Direkte merutgifter for kommunene i Agder anslått til i overkant av 325 millioner kroner, <https://www.fylkesmannen.no/agder/Kommunal-styring/Kommuneokonomi/covid-19--direkte-merutgifter-for-kommunene-i-agder-anslatt-til-i-overkant-av-330-millioner-kroner/> (Nedlastet 27.05.2020).

og omsorg, økte utgifter til sosialhjelp, inntektsbortfall for barnehage, SFO, Kultur eller Idrett etc., samt kostnader til smitteverntiltak og redusert avkastning fra finansplasseringer. Kommunen vil også kunne merke tiltakenes påvirkning på turisme og næringsliv. Der hyttebefolkningen uteble vinteren 2020, ble det likevel en økt tilstrømning av norske turister sommeren 2020. Det vil innvilges ekstra midler i kompensasjon for Covid-19 tiltak fra staten i form av økt rammetilskudd, skjønn og andre tilskudd som vil kompensere for noe av dette, men det er usikkert hvorvidt dette vil dekke kostnadene. Varer og tjenester kan bli dyrere, men lønnsutviklingen vil angivelig holdes lav. Rentenivået vil angivelig holdes lavt, noe som er positivt for kommunens lånekostnader.

Kommunen har budsjettert med lavere driftsinntekter i inneværende periode (2020-2023) sett ut ifra et 2019-nivå (185,7 millioner i 2020, 185,5 millioner i 2021 og 184,3 millioner i 2022 og 2023)⁷¹. Ifølge kommentar fra fylkesmannen⁷² har kommunen lagt til grunn et anslag på inntekter fra rammetilskudd og skatt på formue og inntekt på 0,3 millioner kroner over KS sitt anslag per år⁷³. Angående betydningsfulle finansinntekter er det varslet at utbyttet fra Agder Energi vil bli lavere enn ventet (oppimot 60%)⁷⁴ for 2020. Kommunen har budsjettert med et utbytte fra Agder Energi i 2020 som er i tråd med anbefalte beregningsmodeller, og har således tatt høyde for noe av dette. Agder Energi fremhever at inntektene fra selskapet er betydelig redusert som følge av meteorologiske forhold, kraftbalansen i det nordiske markedet mv. Det har vært rekordlave strømpriser i 2020. NVEs kraftmarkedsanalyser⁷⁵ peker mot en gradvis økning fra 2021 og frem mot 2030 som følge av miljøtiltak/elektrifisering. I sum illustrer dette hvordan kommunen ikke kan sees som løsrevet fra globale forhold og klimaendringer.

Kommunen har vedtatt finansielle måltall. Netto driftsinntekter skal være minimum 2 % av brutto driftsinntekter. Dette målet er høyere enn minimumsanbefalingen på 1,75 %.

Måltall 2 %	2020	2021	2022	2023
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter i økonomiplan 2020-2023	-0,6 %	1 %	1 %	1 %

Kommunen har videre mål om å ha et disposisjonsfond på ca. 20 millioner kroner. Det skal være et forsvarlig nivå på lånegjeld, og lånefinansiering av investeringer skal være tilsvarende hva den er for kostragruppen kommune tilhører (estimert til 73 % i 2019). Fylkesmannen⁷⁶ påpeker at budsjettet for 2020 er 2,6 prosentpoeng lavere enn det vedtatte måltallet, og at det er 1 % under for resten av årene i økonomiplanperioden. Når det kommer til avsatt disposisjonsfond vil dette være vesentlig bedre enn måltallet (ca. 40 mill.). Gjelden vil likevel være høyere enn vedtatte måltall (ca. 80 % vs. 73%). Kommunen har ifølge fylkesmannen ikke vurdert sine vesentlige langsiktige forpliktelser i økonomiplandokumentet for 2020. Fylkesmannen råder kommunestyret til å revidere vedtatt finansielle måltall⁷⁷.

Angående investeringer har kommunen vedtatt investeringer for oppimot 60 millioner kroner i inneværende budsjettplanperiode (2020-2023). Foreslåtte/planlagte investeringer er blant annet etablering av næringsareal, garderobesvømmehall, kalkdoseringsanlegg, klatrevegg, kloakk-anlegg, ny brannstasjon, arealutvikling.

⁷¹ Valle kommune (2020) Budsjett og økonomiplan 2020-2023 https://pub.framsikt.net/2020/valle/bm-2020-vedtak_budsjett_og_%C3%B8kplan/#/generic/summary/budprp (Nedlastet 9.11.2020).

⁷² Fylkesmannen i Agder (2020) Valle kommune- tilbakemelding årsbudsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023.

⁷³ Fylkesmannen i Agder (2020) Valle kommune- tilbakemelding årsbudsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023.

⁷⁴ Fedrelandsvennen (2020). *Alvoret siger inn*. <https://www.fvn.no/nyheter/okonomi/i/awVzn2/Alvoret-siger-inn-Kraftig-reduert-aksjeutbytte-fra-Agder-Energi> (Nedlastet 27.05.2020)

⁷⁵ NVE (2020) Kraftmarkedsanalyse. <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftmarkedsdata-og-analyser/langsiktig-kraftmarkedsanalyse/?ref=main-menu> (Nedlastet 24.10.2020).

⁷⁶ Fylkesmannen i Agder (2020) Valle kommune - tilbakemelding årsbudsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023.

⁷⁷ Fylkesmannen i Agder (2020) Valle kommune - tilbakemelding årsbudsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023.

Valle har igangsatt en prosess for å jobbe mot en mer kostnadseffektiv kommune. I en nylig utarbeidet rapport fremgår det at kommunen har innsparingsmuligheter⁷⁸. Kommunen ser ut til å jobbe for dette. (Merk at denne gjennomgangen ikke tar for seg økonomiplan 2021-2024 som nylig er lagt frem for kommunestyret).

2.8 Økonomi - sammenlignet med andre

Tabellen under viser utvalgte nøkkeltall for kommuneregnskap sammenlignet med kostragruppen og landet i 2019. Vi ser at kommune ligger bedre an enn landet på flere områder i 2019, eks. laver gjeld og høye frie inntekter selv om frie inntekter ligger noe under kostragruppen.

Tall for 2019 ⁷⁹	Valle kommune	Kostragruppe 6	Landet u. Oslo	Landet med Oslo
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	2,7 %	-0,5	1,4 %	1,9 %
Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter	7,9 %	16,9 %	16,2 %	16,6 %
Frie inntekter per innbygger	76 566 kr	83 196 kr	57 297 kr	58 484 kr
Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter (Ex. pensjonsforpliktelser)	70,4 %	92,1 %	110,5,6	106,2 %
Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter	20,3 %	11,6 %	11,5 %	11,7 %
Årets mindre/merforbruk i driftsregnskapet i prosent av brutto driftsinntekter	1,8 %	0,6 %	1,1 %	1,2 %

Tabellen under viser kommunens prioriteringer i 2019, målt som netto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde i prosent av totale utgifter. Vi ser at kommunen bruker en relativt større prosentandel på helse og omsorg, grunnskole, kultur, VAR, administrasjon og politisk styring (røde tall), og mindre på barnehage, sosialsektoren og barnevern (grønne tall)⁸⁰ og ⁸¹.

Tall for 2019 i % (og kr.)	Valle	Kostragr. 6	Aust-Agder	Landet m. Oslo	Landet u. Oslo
Helse og omsorg	44,3 % (48,2 mill)	43,1%	35 %	36,1 %	37,3%
Grunnskole	25,1 % (27,4 mill)	20,7 %	24,7 %	23 %	23,6%
Barnehage	8,9 % (9,6 mill)	7,8 %	14,5%	14,4 %	14,3 %
Kultursektoren	7,3 % (8 mill)	3,3 %	3,9 %	4,1 %	4,1 %
VAR (Vann, avløp, renovasjon)	0,6 % /0,68 mill)	0,0 %	- 1,1 %	-0,6 %	-0,5%
Barnevern	1,8 % (1,9 mill.)	2,7 %	3,6%	3,6 %	3,7%
Sosialsektoren	5 % (5,4 mill.)	3,7 %	6,9%	6 %	5,6%
Administrasjon	13,8 % (15 mill)	12,3 %	7,6%	6,9 %	7,4%
Politikk, styring, kontroll	2,9 % (3,2 mill)	2 %	1,1 %	0,9 %	0,9 %
Eiendomsforvaltning	13,2 % (14,3 mill)	9,6 %	8,4 %	9 %	9 %

⁷⁸ BDO (2020) Rapport – Tjenestegjennomgang for Valle kommune 19.august 2020. (Kommunestyret Sak 5/20)

⁷⁹ SSB (2020). Utvalgte nøkkeltall for kommuneregnskap <https://www.ssb.no/statbank/table/12134/tableViewLayout1/> (Nedlastet 30.3.2020)

⁸⁰ Se beskrivelse av hva som inngår i tallene her (Kommunekonsern): <https://www.ssb.no/statbank/table/12362/tableViewLayout1/> (sist nedlastet 27.05.2020). Merk at summen av de angitte prosentdelen i tabellen utgjør over 100%. Ifølge SSB skyldes dette at enkeltutgifter føres under flere kommunale tjenesteområder i statistikken. Enkelte områder er i tillegg utelatt fra oversikten. Prosentatsene indikerer likevel noe om ressursbruk innen hvert enkelt tjenesteområde ut ifra hva kommunen har rapportert.

⁸¹ SSB (2020). Utgifter til tjenesteområdene <https://www.ssb.no/statbank/table/12362/tableViewLayout1/> (sist nedlastet 27.05.2020)

2 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING - FORVALTNINGSREVISJON

Det følgende kapittelet utgjør den første analysedelen i denne risiko- og vesentlighetsvurderingen, og tar for seg ulike tema der det kan være aktuelt med forvaltningsrevisjon innen kommuneorganisasjonen i Valle. Vi har strukturert kapittelet med utgangspunkt hovedelementene i kommunelovens formålsparagraf under følgende overskrifter:

- 3.1 Bærekraftig samfunnsutvikling** - Mål og forventninger tilknyttet kravet om at Valle kommune skal være en bærekraftig kommune.
- 3.2 Lokaldemokrati** - Mål og forventninger tilknyttet kravet om at Valle kommune tilrettelegger for et fungerende lokaldemokrati.
- 3.3 Tillitsskapende forvaltning** – Mål og forventninger tilknyttet kravet om at Valle kommune tilrettelegger for en tillitsskapende forvaltning.
- 3.4 Tjenesteyting og myndighetsutøvelse** – Mål og forventninger tilknyttet kravet om at Valle kommune produserer tjenestene innbyggerne har krav på, og at dette skjer en rasjonell og effektiv måte

Sistnevnte delkapittel/punkt om tjenesteyting og myndighetsutøvelse er så langt som mulig strukturert i henhold til kommuneorganisasjonen/kommunenes tjenesteområder.

3.1.1 Bærekraft

Kommunene skal iht. kommunelovens⁸² formålsparagraf § 1-1. være bærekraftige. Begrepet «bærekraft», som først ble tatt i bruk i Brundtland kommisjonens rapport «vår felles fremtid»⁸³, defineres i dag av FN som «utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge muligheten for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov»⁸⁴. FN definerer tre områder som er viktige for å oppnå en bærekraftig utvikling 1) Klima og miljø, 2) Økonomi, og 3) Sosiale forhold. I tråd med dette har det vært et økende fokus på bærekraft i kommunal sektor⁸⁵.

Fakta om kommunen:

Kommunen bygger sine planer på Regionplan Agder 2030 der verdiskapning og bærekraft og klima og miljø er viktige hovedsatsningsområder. I utkastet til planstrategi trekkes bærekraft hovedsakelig frem i tilknytning til klima.

⁸² LOV-2018-06-22-83 Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83> (Nedlastet 16.4.2020)

⁸³ FN (1987) «Our common future». Report of the world commission on environment and development. https://www.un.org/ga/sec-arch/view_doc.asp?symbol=A/42/427&Lang=E (Sist nedlastet 28.05.2020)

⁸⁴ FN (2019) Bærekraftig utvikling <https://www.fn.no/tema/fattigdom/Baerekraftig-utvikling> (Sist nedlastet 28.05.2020)

⁸⁵ F. eks. Møre og Romsdal Fylke. Bærekraftfylket. <https://mrfylke.no/om-oss/prosjekta-vaare/utviklingsprosjekt/baerekraftfylket-moere-og-romsdal> (sist nedlastet 03.06.2020)

Bærekraftig utvikling (Overordnet) (RoV = H).

Fordelt på de tre overnevnte hovedområdene har FN definert 17 mål for bærekraftig utvikling⁸⁶. Det er forventninger om at kommunene skal bidra til å nå disse målene gjennom planarbeidet. De nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging for 2019-2023 legger eksempelvis vekt på at kommunene skal planlegge for å skape en bærekraftig samfunnsutvikling, sikre sosial

rettferdighet og god folkehelse⁸⁷. Viktige delmål vil her tilfalle kommunens enkelte tjenestekområder. Risikofaktorene er her komplekse og tett sammenvevd med disse. Vi tar her for oss noen generelle risikomomenter:

Mulige risikofaktorer:

- Fremtid, og fremtidige generasjoner har lite fokus i kommunens planarbeid og strategier.
- Ulike delmål/områder utelates fra bærekraftstankegangen.
- Fokus på bærekraft nedprioriteres i lys av andre utfordringer.
- Bærekraftsmålene sees ikke i sammenheng.
- Mangelfull oppfølging av tiltak.
- Kartlegger ikke status for bærekraftsmål.
- Manglende fokus på bærekraft i næringsutviklingsarbeidet.
- Manglende eller snever forståelse for bærekraftbegrepet.
- Krav i kommunereformen og kommuneloven.
- Begrepsmessige uklarheter/motsetninger.
- Manglede kunnskap/kompetanse om bærekraftig næringsutvikling/bærekraft.
- Bærekraftsmål i konflikt med andre mål.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Bærekraftsmålene er omfattende. Det er sannsynlig at feltet vil utgjøre en utfordring for kommunen. Revisjonen vurderer ut ifra dette at risikoen for at målene ikke oppnås er til stede. Dette må sees i sammenheng med kommunens størrelse. Som en befolkningsmessig liten kommune er Valle sårbar på flere områder. Den demografiske utviklingen, herunder et økende antall eldre, vil blant annet legge press på kommunens aldersbæreevne. Det fremgår av kommunens Budsjett 2020 og økonomiplan for 2020-2023⁸⁸ at:

«lik andre små kommunar [er Valle], under aukande press som følgje av nedgang i foketal, færre barn og fleire eldre, reduserte overføringar gjennom inntektssystemet, usikkerhet rundt framtidig inntektsgrunnlag (kraftinntekter og eigedomsskatt, nye oppgåver og auka statleg detaljstyring, sterkare rettighetslovingvning og auka krav til kommunen Fortset utviklinga vil Valle kommune i kommande økonomiplanperiode ha utfordringar med å fylle rolla som generallitkommune» (s. 6)

Økonomisk sett ligger kommunen langt høyere på utgifter til drift sammenlignet med andre kommuner⁸⁹, og flere sektorer (eks. utdanning) står ovenfor innsparinger da nåværende drift ikke ansees som bærekraftige i dagens samfunnsstruktur⁹⁰. Små kommuner er gjennom kommunereformen under press da disse ikke ansees som bærekraftige. Kommunen baserer seg på viktige kraftinntekter og har fått beholde disse. Kraftskatteutvalgets forslag om å avvikle kommunens lovbestemte rettigheter til konsesjonsavgift og konsesjonskraft illustrerte kommunens sårbarhet og avhengighet av disse inntektene selv om kommunen til slutt fikk beholde dem.

⁸⁶ FN (2019). Bærekraftig utvikling <https://www.fn.no/tema/fattigdom/Baerekraftig-utvikling> (Nedlastet 28.05.2020).

⁸⁷ Eks. FHI (2019). Folkehelseprofil Valle kommune.

⁸⁸ Valle kommune (2020) Budsjett 2020 og økonomiplan for 2020-2023.

⁸⁹ Kommunal rapport (2020) Kommunebarometeret Valle.

⁹⁰ Se økonomiplan og rapport fra BDO 2020. (Tjenestegjennomgang).

(PS1/2020)⁹¹. Kommuneorganisasjonens nåværende drift er kun bærekraftig på betingelse av høye kraftinntekter. Kommunereformens krav til bærekraft vil angivelig fortsette å legge et press på kommunen. Kommunen har videre store arealer med sårbar natur. Det fokuseres på både bruk og vern og verdiskapning i områdene, og kommunen må balansere utvikling og miljø opp mot hverandre.

Valle har utarbeidet en klimaplan for kommunen for perioden 2010 til 2020 som kommunen vurderer å oppdatere⁹². Valle kommune må balansere hensynet til klima- og miljø opp mot økonomisk og sosial bærekraft, og kommunen kan også oppleve motsetninger mellom ulike bærekraftsmål. Eksempelvis kan hytteutbygging, turisme og kraftutbygging, komme i konflikt med hensynet til miljøet.

Konsekvensene av manglende måloppnåelse innen bærekraftig utvikling handler ikke bare om kommunens utvikling, men også om kommunens bidrag til å løse globale utfordringer. Området er videre av høy vesentlighet da diskurser om bærekraft har en fremtredende rolle i det offentlige ordskiftet. Revisjonen vurderer på dette grunnlaget samlet risiko- og vesentlighet for området som H.

3.1.2 Aktuelle tema - bærekraftig samfunnsutvikling

Tema	Risiko og Vesentlighet
Bærekraftig utvikling (overordnet)	H

3.2.1. Lokaldemokrati

Et hovedformål i kommuneloven er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt folkestyre (lokaldemokrati). Lokaldemokratiet kan sees som et ideal der man vektlegger muligheten for aktiv deltakelse i styring og utforming av politikk. Utover at kommunens voksne innbyggere velger representanter som foretar politiske beslutninger, er utdanning og kunnskap viktige forutsetninger for et velfungerende demokrati. Videre er ytringsfrihet, deltakelse, organisasjonsfrihet og likestilling eksempler på sentrale demokratiske rettigheter. Om slike rettigheter innskrenkes blir det mindre demokratisk selv om de som styrer er valgt på demokratisk måte gjennom valg. Et velfungerende demokrati er videre avhengig av at styringsorganene fungerer, og at enkeltgrupper ikke får for mye makt eller diskrimineres.

Fakta: Lokaldemokratiet i Valle kommune

Statistikk om valgdeltakelse kan si noe om hvordan lokaldemokratiet fungerer. Ved kommunevalget i Valle var det 951 stemmeberettigede. 665 (71%) av dem stemte ved valget. 237 (36 %) av stemmene var forhåndsstemmer⁹³. Det var 4 lister⁹⁴. Valgdeltakelsen lå seks prosentpoeng over landsgjennomsnittet på 65 %, og var på linje med andre kommuner i regionen (Iveland 72%, Bygland 73%, Bykle 71%). Blanke stemmer kan si noe om hvorvidt den stemmeberettigede anser valgbare politikere som et egnet alternativ. 13 stemte blankt ved kommunevalget i Valle kommune.

⁹¹ Valle kommune (2020) Regjeringen skrinlegger kraftskatteutvalget! <http://159.171.48.136/eInnsynValle/DmbHandling/ShowDmbHandlingDocument?dmbId=4652&caseType=CasesFremlegg®istryEntryId=28068> (Nedlastet 27.10.2020)

⁹² Se videre <https://www.aenett.no/globalassets/publikasjoner/utredninger/energiutredninger-2013/aust-agder/valle-leu.pdf>

⁹³ Tall fra FHI kommunestatistikk viser 64,7 for landet og 65,7 for kommunen. Det er generelt lavere deltakelse i lokalvalg ifht. stortingsvalg.

⁹⁴ NRK (2019). Valg. <https://www.nrk.no/valg/2019/resultat/nb/sted/4221> (Nedlastet 21.10.2020).

I Valle har det vært fokus på at befolkningen til å delta i utarbeidelsen av planverket. Det ble arrangert fire temamøter og lagt til rette for medvirkningsdugnad med elever fra Valle ungdomsskole i tillegg til den politiske prosessen gjennom formannskap, plan- og miljøutvalg, og oppvekst- og kulturutvalget. Kommunen har etablert eldreråd og ungdomsråd som har jevnlig møter, men vi kan ikke se av kommunens liste over utvalg i innsynsløsningen på nett at kommunen har etablert råd for personer med nedsatt funksjonsevne jf. kommunelovens krav⁹⁵. På hjemmesiden ser vi likevel at kommune søker etter medlemmer til et slikt råd og at det er valgt en leder⁹⁶. Revisjonen vurderer følgende tema tilknyttet kravet om tilrettelegging for lokaldemokrati.

Åpenhet og innsyn (RoV = M/H)

Åpenhet og innsyn er en av de viktigste forutsetningene for et velfungerende demokrati. Offentlighetsloven⁹⁷, med tilhørende forskrift, og kommunelovens⁹⁸ regler om møteoffentlighet krever at kommunens virksomhet er åpen og transparent, og at kommunen sikrer at omverdenen får mulighet til å etterprøve hvordan kommunen drives, samt hvordan de enkelte beslutninger tas. Relevant er også arkivloven som krever at offentlige organer har arkiv som er ordnet og innrettet slik at dokumentene er trygget som informasjonskilder for samtid og ettertid (§6)⁹⁹. Eksempler på mangelfull etterlevelse av lovverket kan være manglende protokollførsel, mangelfull postjournal, feil praktisering av regler for møter og manglende kommunikasjon til befolkningen, men også at det gis informasjon som skal være unntatt offentlighet (jf. Personvernloven¹⁰⁰). Muligheten for at regelverk, målsettinger og forventninger om åpenhet/offentlighet ikke etterleves kan blant annet henge sammen med følgende risikofaktorer:

Mulige risikofaktorer:

- Manglende fokus i kommunens planverk og politikk.
- Den etiske holdningen i kommunen.
- Få retningslinjer, rutiner og frister tilknyttet etterlevelsen av lovverket.
- Manglende kommunikasjonsstrategier/rutiner.
- De ansattes kompetanse om regelverket.
- Regelverkets kompleksitet.
- Tid og ressurser tilgjengelig for dem som skal etterleve regelverket.
- Stort antall forespørsler om innsyn fra befolkningen.
- Manglende teknologi og infrastruktur (eks. et godt arkiv, digitale løsninger).
- Dårlig kvalitet på rapportering.
- Feil praktisering av regelverk.
- Personvernlovgivnings kompleksitet.
- Manglende fokus på meroffentlighet.
- Nytt regelverk tilknyttet Covid-19.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen vurderer det som sannsynlig at risikofaktorene kan gjøre seg gjeldene i Valle kommune. Fokus på offentlighet og innsyn har ikke en fremtredende rolle i kommunens planverk. I henhold til åpenhetsindeksen (2018) som utarbeides av Pressens offentlighetsutvalg¹⁰¹ skårer

⁹⁵ Regjeringen (2019). Råd. <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunalrett-og-kommunal-inndeling/veileder-for-eldrerad-rad-for-personer-med-funksjonsnedsettelse-og-ungdomsråd/id2667843/> (Nedlastet 17.09.2020).

⁹⁶ Valle kommune (2020) <https://www.valle.kommune.no/valle-kommune-soekjer-medlem-til-raadet-for-menneske-med-nedsett-funksjonsevne.6329567-522028.html> (Nedlastet 29.08.2020)

⁹⁷ LOV-2006-05-19-16. Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig virksomhet (offentlighetsloven) <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/offentleglova/id546797/> (Nedlastet 27.05.2020).

⁹⁸ LOV-2018-06-22-83 Lov om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven) https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83/KAPITTEL_2-7#KAPITTEL_2-7 (Nedlastet 27.05.2020).

⁹⁹ LOV-1992-12-04-126. Lov om arkiv (Arkivloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-12-04-126?q=aRKIV> (Nedlastet 27.05.2020).

¹⁰⁰ LOV-2018-06-15-38. Personopplysningsloven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-38> (Sist nedlastet 02.06.2020)

¹⁰¹ Norsk Presseforbund (2018). *Åpenhetsindeksen 2018*. <https://presse.no/wp-content/uploads/2018/04/kommuneindeks-2018-04-18.pdf> (Nedlastet 17.04.2018)

Valle likevel relativt godt blant kommunene i det som i dag er Agder fylke, med 17 poeng av 30,5 mulige (6 plass). I indeksen bemerkes det likefullt at dette er godt under de beste kommunene i landet. Kritikk til kommunen handlet blant annet om at kommunens systemer sperrer for at eksterne søkemotorer kan hente informasjon fra sidene og at politiske fulltekstdokumenter ikke gjøres tilgjengelig på nett. Annet som kan nevnes er at byggesakssystem ikke ligger på nett, noe som kjennetegner kommunene som kommer best ut i indeksen. Revisjonen finner det i flere tilfeller er vanskelig å finne kommunens planer og viktige dokumenter tilgjengelig på nettsiden. Av Årsmeldingen for 2019 fremgår det at budsjett og økonomiplan ble lagt frem digitalt for første gang i 2019. Kommunen fikk innsynsløsning på nett for politiske møter i 2017. Informasjon fra tiden før dette er mindre tilgjengelig. På flere områder ser derfor teknologi ut til å være en faktor som legger begrensninger på innsynsmuligheter i kommunen (herunder lagringskapasitet i postjournal på nett). Noe av informasjonen som deles fra kommunen legges tilsynelatende ut med passordbeskyttelse, i det minste gjennom søk i enkelte nettlesere. Dette gjør informasjon fra kommunen mindre tilgjengelig for allmennheten. Eksempelvis kommer nyheter og relevant informasjon om smittevern og covid-19 i enkelte tilfeller opp med forespørsel om passordbeskyttelse (i Explorer, Firefox og Google Chrome), noe som kan virke begrensende på allmennhetens mulighet til informasjon på et viktig område.

På den andre siden ser vi at kommunen har iverksatt flere tiltak for å utøve meroffentlighet. Det er en egen Facebook-profil¹⁰² der kommunen deler relevant informasjon. Siden fremstår som en viktig informasjonskanal for kommunen.

Kommunen informerer ofte via Valle radio. På Valle radio sendes også opptak fra Regionrådet¹⁰³. Lydfiler fra kommunestyremøter er lagt ut via Radioen, men vi finner ikke disse på kommunens hjemmesider. Det har i enkelte tilfeller vært tekniske problemer tilknyttet sendingene.

Konsekvensene av at overnevnte risikofaktorene gjør seg gjeldende kan innebære brudd på grunnleggende rettssikkerhetshensyn, manglende mulighet for kontroll med den offentlige forvaltning, og en begrensning av borgernes mulighet for deltakelse i offentlige debatt og demokrati. Kommunens arbeid med åpenhet og innsyn er derfor et grunnleggende tema i all kommunal virksomhet, og et område av høy vesentlighet for kommunen. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet for området til å være M/H.

Likestilling, mangfold og inkludering (RoV = M/H)

Grunnleggende demokratiske rettigheter og menneskerettigheter reguleres i Norge av lov om likestilling og forbud mot diskriminering¹⁰⁴. Likestilling defineres bredt som likeverd, like muligheter, og like rettigheter. I kapittel 2 § 6 nedlegges et forbud mot diskriminering. Det fremheves i loven at likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging. Kommunen skal aktivt fremme likestilling (aktivitetsplikt), motvirke diskriminering, og legge til rette for mangfold. Loven legger spesiell vekt på kvinner og minoriteter, men gjelder også for andre, som mennesker med nedsatt funksjonsevne eller eldre mv. Ifølge lovens § 1 tredje ledd skal kommunen hindre at samfunnsskapte funksjonshemmede barrierer fortsetter eller skapes. Loven gjelder på alle samfunnsområder.

¹⁰² Valle kommune (2020). Kommunens facebookprofil. <https://nb-no.facebook.com/ValleKommune> (Nedlastet 21.10.2020)

¹⁰³ Valle Radio (2020) <https://valleradio.com/medarbeiderar/> (Nedlastet 21.10.2020)

¹⁰⁴ LOV-2017-06-16-51. Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (Likestillings- og diskrimineringsloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51?q=lov%20om%20likestilling> (Nedlastet 27.05.2020)

Mulige risikofaktorer:

- Holdninger i samfunnet/kommunen.
- Manglende kunnskap på feltet.
- Manglende fokus i politikk og forvaltning.
- Likestillingsarbeid er dårlig forankret blant ansatte og i ledelsen.
- Manglende planverk og retningslinjer.
- Lite fokus på aktivitetsplikten.
- Mangelfull kartlegging av utfordringer.
- Mangelfull tilrettelegging/feilslåtte tiltak.
- Minoritetsgrupper.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Likestilling, mangfold og inkludering er et krevende område som alltid vil trenge oppfølging fra kommunene. Valle kommune har et lavere antall innvandrere enn hva som er gjennomsnittlig for landet (9,6 % vs. 14,7 % for Norge som helhet i 2020)¹⁰⁵. Det ser ut til at ankomne flyktninger, som kommunen har brukt integreringsmidler på, velger å flytte igjen. Valle har gjennom LIM- planen for Agder¹⁰⁶ forpliktet seg til å jobbe for en likestilt og inkluderende landsdel, men kommunen har ikke en egen plan for integrering/inkludering av innvandrere, eller en plan for likestillingsarbeidet. I forslagene til helhetlig plan for oppvekst og helhetlig plan for pleie og omsorg i utkast til planstrategi er LIM lagt inn som et mulig tema, men planene er ikke utarbeidet enda¹⁰⁷. Revisjonen finner at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende, men ser også at kommunen har gjort fremskritt på området. Blant annet er det en høy andel kvinner i lederstillinger.

Omtrent 60% av arbeidsstokken arbeider i dag (2020) deltid. Ca. 82% av medarbeiderne er kvinner. Det er en overvekt av kvinner i alle enheter bortsett fra teknisk. Tallet på kvinner som arbeider deltid er vesentlig høyere enn tallet på antall menn som arbeider deltid. Det fremgår av kommunens årsmelding for 2019 at dette er en kombinasjon av frivillig og ikke frivillig deltid¹⁰⁸. Kommunen opplyser videre at de ser små lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. vektlegger likestilling og mangold i ansettelsesprosesser. Arbeid for mer heltid er ifølge kommunen et fast punkt i administrasjonsutvalget.

Konsekvenser av at overnevnte risikofaktorer gjør seg gjeldende kan komme i form av utenfor-skap og demokratisk underskudd, men også være tilknyttet psykososiale forhold og enkeltindi-viders helse, herunder kostnader tilknyttet dette for kommunen. Med utgangspunkt i overstående vurderer revisjonen samlet risiko og vesentlighet på området til å være M/H.

3.2.2 Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Lokaldemo-krati

Tema	Risiko og vesentlighet
Åpenhet og Innsyn	M/H
Likestilling, mangfold og inkludering	M/H

¹⁰⁵IMDI (2020) <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/K4221>

¹⁰⁶ LIM Plan Agder https://agderfk.no/_f/p1/i651c1680-b8a6-4e1f-b375-0a4ec6fb1357/lim-planen_regional-plan-for-likestilling-inkludering-og-mangfold-pa-agder-2015-2027.pdf (Nedlastet 20.08.2020)

¹⁰⁷ Valle kommune (2020) Utkast planstrategi.

¹⁰⁸ Se videre likestillingsmonitor for Agder <https://senterforlikestilling.org/forskning/monitor-2/> (Nedlastet 24.10.2020)

3.3.1 Tillitsskapende forvaltning

Tilliten innbyggerne har til kommunen henger tett sammen med lokaldemokratiet som legitimerer og legger grunnlaget for en politisk tillit, men kommunen må også ha en tillitsskapende forvaltning. At en kommune har en tillitsskapende forvaltning betyr at kommunen arbeider slik at innbyggerne er fortrolige med at kommunen er ærlig, redelig og forutsigbar. Vi kan omtale dette som en institusjonell form for tillit¹⁰⁹. Tillit øker kommunens handlingsrom, både som tjenestetilbyder, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og som demokratisk arena, og den gir grunnlag for medarbeiderfellesskap og samarbeid innad i kommuneorganisasjonen. Tilliten er viktig for samspillet mellom kommuner, næringsliv, frivillighet og innbyggere, og er en del av det FN omtaler som sosial bærekraft¹¹⁰. Mangel på tillit kan komme til uttrykk gjennom påstander om kameraderi, inhabilitet eller misligheter. Forhold som avdekkede misligheter, manglende mulighet for innsyn, manglende mulighet til å ta opp kritikkverdige forhold, eller manglende internkontroll, kan svekke kommunens legitimitet og styringsevne. Etikk, sett som moralske refleksjoner som overskrider lovens forpliktelser, er her et viktig tema.¹¹¹

Fakta: Tillitsskapende forvaltning i Valle kommune:

Mekanismer for å styrke den institusjonelle tilliten er bygget inn i selve kommuneorganisasjonen. Kontrollutvalget og kommunerevisjonen er eksempelvis aktører som skal sikre at kommunen har en tillitsskapende forvaltning. Kommunen har vedtatt etiske retningslinjer og verdiene Åpenhet, troverdighet, respekt og mot¹¹². Revisjonen behandler følgende tema relatert til temaet tillitsskapende forvaltning:

Styring og Internkontroll: Avvik-avvikshåndtering (RoV = H)

Fra 1.1.2021 erstatter kommunelovens kap. 25 kommunelovens § 31.3 og ulike internkontrollkrav i særlovgivningen. Kommunene blir da pålagt internkontroll som sikrer at lover og forskrifter følges i all administrativ virksomhet (jf. kommuneloven § 25-1)¹¹³. Internkontrollen skal da være systematisk og tilpasset den enkelte kommune. Kommunen må ha et system for avvikshåndtering, og avvik må følges opp, noe det også er krav til gjennom personvernregelverket (GDPR). Fra 1.1.2021 skal kommunen rapportere til kommunestyret en gang i året på internkontroll jf. kommuneloven § 25-2.

Mulige risikofaktorer:

- Mangelfull implementering av systemer
- Manglende kompetanse om internkontroll
- Rutiner – lover og regler er ikke tilstrekkelig kjent for alle ansatte i organisasjonen
- Rutiner og planer er mangelfulle/utilstrekkelige
- Avviks-rapportering/håndtering uteblir. (behandles ikke i tide)
- Ikke kultur for å rapportere avvik. (Dårlig kontrollmiljø)
- Avvik blir ikke rapportert til politisk nivå
- Økende krav til internkontrollen

¹⁰⁹ Bornstein B.H., Tomkins A.J. (2015). Institutional Trust: An Introduction. In: Bornstein B., Tomkins A. (eds) *Motivating Cooperation and Compliance with Authority*. Nebraska Symposium on Motivation, vol 62. Springer, Cham.

¹¹⁰ FHI (2019) Folkehelseprofil Bykle kommune. <https://khp.fhi.no/PDFVindu.aspx?Nr=4222&sp=1&PDFaar=2020> (Nedlastet 20.08.2020)

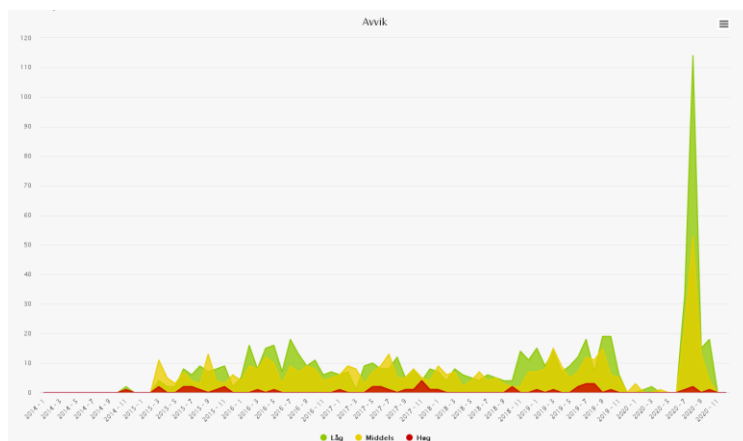
¹¹¹ Regjeringen (2020) <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/Verktoy/lokaldemokrativeilederen/dela/etikk/id2424157/> (Nedlastet 04.06.2020)

¹¹² Valle kommune (2020) Kommunens årsmelding 2019.

¹¹³ LOV-2018-06-22-83. *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)* <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83> (Nedlastet 09.11.2020).

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen finner det som sannsynlig at overnevnte risikofaktorer kan inntreffe i Valle kommune, men ser også at kommunen har etablert risikoreduserende tiltak. Av Valle kommunes årsmelding for 2019¹¹⁴ fremgår det at kommune ikke har et overordnet styringssystem for virksomheten. Det fremgår samtidig at kommunen har påbegynt arbeidet med å etablere og implementere et kvalitetssystemet Compilo. Kvalitetssystemet er innført med moduler for dokumenthåndtering avvik/varsling og årshjul.

Pleie og omsorg er den enheten som har brukt verktøyet mest, og det er planlagt at erfaringer fra virksomheten skal nyttiggjøres i det øvrige implementeringsarbeidet. Videre ansvar for systemet ligger ved økonomiavdelingen. Det skal være etablert en arbeidsgruppe som jobber med mappestruktur og innhold. Alle prosedyrer og rutiner skal på sikt bli lagt inn i Compilo. Det fremgår at dokumentene skal bli gjennomgått etter en viss tid og de vil bli oppdatert av en revisjonsansvarlig på en fastsatt revisjonsdato (Programmet fastsetter denne og sender påminnelser). Alle ansatte vil få tilgang til Compilo og lesetilganger til samtlige dokumenter.

Et velfungerende internkontrollsystem i kommunen avhenger blant annet av om rutiner og planer utarbeides, vedlikeholdes, kontrolleres og følges opp. Compilo har innebygde rutiner som ber om slik oppdatering. På overordnet nivå har kommunen til nå manglet en planstrategi, men det ser nå ut til at det arbeides mot å vedta en slik strategi i 2020.

Det at avvik registreres er for øvrig ikke bare et tegn på at noe ikke fungerer, men like gjerne at internkontrollsystemene fungerer. Det bør være et fokus på rask håndtering av avvik slik at feil ikke vedvarer. Til tross for at arbeidet med systemet ikke helt har kommet i gang for alle områder i kommunen fremgår det av statistikkmodulen i Compilo at det er rask lesning og rask håndtering/lukking av de avviksmeldinger som kommer inn i Helse og omsorgssektoren. Revisjonen har inntrykk av at kommunen er på riktig vei, men at arbeid gjenstår.

Mangelfull internkontroll kan føre til at lover og regler ikke følges og til mangelfull måloppnåelse. Dersom kommunen ikke har et helhetlig internkontrollsystem, kan internkontrollen bli fragmentert og i mindre grad fungere som et verktøy for ledelse og styring. Videre vil ikke internkontrollen fungere optimalt hvis lover og regler ikke er tilstrekkelig kjent for alle ansatte og det er mangelfull avviksrapportering. Internkontroll er et grunnleggende prinsipp for forsvarelig styring og tillitsskapende forvaltning i kommunen og derfor et område med høy vesentlighet. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet på området som H.

¹¹⁴ Valle kommune (2020) Kommunens årsmelding for 2019

Etikk og varsling (RoV = M/H)

Den 1. januar 2020 kom nye regler i arbeidsmiljølovens kapittel 2-A om varsling¹¹⁵. Endringen omhandlet hovedsakelig arbeidsgivers aktivitets- og omsorgsplikt ovenfor varsler når det fremsettes et varsel. Formålet med de nye reglene er å legge til rette for at flere varsler. Arbeidstakere har rett, og til dels plikt, til å varsle om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen, og det skal tilrettelegges for at de skal kunne gjøre det. Kommunen skal ha rutiner for intern varsling. Et godt ytringsklima på arbeidsplassen innebærer at ansatte har mulighet til å si fra og til å ytre seg kritisk uten å risikere noen form for straff eller negative reaksjoner. Etiske retningslinjer er et viktig hjelpemiddel i arbeidet med å utvikle og vedlikeholde høy etisk standard i kommunesektoren. Kommunene skal redegjøre for tiltak som iverksettes for å bidra til en høy etisk standard.

Mulig risikofaktorer:

- Manglende eller eldre etiske retningslinjer.
- Etiske retningslinjer er ikke godt nok kjent og/eller implementert i organisasjonen.
- Mangelfull opplæring i etikk.
- Kommunen har ikke oppdaterte rutiner for varsling.
- Varslingsrutinen er ikke godt nok kjent i organisasjonen.
- Det føles ikke trygt å varsle/risiko for gjengjeldelse.
- Vanskelig å varsle i en liten kommune
- Nytt lovverk.
- Varsling av misligheter følger ikke kommuneloven.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Valle kommune har utarbeidet etiske retningslinjer for folkevalgte og tilsatte der åpenhet, troverdighet, respekt og mot er sentrale verdier. Retningslinjene oppfordrer til varsling om kritikkverdige forhold. I årsmeldingen vektlegges det at det skal være trygt å si fra om kritikkverdige forhold. Det skal ikke være registrert varslinger om brudd på etiske retningslinjer i 2019, og det er få varslinger fra foregående år.

Det er utarbeidet en rutine for varsling og avvikshåndtering. Rutinen for varsling¹¹⁶ skal ifølge filnavnet på rutinen i Compilo være revidert i 2020. Dette fremgår imidlertid ikke av selve dokumentet. Dette kan indikere et behov for å oppdatere rutinen. Rutinen inneholder informasjon om at varslers personvern skal ivaretas, men gir mindre konkret informasjon om hvordan dette skal gjøres. Det fremgår ikke av årsmeldinger hvordan kommunen jobber for å gjøre rutinen kjent for de ansatte utover at rutinen ligger i Compilo. Kommunen er en liten kommune med tette sosiale bånd, noe som kan gjøre det vanskeligere å varsle. Til tross for at kommunen har iverksatt risikoreduserende tiltak på området finner revisjonen at risikofaktorer kan gjøre seg gjeldene.

Konsekvenser av at overnevnte risikofaktorer gjør seg gjeldende kan være svekket omdømme for kommunen. Det kan også gå utover ansattes psykiske helse, forholdet mellom arbeidsgiver/leder og ansatte. Konsekvenser kan videre være misnøye i organisasjonen, og dårligere kvalitet i tjenesten. I verste fall kan manglende etikk og dårlig klima for varsling medføre ulike former for mislighold, og man vil ikke kunne ta tak i utfordringer på et tidlig tidspunkt. Revisjonen vurderer at samlet risiko og vesentlighet for området er M/H.

¹¹⁵ PM-2020-2. Ny regler i arbeidsmiljøloven om blant annet arbeidsgivers håndtering av varsling av kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. <https://lovdata.no/dokument/SPHPM/pm-2020-02> (Nedlastet 29.05.2020)

¹¹⁶ Rutine for varsling i Valle kommune. (Nedlastet fra Compilo. 01.11.2020)

Overordnet eierskapsstyring (RoV = M)

For å overholde målet om en tillitsskapende forvaltning er det viktig at kommunene følger opp sine eierskap på en god måte. At dagens kommuner velger å organisere deler av sin virksomhet som egne selskaper kan skape utfordringer for demokratiet ved at selskapene i mindre grad er direkte underlagt kommunestyrets kontinuerlige overvåkning og beslutninger. Ifølge kommuneloven § 26-1 skal kommunene minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Bestemmelsen angir i annet ledd hva eierskapsmeldingen skal inneholde.

Mulige risikofaktorer:

- Informasjon om selskaper etterspørres ikke av politikerne.
- Selskapene gir ikke tilstrekkelig informasjon om sin virksomhet.
- Manglende, eldre eller mangelfull eierskapsmelding.
- Mangelfulle selskapsavtaler / eiermøter.
- Mangelfull dialog mellom kommuner og selskaper.
- Kommunen synliggjør ikke selskapenes virksomhet for offentligheten.
- Eierskap følges ikke opp i praksis.
- Manglende kompetanse for å sitte i styrene.
- Styrene er ikke valgt på riktig måte.
- Manglende/mangelfulle rutiner for rapportering og oppfølging til politisk nivå.
- Nye lovkrav.
- Manglende åpenhet/innsyn.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Overnevnte risikofaktorer henger hovedsakelig sammen med hvordan kommunen følger opp området. Uten aktiv eierstyring vil kommunen kunne miste sine forutsetninger for å ivareta styringen og kontrollen av sine selskaper. Eierskapsmeldingen utgjør her et viktig styringsverktøy for kommunene. Oppfølging og styring, spesielt av IKSene er av høy vesentlighet for kommunen da de utfører flere lovpålagte oppgaver. Valle kommune utarbeidet sin eierskapsmelding i 1.04.2020. (For mer om innholdet i eierskapsmeldingen les kapittel. 4.2 i denne rapporten). Revisjonen opplever at Valle, gjennom sin nye eierskapsmelding, har fokus på området. Risiko kan likevel knyttes til hvordan denne blir fulgt opp i praksis og implementert i organisasjonen i tiden fremover. Vi gjør oppmerksom på at eierandelene som er oppgitt i eierskapsmeldingen ikke stemmer overens med dem som fremgår av aksjonærregisteret og regnskapets note 5, noe som kan antyde mangler ved oversikten over selskapene da meldingen er relativt ny (Se noter kap. 2.4.).

At kommunen følger opp sitt eierskap er av betydning for kommunens tillit, tjenesteproduksjon og andre målsetninger tilknyttet eierskapene. På bakgrunn av dette vurderer revisjonen samlet risiko og vesentlighet for området som M.

Personvern og informasjonssikkerhet (GDPR) – Overordnet eller med fokus på helseopplysninger (RoV = M/H)

Personvern handler om retten til privatliv i tilknytning til behandling (innsamling og bruk) av personopplysninger. I 2018 fikk Norge en ny personopplysningslov¹¹⁷. Loven består av nasjonale regler og EUs personvernforordning (GDPR – General Data Protection Regulation). Reglene i loven gir en rekke plikter til offentlig virksomhet, mens enkeltpersoner får en rekke rettigheter. Alle som behandler personopplysninger må opptre i samsvar med personvernprinsippene som fremgår av GDPR. Behandlingen av personopplysninger må blant annet ha et rettslig

¹¹⁷ LOV-2018-06.15.38. Personopplysningsloven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-38> (Sist nedlastet 02.06.2020)

grunnlag, og gjøres i respekt for de registrertes interesser og rimelige forventninger, dvs. uttrykkelige, angitte og berettigede formål (Artikkel 5-1). Kommunene må dokumentere at personopplysninger behandles i tråd med personvernprinsippet (Artikkel 5-2). Det er krav om at kommunene skal ha et personvernombud som er utpekt på grunnlag av faglige kvalifikasjoner (Artikkel 37)¹¹⁸. Det er også krav om effektiv avvikshåndtering på området (Artikkel 33). I henhold til lovgivningen har kommunen en frist på 72 timer til å melde alvorlige sikkerhets hendelser til Datatilsynet.¹¹⁹

Spørsmål om personvern er tett knyttet opp mot informasjonssikkerhet. Informasjonssikkerhet er sikring av opplysninger gjennom prinsippene om konfidensialitet (at informasjonen ikke blir kjent for uvedkommende), integritet (at informasjonen ikke blir endret utilsiktet eller av uvedkommende) og tilgjengelighet (at informasjonen er tilgjengelig for dem som rettmessig trenger den).¹²⁰ Slik sikring krever at det iverksettes egnede tiltak, både tekniske og organisatoriske.

Mulig risikofaktorer:

- Manglende rutiner i de ulike enhetene.
- Komplisert og omfattende regelverk.
- Nytt regelverk.
- Mangelfull internkontroll og avvikshåndtering eller rutiner for dette.
- Manglende databehandlervtaler med utenforstående aktører.
- Mangelfull kompetanse og opplæring av ansatte (Kunnskap om personvern er ikke tilstrekkelig kjent i organisasjonen/manglende forståelse for risiko).
- Ressurser tilgjengelig til personvernarbeidet.
- Manglende risikovurderinger på området
- Organisasjonskulturen.
- Digital sikkerhet og kompetanse.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Det er lite informasjon om hvordan kommunen har arbeidet med GDPR i kommunens årsmeldinger¹²¹. Revisjonen er imidlertid kjent med at GDPR har vært et fokus i Setesdal IKT som arbeider med kommunens IT-Tjenester. Systemansvarlig IKT Helse og omsorg ved Lokalmedisinske tjenester (LMT) – Evje og Hornnes kommune er valgt som felles personvernombud for alle kommunene i Setesdal (Evje og Hornnes, Bygland, Valle, Bykle og Iveland).¹²² Personvernombudet har ansvar for å kontrollere overholdelsen av personvernforordningen og har gjennomført kontroller med etterlevelse hos alle 5 kommunene i 2018¹²³. I kontrollene ble det blant annet sett på behandlingsgrunnlag, innsynsløsninger og protokoller over behandlinger. På bakgrunn av etterlevelseskontrollen ble det invitert til felles workshop for Setesdalskommunene i 2019.

Til tross for risikoreduserende tiltak vurderer revisjonen likefullt at sannsynligheten for at overnevnte risikofaktorer gjør seg gjeldende i Valle kommune er tilstede. Dette er et komplisert felt. Vår vurdering vektlegger høy kompleksitet i et nytt lovverk og store konsekvenser om regelverket ikke etterleves. Det utgjør en utfordring for kommunen at avvikshåndteringen må tilfredsstille de effektivitetskrav som stilles til avvikshåndtering i GDPR (pga. kvalitetsystem som ikke er fullt implementert).

¹¹⁸ Datatilsynet (2019). <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/personvernombud/hvem-ma-ha-personvernombud/trinn-for-trinn-veileder/> (Sist nedlastet 02.05.2020)

¹¹⁹ KS (2019). Personvern og informasjonssikkerhet <https://www.ks.no/fagomrader/arbeidsgiverpolitikk/kompetanse-og-rekruttering/personvern-og-informasjonssikkerhet---kompetansepakke-for-kommuner-og-fylkeskommuner/>

¹²⁰ Datatilsynet (2020). Internkontroll <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/informasjonssikkerhet-in-ternkontroll/> (Nedlastet (20.05.2020).

¹²¹ Valle kommune (2029) Årsmeldingen for 2019.

¹²² LMT Setesdal (2019). Årsrapport 2018.

¹²³ LMT Setesdal (2019). Årsrapport 2018.

Konsekvenser av at overnevnte risikofaktorer inntreffer kan være at personopplysninger ikke blir behandlet på en tilfredsstillende måte, at sensitiv informasjon kommer på avveie, og at kommunen taper tillit og omdømme blant både ansatte og innbyggere. Manglende etterlevelse kan videre medføre bøter til kommunen (jf. Personvernlovens Kapittel 7). Effektivt personvern er av høy vesentlighet for kommunens innbyggere og ansatte og tilliten til kommunen. Uvedkommende må ikke få tilgang til personopplysninger de ikke skal ha. Regelverket har særskilt relevans på helseområdet, men gjelder all behandling av personopplysninger. Revisjonen vurderer slik at samlet risiko og vesentlighet for området settes til M/H.

Offentlige anskaffelser (RoV = H)

Norske kommuner må følge lov og forskrift om offentlige anskaffelser¹²⁴. Loven skal bidra til effektiv bruk av samfunnets ressurser, og den skal sikre at det offentlige opptrer med integritet, jf. anskaffelsesloven § 1. Loven skal sikre at oppdragsgiver opptrer i tråd med grunnleggende prinsipper om konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvbarehet og forholdsmessighet jf. § 4. Videre skal reglene bidra til å motvirke sosial dumping, ivareta miljøhensyn og motvirke brudd på menneskerettighetene (jf. §5).

Mulige risikofaktorer:

- Manglende eller mangelfulle retningslinjer.
- Ressurssituasjon.
- Planlegging/gjennomføringen av anskaffelser.
- Vilkår for tildeling er kan være diskriminerende.
- Tildeling av kontrakter ikke transparente.
- Dokumentasjon og arkivering av arbeidet.
- Manglende kompetanse.
- Manglende åpenhet.
- Manglende internkontroll.
- Komplisert og relativt nytt regelverk.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen vurderer at det er sannsynlig at overnevnte risikofaktorer kan inntreffe da anskaffelsesregelverket er relativt nytt og komplisert. Revisjonen anser slik at flere av overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldene. Samtidig ser vi at kommunen har etablert flere risikoreducerende tiltak på området. Kommunen samarbeider blant annet om felles innkjøp gjennom OFA (Offentlig fellesinnkjøp på Agder)¹²⁵.

Gjennom ordningen med forenklet etterlevelseskontroll som revisjonen gjennomførte i kommunen i 2020 ble det avdekket 4 anskaffelser som ikke er utsatt for konkurranse. Utover dette ble det avdekket 2 anskaffelser hvor protokollen ikke var oppfylt (Av totalt 12). Det ble ellers ikke avdekket forhold som skulle tilsi at kommunen ikke har etterlevd bestemmelsene i lov og forskrift om offentlige anskaffelser. (Se nummerert brev nr. 2-2020 fra Revisjonen til kontrollutvalget). Av erfaring vet vi likevel at området utgjøre en utfordring for kommunene generelt¹²⁶. Vi bemerker at konsekvensene på området kan være høye om overnevnte risikofaktorer gjør seg gjeldende. Konsekvensen kan blant annet medføre at kommunen ikke får varer og tjenester til gunstigs pris og fordelaktige vilkår. Kommunens etterlevelse av lov om offentlige anskaffelser vil dermed være vesentlig både av økonomiske hensyn, og for å sikre kommunenes tillit og omdømme blant innbyggerne. Revisjon vurderer samlet risiko og vesentlighet som H.

¹²⁴ LOV-1999-07-16-69 Lov om offentlige anskaffelser (Anskaffelsesloven) <https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1999-07-16-69> (Sist nedlastet 03.06.2020)

¹²⁵ OFA (2020) <http://www.ofanett.no/> (Nedlastet 03.06.2020)

¹²⁶ Se videre revisjonens notater om anskaffelse brøyting og anskaffelse brannstasjon www.agderkomrev.no.

3.3.2 Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Tillitsskape forvaltning

Tema	Risiko og vesentlighet
Styring og Internkontroll: Avvik og avvikshåndtering	H
Etikk og varsling	M/H
Overordnet eierskapsstyring	M
Personvern og informasjonssikkerhet	M/H
Offentlige anskaffelser	H

3.4.1 Tjenesteyting, myndighetsutøvelse og samfunnsutvikling

Det fremgår av kommunelovens formålsparagraf at kommunen skal tilrettelegge for at kommuner og fylkeskommuner kan yte tjenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne. Loven skal også legge til rette for kommunenes og fylkeskommunenes utøvelse av offentlig myndighet¹²⁷.

Fakta om kommunen:

Vi har innledningsvis gjennomgått Valle kommunes organisasjonsstruktur og sett på noen karakteristikk ved kommunen. I dette delkapitlet behandles Risiko og vesentlighet innen kommunens ulike tjenesteområder. Kapitlet omtaler kort hver enkelt enhet/område i organisasjonen.

KOMMUNEADMINISTRASJONEN

Kommunedirektøren har det øverste administrative ansvaret for kommunens organisasjon. Sentralt i kommuneadministrasjonen finnes en egen oppvekstansvarlig og en rådgiver med ansvar for politisk sekretariat, kommunikasjon/informasjon og digitalisering (Fra 01.01.2021). Revisjonen behandler følgende tema tilknyttet enheten:

Samfunnssikkerhet og beredskap, generelt eller med fokus på smittevern (RoV = M/H)

Det fremgår av sivilbeskyttelsesloven¹²⁸ at kommunene har plikt til å utarbeide en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS- analyse) som legges til grunn for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Kommunen skal utarbeide en overordnet beredskapsplan med utgangspunkt i analysen, og kommunen skal øve på beredskapsplanen annethvert år. Kommunen skal også ha en plan for kriseledelse. Hensikten er å forebygge risiko og sårbarhet for skade og tap av liv, helse, miljø, viktig infrastruktur og materielle verdier.

¹²⁷ LOV-2018-06-22-83. Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83> (Nedlastet 16.4.2020).

¹²⁸ LOV-2010-06-25-45 Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (Sivilbeskyttelsesloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2010-06-25-45> (Nedlastet 24.11.2020)

Mulige risikofaktorer:

- Manglende eller ikke-oppdatert ROS-analyse
- Manglende forståelse for interne og eksterne risikomomenter
- Manglende beredskapsbevissthet
- Manglende eller utilstrekkelig beredskapsplaner
- For generelle analyser og beredskapsplaner
- Manglende oppfølging av tiltak
- Arbeid på område utsettes
- Gjennomfører ikke øvelser.
- Foretar ikke evaluering
- Beredskapsplaner ikke kjent i org.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Av fylkesmannens kommunebilde for 2017¹²⁹ fremgår det at kommunen jobber relativt systematisk med beredskap, og at det er god forståelse for krav i lov og forskrift på området. Det skal være god ledelsesforankring og tilgang til god systematikk gjennom samordna beredskaps-samarbeid i Setesdal. Kommunen har likevel fått enkelte avvik, kommentarer og krav til rettelser. Fylkesmannen ønsket i 2017 å følge opp kommunens beredskapsarbeid gjennom tilsyn, kurs, beredskapsdag, øving og rapport etter øvelsen¹³⁰.

I samarbeid med de andre kommunene i Setesdalen har kommunene utarbeidet en egen RoS analyse på området med undertittel «det er sannsynlig at noe usannsynlig skjer». I 2020 kom en oppdatert/revidert utgave¹³¹. Det foreligger videre en smittevernplan, pandemiplan, beredskapsplan og plan for kommunal kriseledelse. Beredskapsplan for helsetjenesten i Bykle og Valle skal ifølge utkastet til planstrategi revideres i 2020-2021¹³².

Revisjonen vurderer at det er sannsynlig at overnevnte risikofaktorer kan inntreffe, men at kommunen har etablert gode risikoreduserende tiltak på området.

I en situasjon hvor det oppstår uønskede hendelser er det viktig at kommunen har evne til å opprettholde egen virksomhet, og at tjenesteproduksjonen påvirkes i minst mulig grad. Konsekvensen av at kommunen ikke har forberedt seg for potensielle kriser og er beredt til å sette i gang tiltak for å håndtere slike situasjoner kan utgjøre fare for liv og helse, natur- og miljø, og sette økonomiske verdier på spill. Valle kommune forvalter viktige ressurser (kraftproduksjon). Kommunen forvalter videre store verneområder og er blant annet sårbar for skogbrann slik man så i 2018.

Arbeid med beredskap og sikkerhet er samfunnets «forsikring» om det skulle oppstå uønskede hendelser. Senere tids utbrudd av Covid-19 illustrerer områdets vesentlighet for kommunens måloppnåelse. Med utgangspunkt i slike erfaringer ser revisjonen at områdets vesentlighet har vært økende. På bakgrunn av dette vurderer revisjonen at samlet risiko og vesentlighet på området til M/H.

Digitalisering (ROV = M/H)

Norske kommuner må utnytte mulighetene digitalisering og bruk av IKT gir for økt verdiskapning, innovasjon og bærekraftig utvikling. Formålet med digitaliseringen er blant annet forenkling og effektivisering, å gi bedre tjenester til innbyggerne samt fremme innovasjon og verdiskapning, men også tilrettelegge for åpenhet og innsyn.¹³³ For at dette skal kunne være mulig

¹²⁹ Fylkesmannens i Agder (2017) *Kommunebilde Valle kommune*. <https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-agder/dokument-ag-der/kommunal-styring/kommunebilde-valle-uten.pdf> (Nedlastet 20.11.2020)

¹³⁰ Fylkesmannens i Agder (2017) *Kommunebilde Valle kommune*

¹³¹ Valle kommune (2020) RoS analyse 2020.

¹³² Valle kommune (2020) Utkast til planstrategi <https://www.valle.kommune.no/offentleg-gjennomsyn-av-kommunal-planstrategi-2020-2024.6347207-425548.html> (Nedlastet 19.11.2020)

¹³³ Regjeringen, Digitalisering i kommunal sektor, hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/digitalisering-i-kommunal-sektor/id2623342/>

er det viktig at det settes av tilstrekkelige ressurser til arbeidet med digitalisering, samt at alle ansatte får nødvendig opplæring til å ta i bruk nye digitale løsninger.

Mulige risikofaktorer:

- Manglende kompetanse og ressurser
- Vilje til å ta i bruk nye verktøy/løsninger
- Tilstrekkelig opplæring for alle ansatte
- Veiledning/opplæring til innbyggere/brukere
- Manglende planer for digitalisering

Risiko – og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen vurderer at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende i kommunen, men ser også at kommunen har etablert risikoreduserende tiltak. Digitalisering er ifølge årsmeldingen for 2019 en utfordring for kommunen. Å få flest mulig til å bruke digitale verktøy for å motta dokumenter og informasjon fra kommunen nevnes som spesielt viktig da kommunen bruker mye tid og penger på porto. Kommunen har ikke lyktes med å ta i bruk digital postkasse. Ifølge kommunens årsmelding kan mangelfulle lisenser til programvare utgjøre en utfordring.

Digitalisering er viktig i skolen, men også i helsesektoren der man i økende grad ønsker å satse på velferdsteknologi og koordinerte løsninger (eks AKSON). Selskapet Setesdal IKT er en viktig samarbeidspartner på området. Selskapet betjener alle kommunene i Setesdal, men det finnes lite tilgjengelig informasjon om det (Se RoV = H om selskapet under). I Budsjett 2020 og økonomiplan for 2020-2023¹³⁴ vektlegges digitalisering som en sentral strategi for virksomheten. Det fremgår videre at kommunen vil satse på digitalisering med 500 000 kroner fordelt på de neste fire årene. Spesielt nevnes kjøp av programvare som gir gode og effektive tjenester. I utkast til økonomiplan 2021-2024 foreslår man å øke dette ytterligere. I tillegg kommer foreslåtte investeringer i velferdsteknologi. Man ønsker å gjøre Valle til en mer effektiv og digital kommune. Sammen med de andre kommunene i Setesdal vedtok kommunen en egen digitaliseringsstrategi i 2019¹³⁵, noe som må sees som et viktig risikoreduserende tiltak på området.

Digitalisering er sektorovergripende og påvirker samtlige områder i kommunen i større eller mindre grad. I forbindelse med Covid-19 er vi blitt påminnet om hvor viktig digital utvikling er for norske kommuner. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet på området som middels til høy.

ENHET FOR HR OG VELKOMSTSENTER

Velkomstsenteret har per 2020 4 årsverk fordelt på fem stillinger og utfører følgende oppgaver. Politisk sekretariat, kommunikasjon og digitalisering lå tidligere ved enheten:

- Bostedskontor
- Ferdigattester
- Infoland
- Fakturering
- Kirkegårdsarbeid,
- Sentralbod
- Frivillighetssentral
- Personal
- Arkiv

Revisjonen vurderer følgende områder tilknyttet velkomstsenterets oppgaver:

¹³⁴ Valle kommune (2020) Budsjett 2020 og økonomiplan 2021-2023.

¹³⁵ Valle, Bykle, Iveland, Evje og Hornnes og Bygland (2019) Digitaliseringsstrategi 2019-2025

Arkiv og dokumentasjon (RoV = M/H)

Kommuner og andre offentlige etater har ansvar for å dokumentere sine aktiviteter. Kommunen er forpliktet til å følge arkivlovens¹³⁶ og arkivforskriftens¹³⁷ regler om offentlige arkiv. Et fullstendig arkiv er av grunnleggende betydning for at man i ettertid skal kunne få kunnskap om historiske fakta og beslutninger. Informasjon fra arkivet skal ikke bare være tilgjengelig for kommunen selv, men også for kontroll fra tilsynsetater og folkevalgte, samt ved forespørsel om innsyn fra offentligheten. Risikofaktorer som kan medvirke til at kommunen ikke oppfyller arkivlovens krav på en tilfredsstillende måte kan være:

Mulig risikofaktorer:

- Manglende kunnskap om arkiv og hva som er arkivverdig
- Manglende arkivplan/internkontroll
- Manglende rutiner for arkivering av arkivverdige dokumenter
- Mangelfull oppbevaring av arkivverdig materiale (eg. brannsikring)
- Manglende fokus på, eller feil ved overføring av arkivverdig materialet fra elektroniske systemer/fagsystemer til langtidslagring.
- Fysisk og digital infrastruktur
- Økende grad av digitalisering og mangfold av digitale kommunikasjonsformer
- Manglende fokus på arkivets anvendbarhet.
- Personvern- og offentlighetslovgivningen.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen vurderer at flere av risikofaktorene innen dette feltet kan gjøre seg gjeldende i Valle kommune. I kommunene avdekkes det generelt utfordringer tilknyttet kompetanse og begrensede ressurser på området¹³⁸. Området er videre krevende sett i lys av økende krav til innsyn, dokumentasjon, digitalisering og personvern¹³⁹. Valle kommune har en egen arkivplan som også ligger i Compilo. Det er ellers lite tilgjengelig informasjon om hvordan kommunen arbeider med arkiver, eksempelvis i kommunens årsberetning. Av arkivverkets hjemmesider kan vi ikke se at det har vært tilsyn med arkivene i Valle¹⁴⁰.

Et arkiv som ikke er sikret med hensyn til autensitet, integritet, pålitelighet og anvendbarhet kan vanskelig bevare tilliten til informasjon og dokumentasjon som igjen gir legitimitet til kommunen og staten. Det vil være viktig for kommunen å ha oversikt over hvordan arbeidet med arkivet er blitt fulgt opp og hvordan endringer er blitt implementert. Revisjonen vurderer områdets samlede risiko og vesentlighet i Valle kommune som M/H.

Arbeidsmiljø og sykefravær (og annet fravær) (RoV = M)

Sammenliknet med andre land har Norge et høyt sykefravær. På slutten av 1990-tallet økte sykefravær kraftig, men det har vært mer stabilt de siste 15 årene. Sykefraværet utgjør i dag ca. 6 % av den avtalte arbeidstiden i Norge¹⁴¹. Sykefraværet er høyere i kommunal sektor (ca. 9,5 %) enn i privat (ca. 5,7 %) ¹⁴², men ikke om man korrejerer for forskjeller i arbeidsstokken og

¹³⁶ LOV-1992-12-04-126. Arkivloven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-12-04-126?q=arkiv> (Sist nedlastet 28.05.2020)

¹³⁷ FOR-2017-12-15-2105. Forskrift om offentlige arkiv <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-12-15-2105?q=arkiv> (Sist nedlastet 28.05.2020)

¹³⁸ Arkivverket (2019) Undersøkelse av arkivholdet i kommuner og fylkeskommuner. [file:///C:/Users/Ha240350/Downloads/Arkivverket_KommunalVirksomhet2019_publiceres%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Ha240350/Downloads/Arkivverket_KommunalVirksomhet2019_publiceres%20(1).pdf) (Nedlastet 17.09.2020)

¹³⁹ Kommunal rapport (2019). *Et godt arkiv, et politisk ansvar*. <https://www.kommunal-rapport.no/leder/godt-arkiv-et-politisk-ansvar/111499/> (Sist nedlastet 28.05.2020). Det henvises videre til flere artikler om temaet i tidsskriftene Kommunal rapport og Kommunerevisoren.

¹⁴⁰ Arkivverket (2020) Tilsyn Agder <https://www.arkivverket.no/forvaltning-og-utvikling/tilsyn/tilsynsrapporter-kommunal-sektor#!/#block-body-5> (Nedlastet 03.11.2020)

¹⁴¹ SSB (2020) Sykefravær <https://www.ssb.no/sykefratot/> (Nedlastet 02.06.2020)

¹⁴² SSB (2020). Sykefravær <https://www.ssb.no/sykefratot/> (Nedlastet 02.06.2020)

arbeidstype¹⁴³. Fraværet er høyest innen helse- og omsorgsykker, yrker som regnes som et helsebelastende yrke. Arbeidsmiljøloven¹⁴⁴ stiller her krav til det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet, herunder krav til arbeidstakers integritet og verdighet. Det er et sentralt mål for kommunene å redusere sykefraværet.

Mulige risikofaktorer:

- Helsebelastende arbeid
- Dårlig eller mangelfull organisering/ledelse
- Jobbes ikke forebyggende
- Utilstrekkelig med ressurser
- Manglende oppfølging og tilrettelegging
- Manglende/utilstrekkelig kunnskap om hva som øker sykefraværet påvirker muligheten for tiltak.
- Kommunens størrelse gjør den sårbar.
- Covid-19

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Valle har hatt en økning i sykefraværet. Samlet sykefravær er oppgitt i årsmeldingen for 2019¹⁴⁵ til å være på 8,52 %. Det innebærer en økning på nærmere 3 prosentpoeng fra de to foregående år. Det hører med til fortellingen at kommunen året før hadde det 5. lavest sykefraværet i landet (i 2018: 5,93 %). Kommunen ligger fortsatt under landsgjennomsnittet (ca. 9,5%), men er likevel over kommunens eget måltall på 5%.

Som en liten kommune er Valle spesielt sårbar ved sykefravær i lederstillinger/kompetansestillinger. Innen enkelte enheter/sektorer kan sykefraværet være høyere og utgjøre store deler av de tilgjengelige ressursene (eks. næringsutvikling, barnevern). Det er lite som skal til før sykefraværet i en liten organisasjon/kommune varierer, men organisasjonens størrelse gir større utfordringer om noen skulle bli borte. Eksempler kan her hentes fra pleie- og omsorg, barnevern, barnehage mm. Kommunen vektlegger at den arbeider aktivt med å holde sykefraværet nede¹⁴⁶. Som risikoreduserende tiltak har kommunen økt fokus på nærvær og involvering av bedriftshelsetjenesten/tillitsvalgte. Flere tiltak nevnes i årsmeldingen, blant annet medarbeiderundersøkelsen «Great place to work». Det jobbes med systematisk oppfølging av denne. Møteplassen er en arena for oppfølging av sykemeldte og medarbeidere som står i fare for sykefravær.

Høyt sykefravær kan henge sammen med annet fravær (eksempelvis pga. sykt barn, omsorgspermisjon, velferdspermisjon og ulønnet permisjon) og deltidsarbeid. Kommunen har et relativt høyt antall medarbeidere som jobber deltid (60 %). Revisjonen vurderer at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende, men at kommunen iverksetter gode risikoreduserende tiltak.

Over tid kan konsekvensene av høyt sykefravær være negative, både for kommunens tjenesteproduksjon, for den enkelte ansatte, for arbeidsmiljøet, og for kommunens økonomi. Oppgaven med å få tak i vikar kan være utfordrende og tidkrevende, og vikar kan være kostbart. Kvaliteten på tjenesten som ytes i kommunen kan også bli redusert ved omfattende bruk av vikarer, eller om man ikke henter inn vikar for å spare midler. Ansatte er kommunens viktigste ressurs, og området er slik av høy vesentlighet. Det vil være viktig for kommunen å forstå hvorfor sykefraværet øker på et tidlig tidspunkt. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet som M.

¹⁴³ Proba Samfunnsanalyse (2016). Sykefraværskjeller mellom sektorer (KS FOU) <https://www.ks.no/contentassets/96f1bba406f84f5a98c49dcd7299457d/sykefravarsforskjeller-mellom-sektorer.pdf> (Nedlastet 02.06.2020)

¹⁴⁴ LOV-2005-06-17-62 Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (Arbeidsmiljøloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-62> (Nedlastet 29.06.2020)

¹⁴⁵ Valle kommune (2020) Årsmeldingen for 2019

¹⁴⁶ Valle kommune (2020) Årsmeldingen for 2019.

Personalforvaltning: Arbeidskraft, ansettelser og kompetanse i utvalgte sektorer (RoV = M/H)

Personalforvaltning handler om hvor god virksomheten er til å rekruttere, ansette, lære opp, motivere, og beholde sine ansatte. At kommunen skaffer til veie kvalifisert arbeidskraft i ulike sektorer er viktig for kommunens måloppnåelse som tjenesteleverandør. Det er viktig at kommunen følger kvalifikasjonsprinsippet i ansettelsesprosesser. Risikofaktorer knyttet til området kan være:

Mulige risikofaktorer:

- Arbeidsmarkedet: Mangel på kvalifisert arbeidskraft (generelt eller regionalt)
- Ressurssituasjonen til kommunen
- Økende krav til fagutdanning.
- Manglende fokus i kommunen
- Manglende planer på området
- Ansettelser gjøres ikke på riktig grunnlag (for eksempel manglende utlysning, følger ikke kvalifikasjonsprinsippet)

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Ved overordnet analyse i 2015 uttalte rådmannen at de ikke opplevde utfordringer med få kompetent og motivert arbeidskraft til kommune. Av årsmeldingen for 2019 fremgår det derimot at det kan være svært vanskelig å rekruttere til enkelte stillinger i kommunen, og det er svært krevende for kommunen å tiltrekke seg nødvendig kompetanse. Konkurransen om kompetanse vil angivelig bli sterkere med årene. Staten setter nye krav til kompetanse innen tjenestene. Eksempler på kompetanse som kommunen trenger er sykepleiere, norsklærere, engelsklærere, barnehagelærere, personer med digital kompetanse, lærere i kulturskole mv. Tekniske tjenester bruker mye konsulenttjenester (planarbeidet), noe man også har sett i barnevernet. Dette påvirker kommunens økonomi (Se også Sak 58/20). Barnehagene i Setesdal har en kompetanseutviklingsplan, men vi er ikke kjent med at kommunen har dette for andre områder. Barnehagene drives likefullt på dispensasjon fra utdanningskravet (2019).

Det er viktig at man ansetter dem som er best kvalifisert og at man har gode ansettelsesprosesser. I et spesialisert samfunn kan manglende kompetanse ha tildels alvorlige konsekvenser for kommunens måloppnåelse. Det kan påvirke arbeidsforhold å komme til uttrykk gjennom høyt sykefravær eller synkende produktivitet. Kommunens befolkning kan oppleve å få dårligere tjenester enn de har krav på. Området er således av høy vesentlighet for kommunen. Med dette vurderer revisjonen samlet risiko og vesentlighet på området som M/H.

ENHET FOR ØKONOMI

Økonomiavdelingen består av 5,8 årsverk og har ansvar for følgende oppgaver:

- Regnskap (også for andre)
- Salg av tjenester
- Fakturamottak
- Budsjettarbeid
- Økonomioppfølging
- Saksutredning for politiske saker tilknyttet økonomiområdet
- Tjenester til Konesjonskraft IKS
- Arbeidsgiverkontrollfunksjon for Arendal kommune.
- Lønn
- Ansvar for å etablere kvalitetssystem.
- Sakshåndtering salg og skjenkeløyver
- Sakshåndtering startlån

Revisjonen vurderer følgende ansvar tilknyttet økonomiavdelingen

Overordnet økonomistyring og rapportering (ROV = H)

Økonomistyring handler på kort sikt om å ha balanse mellom budsjett og drift. På lang sikt handler det om å ha en tjenesteyting som dekker befolkningens tjenestebehov uten å bruke for mye ressurser. Kommuner med sunn økonomi og økonomisk handlingsrom vil kunne møte innstramminger eller uforutsette hendelser ved å redusere driftsresultatet eller bruke av tidligere års avsetninger, uten at det får en direkte konsekvens for tjenestetilbudet. Langsiktige mål og utfordringer kan ikke løses på ett år, men må planlegges, gjennomføres, evalueres og følges opp over tid. Økonomiplanlegging er et verktøy for utforming av politiske prioriteringer og fordeling av økonomiske ressurser, innenfor tilgjengelige økonomiske rammer. Langsiktig økonomiplanlegging er krevende, men nødvendig, for å etablere et godt grunnlag for lokalt politisk handlingsrom, et godt tjenestetilbud, samt bedre ressursutnyttelse.

Risikofaktorer:

- Kompetanse om tjenesteområdene
- Manglende økonomikompetanse
- Ressurser
- Manglende/dårlige måltall
- Planlegging
- Rutiner
- Økonomirapportering
- Samarbeid med tjenestene

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen vurderer at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende i Valle kommune. I vedtak om Årsregnskap for 2019 (Sak 58/20) finnes en rekke kritiske bemerkninger tilknyttet kommunens økonomistyring, herunder brudd på kommunelovens tidsfrister, mangler ved budsjettering, og manglende prosjektrengskap. Årsregnskapet er ikke levert på tiden (frist 15.02.2020). I årsmeldingen¹⁴⁷ kommenteres det videre på mangler ved budsjettering som muligens kunne vært forutsett (eks. kulturfeltet). Revisjonen har likevel ikke funnet vesentlig feilinformasjon som påvirker økonomiske avgjørelser¹⁴⁸. Mangler på området kan henge sammen med kommunens kompetanse, kultur og manglende og system/rutiner, men også den tid og ressurser ansatte har til rådighet. Valle kommune har vedtatt måltall for økonomiområdet. Kommunen ligger hele kommende planperiode under vedtatte måltall for driftsresultat (Se kap. 2.7).. Kommunens økonomireglement og reglement for finansforvaltning er over 10 år gamle. Fylkesmannen har anbefalt at kommunen bør revidere sine finansielle måltall, fortrinnsvis i 2020 slik at disse kan legges til grunn for budsjettet for 2021¹⁴⁹.

Kommunen ligger videre høyt på driftsutgifter sammenlignet med kommunene generelt. Kommunen rangeres her blant de dårligste i landet i kommunebarometeret¹⁵⁰ på dette området. Kommunen forsøker å redusere dette ved å legge et godt økonomisk planleggingsarbeid til grunn. Som risikoreduserende tiltak har kommunen igangsatt en prosess for gjennomgang av tjenesteområdene. Prosessen tar sikte på bedre kostnadsstyring. Det er her bestilt en rapport som gjennomgår kommunens tjenester¹⁵¹. Rapporten fremhever blant annet at økonomiansvaret ikke ser ut til å være tilstrekkelig forankret hos alle enhetslederne. Kommunen har ingen vedtatt planstrategi som kan legges til grunn for budsjettering og økonomiarbeid, men har laget et utkast og foreslått at det settes av midler til arbeid med overordnet planverk.

¹⁴⁷ Valle kommune (2020) Årsmeldingen for 2019.

¹⁴⁸ Agder kommunerevisjon (2020) Revisjonsberetningen til kommunens årsregnskap for 2019.

¹⁴⁹ Fylkesmannen i Agder (2020) Valle kommune- Tilbakemelding årsbudsjett 2020 og økonomiplan 2023 (17.03.2020).

¹⁵⁰ Kommunal rapport (2020) Kommunebarometeret for Valle kommune

¹⁵¹ BDO (2020) Rapport- Tjenestegjennomgang Valle kommune 2020

Konsekvensen av dårlig økonomistyring i kommunen kan medføre kutt i tjenestetilbudet (dersom de ikke har tilstrekkelig med fondsreserver fra tidligere positive driftsresultater). Konsekvenser av svake netto driftsresultat over tid er et mindre politisk handlingsrom gjennom lavere fondsreserver, økt gjeld og eventuelle inndekningskrav (avsetninger til dekning av under-skudd).¹⁵² Økonomirådet er av høy vesentlighet for alt kommunene foretar seg. Revisjonen vurderer samlet risiko- og vesentlighet som Høy.

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Kommuneadministrasjonen

Område/Tema	Risiko og vesentlighet
Overordnet - Samfunnssikkerhet og beredskap	M/H
Overordnet - Digitalisering	M/H
HR og velkomstsenter- Arkiv og dokumentasjon	M/H
HR og velkomstsenter - Arbeidsmiljø og sykefravær	M
HR og velkomstsenter - Personalforvaltning: arbeidskraft, ansettelse og kompetanse i utvalgte sektorer	M/H
Enhet for økonomi – Overordnet økonomistyring	H

OPPVEKST

Utover kommunedirektørens overordnede ansvar har kommunene en egen skolefaglig ansvarlig som er bindeledd til PP-tjenesten, voksenopplæringen og barnevernet. Ifølge utkast til planstrategi er det planlagt å utarbeide en helhetlig plan for oppvekst i 2021-2022, men det foreligger ikke en slik plan for området p.t. Følgende enheter er tilknyttet oppvekst sitt fagområde.

- Barnehagene (Valle og Hylestad)
- Skole og SFO (Valle skole)
- Voksenopplæring (Valle skole)
- Interkommunal PP-tjeneste
- Interkommunalt barnevern

ENHET FOR BARNEHAGER (Valle og Hylestad barnehager)

Kommunenes drift av barnehager reguleres gjennom barnehageloven¹⁵³ og tilhørende forskrifter¹⁵⁴. Kommunene har tre roller i barnehagetjenesten: barnehageeier, barnehagemyndighet og sørge-for-rollen. Barnehagelovens kvalitetskrav retter seg hovedsakelig mot barnehageeierne, og kommunen har i så henseende et selvstendig ansvar for å ha god kvalitet i tilbudet. Kommunen har som barnehagemyndighet ansvar for kvalitetskontroll i både kommunale og private barnehager, og for at alle barnehager drives «forsvarlig og lovlig». Kommunen har videre et ansvar for å sørge for full barnehagedekning til alle barn som er over ett år og under skolealder.

¹⁵² Regjeringen (anno) https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/komm/okonomiplanveileder_krd_nett.pdf

¹⁵³ LOV-2005-06-17-64 Lov om barnehager (barnehageloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64?q=barnehager> (Nedlastet 28.05.2020)

¹⁵⁴ FOR-2017-04-24-487 Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-24-487#KAPITTEL_1 (Nedlastet 19.10.2020)

Fakta om kommunen:

Valle kommune eier og driver 2 barnehager (Valle og Hylestad barnehager). Det er ingen private barnehager i kommunen. Revisjonen vurderer risiko- og vesentlighet på følgende områder tilknyttet kommunens barnehager:

Kvalitet i barnehage / Implementering av rammeplan for innhold og oppgaver i barnehagen (RoV = M/H)

I 2017 kom en ny forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver¹⁵⁵. Rammeplanen¹⁵⁶ er ved siden av barnehageloven det viktigste styringsdokumentet for barnehager i Norge. Målet med rammeplanen er å gi styrere, pedagogiske ledere, og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Planen beskriver mer detaljert hva barnehagen skal inneholde og hvilket ansvar personalet har¹⁵⁷. At planen følges er viktig for kvaliteten på barnehagene og for at barnehagene skal holde en liknende standard. Dette kommer i tillegg til kravene til kvalitet som følger av lov¹⁵⁸ og forskrift¹⁵⁹ (Se over).

Mulige risikofaktorer:

- Manglende bemanning og kompetanse
- Manglende fokus i ledelse
- Lokalenes utforming, areal og inn klima.
- Ressurssituasjonen (Pålegg om innsparring)
- Holdninger til retningslinjer
- Høy bruk av vikarer
- Arbeidskraftsmarkedet: vanskelig å rekruttere nye ansatte
- Kjønnfordeling ansatte: få menn
- Skjerpet pedagognorm og utdanningskrav.
- Samarbeid foreldre og PPT.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Kommunene i Setesdal har utviklet en felles mal for årsplan for alle kommunale barnehager i regionen med felles mål. Planen skal sikre høy kvalitet og god styring av barnehagen som læringsarena, og et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehagelov og rammeplan. Fylkesmannen trekker frem at malene legger til rette for å gi foresatte et godt innblikk i barnehagens arbeid¹⁶⁰.

I Valle kommune har barnehagene 4,8 barn per ansatt sammenlignet med 5,8 barn per ansatt i nasjonalt gjennomsnitt. Leke- og oppholdsareal per barn er i barnehagene i Valle kommune på 14,2 kvadratmeter, sammenlignet med 5,8 kvadratmeter nasjonalt¹⁶¹. Selv om kommunen bruker mindre av sine totale driftsutgifter til barnehage (8,9 % VS. ca. 14 % for landet og fylket) bruker kommunen mer på barnehage per barn i barnehagealder (219 477 kr. VS ca. 170 000 kr for landet/fylket)¹⁶².

¹⁵⁵ FOR-2017-04-24-487 Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-24-487#KAPITTEL_1 (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁵⁶ Kunnskapsdepartementet (2017) Rammeplanen for Barnehagen – innhold og oppgaver <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf> (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁵⁷ HIOA (2020) <https://blogg.hioa.no/barnehagenorsk/lessons/rammeplan-barnehagens-innhold-og-oppgaver/> (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁵⁸ LOV-2005-06-17-64 Lov om barnehager (barnehageloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64?q=barnehager> (Nedlastet 28.05.2020)

¹⁵⁹ FOR-2017-04-24-487 Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-24-487#KAPITTEL_1 (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁶⁰ Fylkesmannen (2017) Kommunebildet Valle kommune <https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-agder/dokument-agder/kommunalstyring/kommunebilete-valle-uten.pdf> (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁶¹ Udir (2020) Barnehagefakta <https://www.barnehagefakta.no/kommune/4221/valle> (Nedlastet 28.05.2020)

¹⁶² SSB (2020) Kostra Valle kommune – Barnehager https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/barnehager?checkbox_kost_ragruppe=true&checkbox_land-uten-oslo=true&checkbox_land-med-oslo=true&checkbox_fylkesgjennomsnitt=true&checkbox_vis_flere_regioner=true

Til tross for at barnehagene i Valle kommune har gode arealmessige betingelser, og flere ansatte per barn kan det være risiko tilknyttet utfordringer med å skaffe til veie riktig og nok kompetanse, noe som fremgår av kommunens årsmelding¹⁶³. Barnehagene i Valle oppfyller kun utdanningskravet som stilles til tjenesten med dispensasjon. Nasjonalt fyller 61,8 % av barnehagene dette kravet¹⁶⁴. I kommunebarometeret skårer barnehagene i kommunen dårlig (304 plass), blant annet pga. utdanningskravet, at det er få menn som er ansatt i tjenesten, og at det er prosentvis færre barn som bruker barnehageplass enn i andre kommuner¹⁶⁵.

Det må tas høyde for at det er forskjeller i tjenestetilbudet mellom de to barnehagene. Foreldrenes tilfredshet med Valle barnehage er tilsvarende det nasjonale gjennomsnittet (4,5 av 5 poeng), men noe under for Hylestad barnehage (3,7 av 5 poeng)¹⁶⁶.

Kommunens tjenestegjennomgang fra 2020¹⁶⁷ påpeker at driftsutgiftene per barn i barnehagene er høye, og at barnehagene har ledig kapasitet. Rapporten fremhever at det vil være mulig å utnytte og optimalisere antall barn per pedagog og bemanning i større grad enn i dagens to små barnehager gjennom sammenslåing. Barnehagene er pålagt innsparinger.

Av kommunens årsmelding fremgår det at bemanningsutfordringer kan føre til stor belastning/stress for personalet som arbeider i barnehagen. Revisjonen finner slik at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende, men at samarbeid med andre kommuner i Setesdal utgjør en viktig risikoreduserende faktor.

Konsekvenser av manglende måloppnåelse kan være at barn ikke får det tilbudet de har rett på, men også at de står dårligere rustet til videre skolegang. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet for området som M/H.

Spesialpedagogisk hjelp og tidlig innsats i barnehager (RoV = M/H)

Barn under skolepliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp fra kommunen dersom det har særlig behov for dette (jf. barnehagelovens § 19)¹⁶⁸. Formålet med hjelpen er å gi barnet tidlig hjelp og støtte til utvikling og læring, eksempelvis språklige eller sosiale ferdigheter. Et godt grunnlag gjennom barnehagene vil bidra til at barnet blir bedre rustet til å begynne på skolen. Barnehagen har et særlig ansvar for å forebygge vansker og oppdage barn med særskilte behov. Tidlig oppdagelse og innsats er et generelt prinsipp i forebyggende virksomhet.

Mulig risikofaktorer:

- Lav bemanning og kompetanse
- Utilstrekkelig samarbeid med foreldre
- Utilstrekkelig samarbeid med PPT.
- Manglende vedtak.
- Kriterier for vedtak praktiseres feil
- Mangelfull oppfølging av vedtak
- Ressurssituasjonen
- Endringer på området
- Manglende kurs og veiledning

¹⁶³ Valle kommune (2020) Årsmelding for 2019

¹⁶⁴ Kommunal rapport (2020) Kommunebarometeret Valle kommune.

¹⁶⁵ Kommunal rapport (2020) Kommunebarometeret Valle kommune.

¹⁶⁶ Udir (2020) Barnehagefakta <https://barnehagefakta.no/barnehage/875318012/hylestad-barnehage> (Nedlastet 28.05.2020)

¹⁶⁷ BDO (2020) Rapport – Tjenestegjennomgang for Valle kommune 19.august 2020. (Kommunestyret Sak 5/20)

¹⁶⁸ LOV-2005-06-17-64. Lov om barnehager (barnehageloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64?q=barnehager> (Nedlastet 28.05.2020).

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Prosentandel som får spesialpedagogisk hjelp i barnehagene i Valle kommune er ikke oppgitt for 2019 eller foregående år¹⁶⁹ i Kostra. Fylkesmannen påpeker (for 2017) at tallet er lavt¹⁷⁰. Kommunens tjenestegjennomgang fra 2020 fremhever at det dreier seg om 3 vedtak i 2019 (av 50 barn = 6 %). Det er over landsgjennomsnittet (ca. 3 %). Små forhold gjør det likevel vanskelig å si noe om disse tallene. I 2019 er det en 40 % stilling for spesialpedagogiske tiltak etter enkeltvedtak i barnehagen¹⁷¹. Vi vet at et høyt timeantall gis til elever senere i barnas utdanningsforløp (ungdomstrinnet). Dette kan indikere et behov for tidligere innsats, men kan også henge sammen med krevende enkelttiltak.

Revisjonen vurderer det som sannsynlig at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldene i kommunen. Som nevnt i overstående analyse om kvalitet i barnehage (RoV= M/H) har kommunen utfordringer tilknyttet ansattes kompetanse, herunder utfordringer med å fylle utdanningskravet og å skaffe til veie nok kompetente søkere til ledige stillinger. PP-tjenesten som skal bistå barnehagene i denne situasjon har lignende utfordringer (Se RoV om PP-tjenesten under = M/H). Samtidig ser vi at kommunen har etablert risikoreduserende tiltak. Blant annet gjennom programmet «Barn som bekymrer» via Nettverk Setesdal. Det fremgår av en rapport fra BDO¹⁷² at samarbeidet med PPT er bra, men at det mangler kurs og veiledning utover det som gis i konkrete saker.

Konsekvenser av at overnevnte risikofaktorer skulle inntreffe vil kunne være at barn ikke får den hjelpen og støtten de har behov for på et tidligst mulig tidspunkt. Dette kan medføre at vanskene blir unødvendig store og at det oppstår tilleggsvarer i fremtiden. Valle vektlegger «tidlig innsats» som et viktig mål for virksomheten¹⁷³, noe som øker områdets vesentlighet. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet som M/H.

ENHET FOR SKOLE, SFO OG VOKSENOPPLÆRING

Kommunen har plikt til å sørge for grunnskoleopplæring til alle som er bosatte i kommunen, jf. opplæringslovens § 13-1.¹⁷⁴ Opplæringen skal tilpasses evnene og forutsetningene for den enkelte elev. Kommunen skal videre sørge for samarbeid med foreldrene. Som skoleeier har kommunen ansvaret for at kravene i opplæringsloven og forskriftene til loven blir oppfylt. Kommunen skal ha et forsvarlig system for vurdering av om kravene i regelverket blir oppfylt. Kommunen plikter også å tilby leksehjelp, spesialundervisning, SFO-ordning og skoleskyss der det er behov for dette. Det fremkommer av opplæringslovens § 13-7 at kommunen skal ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1.-4. trinn, og for barn med særskilte behov på 1.-7. trinn.

Opplæringsloven §4A stedefester retten til grunnskoleopplæring for dem som er over oppæringspliktig alder, og som trenger slik oppæring. Opplæringen skal omfatte de fagene de trenger for å få å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for voksne. Opplæringen skal tilpasses behovet til den enkelte jf. § 4A -2, og den skal være gratis. Voksne som ikke har, eller som ikke

¹⁶⁹ SSB (2020) Kostra Valle. https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/barnehager?aar_0941=2018&checkbox_kost-ragruppe=true&checkbox_land-uten-oslo=true&checkbox_vis_flere_regioner=true (Nedlastet 18.09.2020)

¹⁷⁰ Fylkesmannen (2017) Kommunebildet Valle kommune <https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-agder/dokument-agder/kommunalstyring/kommunebilete-valle-uten.pdf> (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁷¹ Valle kommune (2020) Kommunens årsmelding for 2019

¹⁷² BDO (2020) Rapport – Tjenestegjennomgang for Valle kommune 19.august 2020. (Kommunestyret Sak 5/20)

¹⁷³ Valle kommune (2020) Budsjett 202 og økonomiplan for 2020-2023.

¹⁷⁴ LOV-1998-07-22-83 Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Opplæringslova) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61> (Sist nedlastet 07.06.2020)

kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringsstilbudet for voksne, har også rett til spesialundervisning.

Fakta om skolene i Valle:

I 2019 slo Hylestad skole og Valle skole seg sammen. Kommunen har dermed en kommunal skole (Valle skole) som er både ungdomsskole og barneskole. Tilknyttet skolen er SFO og voksenopplæring. Underlagt rektor er en fagansvarlige for ungdomsskoletrinnene og en for barneskoletrinnet. Inkludert rektor er det 20,95 årsverk i skolen. Revisjonen vurderer risiko- og vesentlighet på følgende områder tilknyttet grunnskolen i Valle:

Kvalitet i skolen (RoV = M/H)

I Norge har vi generelt et høyt utdanningsnivå i befolkningen. Til tross for dette er det økende krav til utdanning og høye krav for å komme inn i det norske arbeidslivet. Utdanning er viktig for den enkelte, så vel som for samfunnet generelt. Kommunene har behov for kompetanse, og de skal også legge til rette for utdanning av befolkningen¹⁷⁵. Opplæringsloven¹⁷⁶ stiller krav til kvalitet i grunnskoleopplæringen, herunder organiseringen av undervisningen, ledelse, skolemiljø, elevenes deltakelse / medvirkning og ansattes kompetanse mv.

Mulige risikofaktorer

- Lærertetthet i skolene
- Ansattes kompetanse
- Ressursutnyttelse (hva prioriteres)
- Demografiske endringer
- Ulike tilbud på ulike skoler
- Skolenes rammebetingelser
- Endringer på området: eks. skolesammenheng
- Manglende internkontroll
- Endringer i planverk
- Innsparinger
- Mangelfullt/utdatert undervisningsmaterie
- Covid-19
- Undervisningsbyggene
- Samarbeid (eks. Helse, SLT, Barnevern)

Risiko og vesentlighetsvurdering

Om man ser på snittet for de nasjonale prøvene for 5 trinn skoleåret 2019-2020 viser disse at resultatene for både norsk, engelsk og matte ligger noe under det nasjonale gjennomsnittet¹⁷⁷. Det samme gjelder for 8. trinn. Dette kan indikere at kommunen kan stå ovenfor utfordringer når det kommer til elevenes prestasjoner i skolen. Fylkesmannens har tidligere stilt spørsmål ved om Valle kommune kan ha utfordringer når det kommer til lesing¹⁷⁸. Når det kommer til standpunkt karakterer ser man likevel at elevene har noe bedre karakterer enn det nasjonale gjennomsnittet i de fleste fagene. Totalt kommer derfor skolen noe bedre ut med tanke på antall grunnskolepoeng sammenlignet med landsgjennomsnittet (45,6 poeng for Valle vs. 42,3 poeng for fylket og 43,2 poeng for landet), selv om dette også kan være knyttet til ulik bruk av karakterskalaen. Tidligere år har man sett at antall grunnskolepoeng har vært under landsgjennomsnittet¹⁷⁹. Det er et mål for kommunen å opprettholde kommunens status som best i Agder på antall grunnskolepoeng.

¹⁷⁵ Kunnskapsdepartementet (2020) Framtidige kompetansebehov III: Læring og kompetanse i alle ledd. Utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 22. mai 2017. Avgitt til Kunnskapsdepartementet 10. februar 2020.

¹⁷⁶ LOV-1998-07-22-83 Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Opplæringslova) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61> (Nedlastet 07.06.2020)

¹⁷⁷ Udir («020) Skoleporten <https://skoleporten.udir.no/oversikt/oversikt/grunnskole/valle-kommune> (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁷⁸ Fylkesmannen (2017) Kommunebildet Valle kommune <https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-agder/dokument-agder/kommunalstyring/kommunebilete-valle-uten.pdf> (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁷⁹ SSB (2020) Kostra Valle kommune Grunnskole <https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/grunnskolen> (Nedlastet 19.10.2020)

I elevundersøkelsen (7 trinn – 2019-2020) er elevene like fornøyd eller mer fornøyd med skolen(e) sammenlignet med hva som er gjennomsnittlig for landet. På 10 trinn har derimot dette snudd. Elevene er på dette trinnet mer misfornøyd med skolegangen på de fleste spørsmål og ligger under landsgjennomsnittet. Spørsmål tilknyttet faglig utfordring, mestring og motivasjon kan trekkes frem som noen eksempler der Valle scorer dårligere enn landsgjennomsnittet (10 trinn 2019-2020)¹⁸⁰.

På grunn av lave elevtall har vi ikke tilgang til detaljert informasjon på dette området. Lavt antall elever medfører videre at eksisterende statistikk må brukes med varsomhet. Til tross for dette finner revisjonen det likevel som sannsynlig at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende i Valle kommune.

Skolen i Valle har stått ovenfor flere omstillinger den siste tiden. Det fremgår av kommunens årsmelding for 2019 at sammenslåingen av skolene (Valle og Hylestad) har vært krevende og at omstillingen har tatt tid. En tjenestegjennomgang fra 2020¹⁸¹ fremhever på den andre siden at omstillingen gikk relativt raskt, og det ikke har vært større problemer tilknyttet endringene. Stabilitet vektlegges som viktig for det pedagogiske arbeidet og for å bygge gode relasjoner til foresatte. Årsmeldingen påpeker at manglende tilgang til vikarer med riktig kompetanse medfører en stor belastning for undervisningen.

Nasjonalt står skolene ovenfor en større omstrukturering. Over 40 nye læreplaner for grunnskolen og videregående skole er tatt i bruk høsten 2020. Dette er den største endringen av skolens innhold siden kunnskapsløftet i 2006.

Selv om sammenslåingen av skolene kan virke risikoreduserende på sikt og kommunen har fokus på utdanning, kan man anslå at den siste tiden har vært krevende for grunnskolelæreren. At elevene på hvert trinn nå har en fast kontaktlærer og at det er mindre fellesundervisning på tvers av trinn er imidlertid noe som kan styrke kvaliteten på undervisningstilbudet i tiden fremover. Tjenestegjennomgangen¹⁸² fra 2020 påpeker at utnyttelse av lærerressursene i grunnskolen ikke er optimal, men at sammenslåingen av skolene vil kunne gi handlingsrom for innsparring. Kommunen har vedtatt større innsparinger på skole i hele kommende periode¹⁸³, uten at det skal sies opp ansatte som følge av sammenslåingen. Av kommunebarometeret¹⁸⁴ fremgår det at skolene scorer dårlig på mestringsnivå, kompetanse i kjernefag 1-7 trinn, spesialundervisning og andel med leksehjelp.

Konsekvensene av at overnevnte risikofaktorer gjør seg gjeldende kan være dårlig læring som på et senere tidspunkt kan medføre frafall i videre opplæring, utenforskap i arbeidslivet og levekårsutfordringer, med de økonomiske konsekvenser dette kan medføre for den enkelte og for kommunen. I 2017 påpekte fylkesmannen at tallet for dem som fullfører videregående er noe lavere enn landet. I følge FHI's oppvekstmonitor¹⁸⁵ har dette imidlertid snudd i 2019. Frafallet i videregående er da lavere enn landet (16 %). Kommunen har et mål om 0 % frafall. Revisjonen vurderer samlet Risiko og vesentlighet som M/H.

¹⁸⁰ Udir («020) Skoleporten <https://skoleporten.udir.no/oversikt/oversikt/grunnskole/valle-kommune> (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁸¹ BDO (2020) Rapport – Tjenestegjennomgang Valle kommune.

¹⁸² BDO (2020) Tjenestegjennomgang for Valle kommune – 19. August 2020

¹⁸³ Valle kommuner (2020) Budsjett 2020 og Økonomiplan 2021-2023.

¹⁸⁴ Kommunal rapport (2020) Kommunebarometeret for Valle kommune.

¹⁸⁵ FHI (2020) Oppvekstprofil Valle kommune <https://www.fhi.no/fp/oppvekst/hent-oppvekstprofil/> (Nedlastet 19.10.2020)

Spesialundervisning i grunnskolen (RoV = M/H)

Elever som ikke har eller kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har rett til spesialundervisning¹⁸⁶. Selv om en elev har rett til spesialundervisning, er det likevel opp til eleven og/eller foreldrene å velge om eleven faktisk skal ha spesialundervisning. Eleven har ingen plikt til å motta spesialundervisning, men spesialundervisningen skal så langt som mulig være inkluderende. Kommunen har ansvaret for elevene i grunnskolen får oppfylt sin rett til spesialundervisning på en tilfredsstillende måte. Siden 1.8.2018 har elever på 1-4 trinn hatt rett til intensiv opplæring om de står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning¹⁸⁷.

Mulige risikofaktorer:

- Lav bemanning og kompetanse
- Utilstrekkelig samarbeid med foreldre
- Utilstrekkelig samarbeid med PPT
- Manglende/for mange vedtak.
- Mangelfull oppfølging av vedtak
- Ressurssituasjonen
- Endringer på området
- PP-tjenestens ressurser og muligheter til å følge opp
- Manglende mulighet til 2 læreroppfølgning i klassen
- Covid-19 / hjemmeundervisning

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Andelen elever som får spesialundervisning i Valle kommune er under landsgjennomsnittet (6,2 % vs. 7,7 % i 2019)¹⁸⁸¹⁸⁹. Antall timer per elev med spesialundervisning er på den annen side nærmere det dobbelte av hva som er vanlig ellers (266 timer per elev vs. 138,8 for landet i 2019). Fylkesmannen har tidligere stilt spørsmål ved om kommunens relativt lave antall med elever som får spesialundervisning kombinert med et høyt timeantall er hensiktsmessig. Fylkesmannen påpekte videre at det er en sterk økning i antall elever med høyt antall timer spesialundervisning i de siste trinnene på ungdomsskolen. Dette kan indikere at man ikke har mobilisert nok for tidlig innsats i skolen, men kan også sees i lys av at krevende enkelttilfeller gir høyt utslag i statistikken. I 2017 var eksempelvis antall elever med spesialundervisning over landsgjennomsnittet. Timeantallet per elev var da omtrentlig det halve av hva som har vært vanlig for kommunen (125 VS. ca. 250 timer). Dette kan indikere at tjenesten kan ha stått ovenfor ressursbegrensninger, men også henge sammen med at man vil se større variasjon i en liten kommune. Til tross for et usikkert tallgrunnlag finner revisjonen likevel at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende i kommunen.

Spesialundervisning kan være stigmatiserende eller belastende for eleven som får dette, spesielt om timeantallet er høyt. Feltet bør sees i sammenheng med RoV for PP-Tjenesten der Valle er vertskommune (RoV= M/H). Av kommunens årsmelding¹⁹⁰ fremgår det at tjenesten har begrensede ressurser og bare 2 ansatte. Dette utgjør et lite fagmiljø. Dette gjør videre tjenesten sårbar ved sykdom/permisjoner/utskiftninger. Av kommunens tjenestegjennomgang fremgår det at muligheten til å følge opp elever med spesialundervisning gjennom 2-lærer ordning i klassen kan være under press som følge av innspåringer¹⁹¹.

¹⁸⁶ Udir (2020). Læring og Trivsel. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/spesialundervisning/Spesialundervisning/Retten/> (Nedlastet 03.6.2020)

¹⁸⁷ Utdanningsdirektoratet (2018) Intensiv opplæring for elever fra 1-4 trinn <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/intensiv-opplaring/> (Nedlastet 18.09.2020)

¹⁸⁸ SSB (2020) Kostra Valle kommune Grunnskole <https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/grunnskolen> (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁸⁹ Merk at en noe annet tall/utregning fremgår av rapport for BDO der man har sett på begge skolene. Gjennomsnittet for de to skolen oppgis her til 7,4 % for 2018/2019.

¹⁹⁰ Valle kommune (2020) Årsmeldingen for 2019.

¹⁹¹ BDO (2020) Rapport Tjenestegjennomgang Valle kommune.

Konsekvensene av overnevnte risikofaktorene vil kunne være at barn ikke får den hjelpen og støtten de har behov for på et tidligst mulig tidspunkt. Dette kan medføre at vanskene blir unødvendig store og at det oppstår tilleggsvansker og kostnader i fremtiden. Valle har vedtatt å ha fokus på tilpasset opplæring/spesialundervisning og tidlig innsats, noe som øker områdets vesentlighet for kommunen. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet til M/H.

INTERKOMMUNAL PP-TJENESTE (PPT-SETESDAL)

Det fremkommer av opplæringsloven § 5-6¹⁹² og barnehageloven § 19 c¹⁹³ at hver kommune skal ha en pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjenesten). PP-tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger, og den skal bistå barnehagen og skolen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge for dem med særlige behov.

Fakta om kommunen:

PP-Tjenesten i Valle er organisert som et interkommunalt samarbeid mellom kommunene Bykle, Valle og Bygland der Valle er vertskommune (PPT Setesdal). Tjenesten har hovedkontor i Valle og et avdelingskontor i Bygland kommune. Enheten har 2,3 stillinger til disposisjon.

Interkommunal PP-tjeneste (RoV = M/H)

PP-tjenesten kan organiseres i samarbeid med andre kommuner eller med fylkeskommunen¹⁹⁴, men kommunen kan ikke kjøpe slike tjenester. Tjenesten må organiseres på en måte som tilbyr forsvarlige tjenester til alle kommunene som deltar i samarbeid. Tjenesten skal blant annet bistå og hjelpe skoler og barnehager med kompetanseutvikling og systemarbeid på det pedagogiske området. (rådgivning, kurs, oppfølging og foreldrerådgivning). Tjenesten skal arbeide forebyggende og tilråde bruk av spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp der dette er nødvendig. Risikofaktorer som påvirker slikt samarbeid kan være:

Mulige risikofaktorer

- Ressurssituasjonen
- Bemanning og kompetanse
- Manglende styring og internkontroll/oppfølging fra deltakerkommunene.
- Informasjon om tjeneste til deltakerkommunene
- Kvalitet på rapportering
- Skal dekke stort geografisk område.
- Enhetens/fagmiljøets størrelse (sårbarhet med tanke på kompetanse, sykefravær og kapasitet, kompetanse).
- Økende krav til nye oppgaver (Eks. dokumentasjon og skriftliggjøring) kan gå på bekostning av kontakt med brukere.
- Fordelingen av ressurser mellom kommunene i samarbeidet og de ulike skolene.
- Økende utfordringer blant brukerne.
- Hjelp gis sent i brukernes utdanningsforløp.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Det fremgår av Valle kommunes årsmelding for 2019 at PP-tjenesten har hatt et synkende antall saker siden 2016. Dette gjelder også i de andre kommunene i samarbeidet. Nedgang i vedtak

¹⁹² LOV-1998-07-22-83 Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Opplæringslova) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61> (Nedlastet 07.06.2020)

¹⁹³ LOV-2005-06-17-64 Lov om barnehager (barnehageloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64?q=barnehager> (Nedlastet 28.05.2020)

¹⁹⁴ Regjeringen (2020) PP-tjenesten. <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/grunnopplaring/artikler/pedagogisk-psykologisk-tjeneste/id699010/> (Nedlastet 03.06.2020)

om spesialundervisning kan være i tråd med ønsker om å jobbe gjennom andre metoder. Samtidig viser Kostra tall for 2019 at kommunen har et svært høyt timeantall for dem som får spesialundervisning da antall timer per elev er oppimot det doble av hva som er vanlig for landet og over det dobbelte av fylket (266 timer VS. 119 timer per elev for fylket i 2019). (Se også RoV om spesialundervisning over).

Antall elever i grunnskolen som får spesialundervisning har variert med ca. +/- 1,2 prosentpoeng i forhold til landsgjennomsnittet de siste årene. 6,2 % i 2019 mens landet lå på 7,7% og fylket på 8,9 % (Aust-Agder). Fylkesmannen henviser i kommunebildet til at tildeling skjer forholdsvis sent i elevenes utdanningsforløp (flestepå 8-10 trinn). Dette kan muligens indikere at man i større grad burde innrette arbeidet mot tidligere innsats.

Av årsmeldingen for tjenesten (2019) fremgår det at det kan være kapasitetsutfordringer i tjenesten. Tjenesten er liten og har bare to fagstillinger, noe som gjør den sårbar for sykdom, permisjoner og utskiftninger. Press på tjenesten oppstår som følge av økende krav til skriftliggjøring og dokumentasjon. Ifølge årsmeldingen kan tjenesten bruke noe lengre tid enn ønskelig på enkeltsaker og det er ikke alltid mulig at to ansatte får gjennomgått hver sak. En gjennomgang av kommunens tjenester fra 2020¹⁹⁵ anbefaler at tjenesten bruker mer ressurser på kurs og veiledning om spesialpedagogisk bistand til enhetene tjenesten jobber opp imot. I følge kommunens årsmelding for 2019 har enkelte mål for tjenesten blitt tilsidesatt, slik som målet om å drive et spesialpedagogisk nettverk for kommunene, og målet om at det alltid skal være to som ser på sakene.

Revisjonen er kjent med at lignende samarbeid i nærliggende kommuner har sett en utvikling med større utfordringer tilknyttet tjenestens målgruppe. Det kan være en risiko for at dette også er tilfelle i Valle kommune/samarbeidet. Revisjonen finner slik at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende.

Som risikoreduserende tiltak deltar PPT i et samarbeid med andre kommuner på Agder for å få faglig påfyll og kompetanse.

Konsekvensene av at overnevnte risikofaktorer inntreffer må sees i tilknytning til tjenesteleveranse og oppfølging av barn/ungdom, men også i lys av kostnader og utfordringer tilknyttet manglende forebygging. Området bør videre sees i lys av vurderingen innen spesialpedagogisk hjelp i skoler/barnehager (se vurderinger over). Revisjonen vurderer samlet risiko- og vesentlighet på området til M/H.

INTERKOMMUNAL BARNEVERN TJENESTE (SETESDAL BARNEVERN)

Alle kommuner skal ha en barnevernstjeneste som utfører det daglige arbeidet etter barnevernloven. Formålet med barnevernloven¹⁹⁶ er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal videre bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår. Barnevernstjenesten har ansvar for forebyggende arbeid, utredning av saker og gjennomføring av undersøkelser. Videre har barnevernstjenesten i kommunen ansvar for hjelpetiltak i hjemmet, plassering av barn utenfor hjemmet, oppfølging av barn plassert utenfor hjemmet og godkjenning av fosterhjem.

¹⁹⁵ BDO (2020) Tjenestegjennomgang Valle kommune.

¹⁹⁶ LOV-1992-07-17-100 Barnevernloven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100> (Nedlastet 19.10.2020)

Fakta om barneverntjenesten i Valle kommune (Setesdal barnevern)

Valle inngår i et interkommunalt barnevernssamarbeid i øvre Setesdal. Valle er vertskommune, mens Bykle og Bygland er deltakere. Tjenesten har 4 ansatte som skal dekke alle kommunene. Akuttberedskapen i barnevernet er tilknyttet Barnevernsvakta i Kristiansand. (kveld og helg). Revisjonen vurderer følgende områder tilknyttet kommunens barneverntjeneste:

Tilsyn og oppfølging av barn i barnevernstjenesten (RoV = H)

Barnevernstjenesten har ansvar for oppfølging og individuell veiledning av hvert enkelt barn i fosterhjem. Barnevernet skal besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig, minimum fire ganger i året, for å sikre en forsvarlig oppfølging og kontroll av barnets situasjon i fosterhjemmet. Den kommunale barnevernstjenestens ansvar for oppfølging og individuell veiledning henger nært sammen med kommunens ansvar for å føre kontroll og følge opp hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet. Tilsyn fra kommunen er dermed en kontroll med fosterhjemmet som kommer i tillegg til den kontrollen som barneverntjenesten i kommunen selv skal utføre.

Mulige risikofaktorer:

- Presset ressursituasjon.
- Bemanningssituasjonen.
- Manglende kompetanse.
- Lite samhandling mellom barneverntjenesten og kommunen.
- Fosterhjems kommunen skriver ikke tilsynsrapporter.
- Midler brukes hovedsakelig på saksbehandling, og mindre på kontakt med brukere.
- Enhetens størrelse (sårbarhet med tanke på kompetanse, sykefravær og kapasitet).
- Utfordrende å arbeide i små lokalsamfunn.
- Skrives ikke tilsynsrapporter.
- Krevende og kostbare saker.
- Vanskelig å beregne utgifter/ressursbruk.
- Størrelsen på enheten (liten enhet gjør tjenesten sårbar).
- Covid-19 arbeidsbegrensninger.
- Foreliggende reform i tjenesten (mer ansvar til kommunene fra 2022).

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Ifølge tall fra Bufdir er det 50 % av barnene som bor i fosterhjem som ikke har fått oppfølging i tråd med lovkrav i området Setesdal barnevern har ansvar for¹⁹⁷ (I 2019, 8 % for landet). Videre er 16,7 % av tilsynskravene i fosterhjem for samarbeid ikke oppfylt, sammenlignet med 10,7 % for fylket og 11,2 % for landet. Antall barn med tiltaksplan er om lag 15 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet. Statistikken er basert på små forhold som gjør det vanskelig å trekke slutninger uten en ytterligere gjennomgang. Totalt antall barn i fosterhjem er angivelig lavt og statistikk derfor ikke oppgitt. Det fremgår likefullt av Valle kommunes årsmelding for 2019 at bemanningssituasjonen i tjenesten har vært krevende og at det har vært flere tunge saker, noe som har medført opprettelse av prosjektstilling og utstrakt bruk av eksterne tjenester. Dette har igjen ført til større budsjettoverskridelser. Revisjonen er kjent med at kommunene i samarbeidet har vært bekymret med tanke på tjenesteleveransen. I samarbeidet bruker man mer midler per barn enn hva som er vanlig ellers¹⁹⁸, både om man måler det som utgifter per barn i barnevernet eller som utgifter per barn i befolkningen generelt. Revisjonen vurderer det som sannsynlig at flere av de overnevnte risikofaktorene kan gjøre seg gjeldende. Størrelsen på enheten kan eksempelvis gjøre det utfordrende for kommunen å gi et godt faglig tilbud.

¹⁹⁷ Bufdir (2020) Kommunemonitor barnevern https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern_kommunemonitor/#/0938_0940_0941 (Nedlastet 19.10.2020)

¹⁹⁸ Bufdir (2020) Statistikk. https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern_kommunemonitor/#/0938_0940_0941 (Nedlastet 05.08.2020)

I kommunebarometeret¹⁹⁹ scorer kommunen dårlig på barnevern, blant annet fordi de ikke har hatt brukerundersøkelser og fordi det er få barn under omsorg som har fått tiltaksplan siste 4 år. Ifølge vertskommunen (Valle) sin årsmelding skal forholdene i barneverntjeneste ha bedret seg noe frem mot 2020. Revisjonen vurderer like fullt at samlet risiko må vurderes som høy. Barn skal gis mulighet til å medvirke i sine saker, også ved oppfølging. Ved undersøkelse på landsbasis er det blitt avdekket at bare 4 av 10 barn får mulighet til tilstrekkelig medvirkning i sine saker²⁰⁰.

Oppfølging av barnets situasjon er en vesentlig forutsetning for et vellykket barnevernstiltak. Tilsyn skal sikre barnas rettssikkerhet og kontrollere at barnet får god omsorg i fosterhjemmet eller andre tiltak. Tilsyn og oppfølging er nødvendig for at barnevernstjenesten skal bli oppmerksom på situasjonen og foreta en kartlegging av hvordan forholdene er i fosterhjemmet for barnet. Blir ikke tilsyn og oppfølging gjennomført reduseres muligheter for at barnevernstjenesten får iverksatt nødvendige tiltak eller foretatt de endringer som er nødvendige for å sikre barnet en god og forsvarlig omsorgssituasjon. Revisjonen vurderer på bakgrunn av dette samlet risiko og vesentlighet som H.

Saksbehandling og internkontroll i barnevernstjenesten (RoV = H)

Saksbehandlingsreglene skal legge til rette for at barnevernstjenesten fatter riktig avgjørelser til rett tid, og for at barn og foreldres rettigheter skal ivaretas på en god måte. De viktigste krav til barneverntjenestens saksbehandling finnes i barnevernloven og i forvaltningsloven. Kommunen plikter å ha internkontroll for å sikre at barneverntjenestens oppgaver utføres i samsvar med de krav som følger av regelverket, jf. barnevernloven § 2-1

Mulige risikofaktorer:

- Presset ressursituasjon
- Bemanningssituasjonen
- Manglende kompetanse
- Manglende medvirkning/påvirkningsmulighet fra barna
- Lite samhandling mellom barneverntjenesten og andre aktører
- Press fra omverden
- Enhetens størrelse (sårbarhet med tanke på kompetanse, sykefravær og kapasitet)
- Foreliggende reform i tjenesten (2022). Mer ansvar til kommunene.
- Uforutsigbare kostnader per barn og i forhold til antall saker
- Covid-19
- Økt mengde utfordrende saker og økende saksmengde generelt.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Sannsynligheten for at risikofaktorene inntreffer vil blant annet være avhengig av kommunens økonomi, retningslinjer og rutiner, samt barnevernstjenestens organisering. Setesdal barnevern har fristbrudd i 73,9 % av undersøkelsessakene sine i 2019.²⁰¹ For Valle kommunen alene er dette tallet på 50 %. Dette sett oppimot et landsgjennomsnitt på 7,5 %. En høy andel fristbrudd i undersøkelsessaker kan blant annet skyldes utilstrekkelig saksbehandlingskapasitet, mangelfulle rutiner og svak internkontroll. Eventuelt kan fristbruddene skyldes at barnevernet har hatt komplekse saker som har tatt lang tid. Det er blitt tilført ekstra midler til tjenesten fra samarbeidskommunene. Ifølge Bufdir bruker Valle kommune langt over hva som er gjennomsnittlig på barneverntjenesten (324 000 per barn i tjenesten i Valle vs. 135 141 kroner for landet i 2019).

¹⁹⁹ Kommunal rapport (2020) Kommunebarometeret Valle

²⁰⁰ Havnen et. al. (2020). Når barnevernet undersøker N https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/a_medvirke_nar_barnevernet_undersoker_en_studie_av_barn_og_foreldres_medvirkning_i_barnevernets_undersokelsesarbeid.pdf (Nedlastet 28.05.2020)

²⁰¹ Bufdir (2020) Statistikk. https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern_kommunemonitor/#/0938,0940,0941 (Nedlastet 05.08.2020)

Man må likevel merke seg at det er snakk om en kommune med få innbyggere slik at enkelttilfeller kan gi store utslag. (Se også utfordringer omtalt i ROV = H om tilsyn og oppfølging over).

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med Setesdal barnevern i 2015. I tilsynsrapporten²⁰² kommer det fram at barnevernstjenesten ikke fylte lovkravet om å alltid gi offentlige meldere tilbakemelding på hva som blir resultat av undersøkelsene. Tilsynet ble avsluttet etter at tiltak ble ansett som tilstrekkelige.²⁰³ Det er planlagt nytt tilsyn med tjenesten fra Fylkesmannen i 2020-2021²⁰⁴.

Barnevernstjenesten består av 4,2 stillinger (2019). 2 personer, herunder leder, har vært langtidssykemeldt i 2019. Ifølge kommunen har det blitt leid inn konsulenter for å få utført pålagte oppgaver, noe som har vært kostbart for tjenesten. Kommunen har like fullt iverksatt risikoreduserende tiltak. I 2020 og deler av 2021 har tjenesten blitt styrket med 100 % stilling. I 2020 har det ikke vært sykemeldinger, men leder har vært ute i permisjon. Planlagt tilsyn fra fylkesmannen er forskjøvet til 2021 da Setesdal barnevern deltar i veiledning i kvalitetsutvikling i regi av BUFDIR. Det er laget en egen avtale rundt dette som gjelder fra 2020-2022²⁰⁵.

Feilvurderinger i barnevernet vil videre kunne gi store konsekvenser, både for det enkelte barn, foreldrene og for familien, og/eller i form av rettsaker og erstatningskrav mot kommunen. Det er viktig at omsorgssvikt forebygges, eller eventuelt oppdages tidligst mulig da manglende omsorg kan påvirke barnets helse og utvikling i alvorlig grad.²⁰⁶ Revisjonen vurderer på bakgrunn av dette samlet risiko og vesentlighet som høy.

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Oppvekst

Område/Tema	Risiko og vesentlighet
Barnehage -Kvalitet i Barnehage/Implementering av rammeplan	M/H
Barnehage – Spesialpedagogisk hjelp og tidlig innsats	M/H
Grunnskole – Kvalitet i skolen	M/H
Grunnskole – Spesialundervisning i skolen	M/H
PP-tjenesten – Interkommunal PP-tjeneste	M/H
Barnevern – Tilsyn og oppfølging	H
Barnevern – Saksbehandling og internkontroll	H

HELSE OG SOSIAL

Lov om kommunale helse og omsorgstjenester mm.²⁰⁷ og lov om sosiale tjenester. gir kommunen en rekke oppgaver inne disse tjenestefeltene²⁰⁸. Revisjonen behandler følgende tema innen området.

²⁰² Fylkesmannen i Agder (2015). Tilsyn Setesdal Barnevern <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/tilsynsrapporter/aust-agder/2015/setesdal-barnevern-meldingar-til-barnevernstenesta-2015/> (Nedlastet 24.11.2020)

²⁰³ NRK (2016) <https://www.nrk.no/sorlandet/samarbeidssvikt-kan-ha-rammet-barnevernsbarn-1.12805706> (Nedlastet 19.10.2020)

²⁰⁴ Fylkesmannen (2020) Tilsynskalender. <https://www.fylkesmannen.no/agder/Tilsynssider/Oversikt-planl-tilsyn/tilsynskalender-2020-for-fylkesmannens-planlagte-tilsyn/> (Nedlastet 19.10.2020)

²⁰⁵ Bufdir og Valle kommune (2020) Avtale om veiledning i kvalitetsutvikling.

²⁰⁶ Barne-, Ungdoms- og familiedirektoratet, *Omsorgssvikt*, hentet fra: https://bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Vern_mot_overgrep/Vold_og_overgrep_mot_barn_og_unge_med_funksjonsnedsettelse/Tegn_pa_vold_og_overgrep/Omsorgssvikt/

²⁰⁷ LOV-2011-06-24-30 Lov om kommunale helse og omsorgstjenester mm. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30> (Nedlastet 24.10.2020)

²⁰⁸ Lov om sosiale tjenester

OVERORDNET HELSE OG SOSIAL

Opprettholdelse av tjenestetilbud under Covid-19 pandemi (Oppfølging av sårbare grupper) (RoV = M/H)

Den globale pandemien som har preget kommunene fra og med vinteren 2020 kan få store konsekvenser for kommunenes måloppnåelse på helse- og sosial feltet. Grupper som allerede er sårbare kan oppleve at deres utfordringer blir ytterligere forsterket. Opprettholdelse av tjenestetilbud under nye og krevende rammebetingelse kan vise seg å være en utfordrende oppgave for kommunene. Samtidig er ikke brukere fratatt sine rettigheter.

Mulige risikofaktorer

- Smittereduserende tiltak er ikke forenelig med tjenestetilbudet
- Vanskelig bemanningssituasjon
- Lite kunnskap om håndtering av ny situasjon
- Krevende ressursituasjon
- Oppfølging av sårbare grupper må nedprioriteres pga. smittevern.
- Viktige tjenester og sosiale arenaer må holde stengt.
- Manglende muligheter til å støtte seg på pårørende og frivillige innen helsearbeid.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Det er i senere tid kommet et økende antall beretninger om mennesker som har fått redusert tjenestetilbudet og fått manglende oppfølging som følge av Covid-19 pandemien. På denne bakgrunn er det sannsynlig at overnevnte risikofaktorer har gjort seg gjeldende under håndteringen av pandemien til tross for at kommunene har gjort mye for å håndtere situasjonen. Det er videre sannsynlig at lignende situasjoner vil oppstå igjen. Vi vet at Valle kommune allerede har hatt utfordringer med oppfølging av utsatte grupper (Se RoVer om barnevern). Utbruddet av Covid-19 har ført til bekymringer rundt at mange barn og unge i Norge ikke har fått det tilbudet de har rett på fra den kommunale barnevernstjenesten, eksempelvis fordi hjemmeskole/nedstengning av landet har gjort det vanskeligere å fange opp kritiske saker /sårbare barn og unge²⁰⁹. Ifølge kommunen har håndtering av sårbare grupper vært et fast tema i møte med kriseledelsen. Kommunen har ikke fått tilbakemelding om at dette ikke har vært håndtert. Kommunen ser små forhold som en fordel på dette området. Konsekvenser kan være at sårbare grupper får redusert tjenestetilbudet de har krav på. I verste fall kan svikt i etterlevelse påvirke menneskes liv og helse. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet på området som M/H.

Bekjempelse av barnefattigdom og sårbarhet blant barn (RoV = M/H)

I rundskriv til sosialtjenesteloven blir det presisert at «tidlig innsats er vesentlig for å forebygge sosiale problemer²¹⁰. Dette gjelder særlig overfor barn og unge som vokser opp i vanskeligstilte familier hvor det er viktig å hindre at oppvekstsituasjonen fører til ytterligere og vedvarende stigmatisering. For å få til gode tiltak, er det viktig at NAV-kontoret har et godt samarbeid med andre offentlige instanser, privat sektor og frivillige organisasjoner»²¹¹. Hensynet til at barn og unge skal ha en normal oppvekst innebærer blant annet at de får mulighet til å delta i fritidsaktiviteter på linje med andre barn, og at det ved tildeling og utmåling av stønad til livsopphold tas høyde for dette.

²⁰⁹ Barne- Ungdoms- og familiedirektoratet, *Statusrapport 1 «Utsatte barn og unges tjenestetilbud under Covid-19 pandemien»*, s. 6

²¹⁰ R35:00 Rundskriv til lov om sosiale tjenester i NAV <https://lovdata.no/nav/rundskriv/r35-00> (Nedlastet 04.06.2020)

²¹¹ R35:00 Rundskriv til lov om sosiale tjenester i NAV <https://lovdata.no/nav/rundskriv/r35-00> (Nedlastet 04.06.2020)

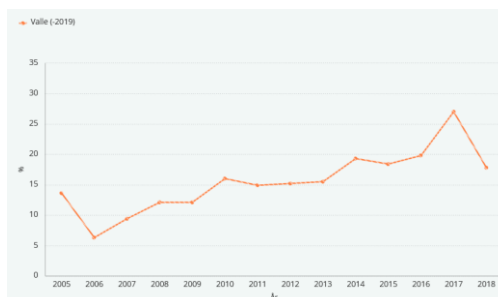
Mulige risikofaktorer:

- Utilstrekkelig oppfølging av vedtak og prioriteringer på området.
- Utilstrekkelig samarbeid og koordinering av tjenester
- Manglende kompetanse på området
- Manglende kapasitet til oppfølging
- Strukturelle faktorer og sosiale forhold i kommunen: høy andel uten yrkestilknytning/høy andel sosialhjelp
- Den økonomiske utviklingen
- Andelen som mottar sosialhjelp
- Bosetting av familier med hjelpebehov
- Integrering av innvandrere og flyktninger
- Levekårsutfordringer
- Frafall skole og arbeidsliv

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Andelen barn som bodde i lavinntektsusholdninger lå i 2017 på 27 % for Valle kommune. Det er oppimot det tre-dobbelte av hva som var gjennomsnittlig for landet samme år (10,7 %). Folkehelseprofilen for 2020 viser på den annen side at antall lavinntektsusholdninger (under 60% av medianinntekten) er lavere i Valle enn i resten av landet i 2018²¹². I 2018 hadde andelen barn i lavinntektsfamilier sunket til 17,8 %.

Det er nærliggende å anslå at tallet for antall barn i lavinntektsfamilier har gått ned fordi flere flytningfamilier har flyttet fra kommunen. Endringen kan slik ha sammenheng med manglende integrering, men kan også ha gått ned fordi foreldre har fått inntektsgivende arbeid.

Bufdirs statistikk på barnefattigdom for 2017 viste at andelen barn i husholdninger med lavinntekt uten yrkestilknyttede personer er 77,5 %. Dette er også høyere enn landsgjennomsnittet. Statistikken viste videre at mange av dem som vokser opp i lavinntektsusholdninger der forsørgere har ikke-vestlig innvandrer bakgrunn (74,5 %). Statistikk på området for 2019- 2020 er (foreløpig) mangelfull/utilgjengelig. Prosentandelen som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt i tilgrensede kommuner var i 2017 følgende: Bykle 13,4 %, Evje og Hornnes 18,3 %, Iveland 18,1 %, Bygland 16,9 %²¹³ (mot 12 % for fylket og 10,7 % for landet). Om man legger tallene for 2017 til grunn kommer er altså Valle ut som den dårligste kommunen i Setesdal på området. For 2018 ser tallene noe bedre ut, men kommunen har fortsatt en høy andel barn i lavinntektsfamilier. Tall fra Ungdata²¹⁴ viser imidlertid at barn i kommunen (ungdomstrinnet – 38 elever -2019) opplever at foreldrene har dårlig råd i mindre grad enn ellers (3 % VS. 4 % for landet). Dette er annerledes i andre Setesdalkommuner (eks. Iveland). Det må videre legges til at det ikke er et høyt antall barn man snakker om (ca. 100 barn 0-17 år i kommunen totalt i 2020).

På bakgrunn av overnevnte tallmaterialet finner revisjonen det likevel sannsynlig at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende i Valle kommune. Vi ser likefullt at kommune har iverksatt enkelte risikoreduserende tiltak på området, herunder deltakelse i programmet «Nye mønstre- trygg oppvekst» og folkehelseprogrammet i Agder. Familier som strever med lav inntekt får tilbud om «Familiens plan» og familiekoordinatorer. Deltakelse i programmet «ny mønstre» har likevel vært begrenset i Valle kommune. Ifølge årsmeldingen for 2019 var det bare 1 familie som deltok til tross for innsats fra prosjektleder. Valle trakk seg fra prosjektet i 2020 pga. lav oppslutning²¹⁵. Kommunen gir tilbakemelding på at det er behov for en helhetlig

²¹² FHI (2020) Folkehelseprofilen Valle kommune <https://www.fhi.no/fp/oppvekst/hent-oppvekstprofil/> (Nedlastet 19.10.2020)

²¹³ Bufdir (2020) Statistikk barnefattigdom. https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnefattigdom/#/09&0937 (Nedlastet 20.06.2020)

²¹⁴ Ungdata (2020) <http://www.ungdata.no/> (Nedlastet 05.06.2020)

²¹⁵ Valle kommune (2020) Årsmelding for 2019.

plan for oppvekst der man kommer inn på dette utfordringsbildet jf. Kommunens utkast til planstrategi.

Valle kommune bruker mye mer på kultur enn sammenlignbare kommuner, noe som kan være et risikoreduserende tiltak. Dette er imidlertid avhengig av at midlene tilfaller tilbud for barn og ungdom (Se RoV om Kultur = M under).

Konsekvensene av overnevnte risikofaktorer kan for den enkelte være dårligere helse, skolegang/læring, dårligere muligheter på arbeidsmarkedet, og dårligere inkludering i samfunnet.²¹⁶ Det er en risiko for at barn som vokser opp i familier med en vanskelig økonomisk situasjon fortsetter å ha økonomiske vanskeligheter når de selv blir voksne. Utfordringer kan forplante seg i generasjoner. Konsekvensene av å vokse opp i en familie med lav inntekt kan dermed vise seg å være store både på kort og lang sikt. At kommuneplanens samfunnsdel setter det gode liv som et hovedmål for kommunen øker områdets vesentlighet. På bakgrunn av dette vurderer revisjonen at vesentligheten er M/H.

Folkehelse og forebyggende helsearbeid (RoV = M/H)

Folkehelsearbeidet i kommunen er forankret i folkehelseloven²¹⁷. Det fremkommer av lovens § 1 at kommunens folkehelsearbeid skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold, samt bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Videre fremgår det at kommunen skal bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen. Av loven følger det videre at kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. I arbeidet med kommuneplaner skal kommunen fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten over helsetilstanden i befolkningen. Kommunen skal ut ifra dette iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk.

Mulige risikofaktorer:

- Manglende eller feil kunnskap om helseutfordringer blir lagt til grunn for tiltak
- Mangler planstrategi som bygger på folkehelsearbeidet
- Samarbeid mellom ulike enheter (også interkommunalt)
- Kunnskapen tas ikke i bruk av enhetene og kommunens ledelse
- Manglende fokus i kommunen

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Det er ingen eksplisitt informasjon om folkehelse på Valle kommune sine nettsider²¹⁸. Av kommuneplanenes samfunnsdel fremgår det likevel at folkehelse skal legges til grunn for alt arbeid i kommunen. Sammen med Bykle kommune har Valle gjennomført et prosjekt for å sikre at folkehelsearbeidet er forankret på riktig nivå i kommunen. Det fremgår av rapporten fra prosjektet at kommunen har utarbeidet en matrise til oppfølging og evaluering av arbeidet og et

²¹⁶ Bufdir (anno) Konsekvenser av fattigdom https://bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Om_fattigdom1/Konsekvenser_av_fattigdom_pa_ulike_omrader/ (Nedlastet 02.06.2020)

²¹⁷ Lov-2011-06-24-29 om folkehelsearbeid (Folkehelseloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29?q=Folkehelse> (Nedlastet 25.06.2020).

²¹⁸ Valle kommune (2020) Folkehelse <https://www.valle.kommune.no/folkehelse.524347.nn.html> (Nedlastet 24.10.2020)

«trafikklys-system» som skal være fleksibelt og tydeliggjøre prioriteringer innen kommunens folkehelse. Oppdatering skal ifølge rapporten være integrert i årshjulet til kommunen.

Utfordringer på området kan knyttes til det å skape en kultur for samarbeid på tvers av sektorer, og en felles forståelse for utfordringer og målsettinger. I og med at mye av arbeidet på området også inngår i et interkommunalt helsesamarbeid med Bykle og andre kommuner er et godt samarbeid vesentlig for at kommunen skal lykkes i arbeidet. Det fremgår at en ny folkehelseoversikt skal utarbeides innen kommunevalget i 2019. Vi har ikke funnet denne tilgjengelig på kommunens hjemmesider, men vurderer at kommunen har fokus på området og at trafikklyssystemet fyller deler av denne oppgaven²¹⁹. Folkehelseoversikten skal legges til grunn for planstrategien til kommunen (ikke utarbeidet enda). Som risikoreduserende faktor kan det likevel nevnes at kommunen i Setesdal har gått sammen om å lage et frisklivstilbud²²⁰. Kommunes plan for idrett og fysisk aktivitet revideres i 2020-2021 ifølge utkastet til planstrategi.

Kommunen har flere folkehelseutfordringer. Av folkehelseprofilen fremgår det blant annet at vaksinasjonsdekning meslinger, overvekt barn, hjerte- og karsykdommer, levealder for menn og trivsel i skole 10 klasse er utfordringer for kommunen. Til dette kommer lavt mestringsnivå i lesning 5 klasse og et noe lavere utdanningsnivå enn hva som er vanlig i landet. Samtidig gjør kommunen det bedre enn landsgjennomsnittet på andre områder. Eks. Drikkevann, ensomhet, psykiske lidelser og antibiotikabruk.

Av årsmeldingen for 2019²²¹ fremgår det at Prosjektet «Nye mønstre- trygg oppvekst» ble startet våren 2018 og er et utviklingsprosjekt og et satsningsområde i folkehelse programmet i Aust- og Vest-Agder fylkeskommune (Nå Agder). Målet med prosjektet er å utlikne utfordringer knyttet til sosial ulikhet. Valle vurderer å trekke seg fra prosjektet pga. lav oppslutning.

Konsekvensene av overnevnte risikofaktorer kan være at kommunen ikke klarer å redusere ulikheter i helse og omsorgstilbudet, feilslåtte tiltak og økte kostnader fordi man ikke får tatt tak i utfordringer tidlig. På bakgrunn av at folkehelse er av høy vesentlighet for kommunen og dens innbyggere vurderer revisjonen samlet risiko og vesentlighet på området som M/H.

PLEIE OG OMSORG

Det fremkommer av helse- og omsorgsloven²²² at kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Ansvaret omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne. Kommunene har ansvaret for utbygging, utforming og organisering av et forsvarlig og godt tjenestetilbud til den enkelte som har behov for helse- og omsorgstjenester.

Fakta om kommunen:

Utover kommunedirektørens overordnede ansvar finnes en egen enhet for Pleie- og omsorg. Enheten har følgende avdelinger/arbeidsoppgaver:

• Valle Bygdeheim	• Matombringing
• Hjemmebaserte tjenester	• Dagtilbud
• Habilitering	• Trygghetsalarm
• Omsorgsbosteder	

²¹⁹ Valle og Bykle kommune («0178-2018) En raud tråd – Frå oversikt til plan. Rapport fra folkehelseprosjekt i Valle og Bykle kommune 2017-2018.

²²⁰ Evje og Hornnes kommune (2020) <https://www.e-h.kommune.no/frisklivstilbud.536362.no.html> (Nedlastet 24.10.2020)

²²¹ Valle kommune (2020) Årsmeldingen for 2019.

²²² LOV-2011-06-24-30 Lov om kommunale helse og omsorgstjenester mm. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30> (Nedlastet 24.10.2020)

Det finnes en egen plan for pleie- og omsorg, og det er ifølge utkast til planstrategi anbefalt revisjon av denne i 2021 og 2022. Revisjonen vurderer følgende områder tilknyttet pleie- og omsorgstjenesten:

Håndtering av aldrende befolkning/bærekraftig eldreomsorg (RoV = H)

I tiårene fremover vil andelen eldre i den norske befolkningen øke kraftig. Det tyder på bedre helse og kan også være en pekepinn generelt på bedre liv. Samtidig vil en aldrende befolkning påvirke kommunens aldersbæreevne ved at forholdet mellom antall personer i produktiv alder og antall mennesker med behov for omsorg vil bli skjevare. Offentlig finansiering påvirkes av endringer i alderssammensetningen fordi vi betaler mer skatt og avgifter i yrkesaktiv alder enn vi gjør som barn/gamle. Samtidig gir en økende andel eldre større utgifter for kommunene fordi de i større grad er avhengige av kostbare tjenester.

Mulige risikofaktorer:

- Færre i yrkesaktiv alder i forhold til eldre (kommunens aldersbæreevne)
- Utfordring for tjenesteleveranse og botilbud
- Vanskelig å rekruttere arbeidskraft til tjenestene
- Manglende planlegging og beslutningsgrunnlag
- Lite effektivisering
- Mindre refusjoner for ressurskrevende brukere
- Følger ikke med på den teknologiske utvikling (velferdsteknologi)
- Økonomi

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

De siste befolkningsframskrivningene fra SSB viser at kommunen vil få utfordringer med å opprettholde aldersbæreevnen. Der befolkningen som er i produktiv alder vil holde seg relativt stabil, men også synke litt for enkelte aldersgrupper, vil det være en stor økning blant personer over 65 år (se tabell under). Frem mot 2050 vil man se en enda større økning blant den delen av befolkningen som er over 80 år. Økt andel eldre i befolkningen vil gi lavere sysselsetting og svekke skattegrunnlagene. Man vil samtidig få økte utgifter til pensjoner og helsetjenester til eldre. En av konsekvensene ved aldrende befolkning vil være utfordringen for finansieringen av det kommunale tjenestetilbudet. Det vil videre være utfordrende å få nok kompetanse til tjenestene. En stor økning i behovet for helse- og omsorgstjenester, vil føre til press på tjenestene og kan gi arbeidsmiljøutfordringer. Det er viktig at kommunen har planlagt hvordan

	Hovedalternativet (MMMM)			
	2020	2030	2040	2050
4221 Valle				
Menn				
0-17 år	102	101	107	110
18-49 år	235	202	193	186
50-66 år	140	131	114	107
67-79 år	86	106	85	96
80-89 år	24	41	68	45
90 år og eldre	7	7	14	26
Kvinner				
0-17 år	103	103	106	104
18-49 år	209	202	199	190
50-66 år	136	115	107	112
67-79 år	87	106	90	88
80-89 år	26	42	62	51
90 år og eldre	9	6	14	20

de skal håndtere eldrebølgen. Tiltak for å sikre bærekraftige offentlig finanser, tiltak som øker arbeidstilbudet og tiltak som fremmer økt produktivitet i offentlig sektor er her sentrale²²³. Det er stor sannsynlighet for at overnevnte risikofaktorer vil gjøre seg gjeldende. At det blir flere eldre medfører flere innbyggere med komplekse sykdomsbilder og behov som må tas hånd om. Flere vil trenge opphold på institusjon, tilrettelagte boliger og/eller tidsavgrenset opphold på institusjon. Andel med demenssykdom og/eller andre aldersrelaterte utfordringer vil øke. Området har blitt aktualisert gjennom kvalitetsreformen/stortingsmeldingen «Leve hele livet»²²⁴. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet som H.

Pleie og omsorgstjenester i og utenfor institusjon / Kriterier for inntak sykehjem (RoV = M/H)

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester jf. Helse- og omsorgstjenesteloven § 3.1. For å fylle dette kravet skal kommunen blant annet tilby helsetjenester og personlig assistanse i hjemmet, men også plass i institusjon for dem som trenger det, herunder sykehjem (jf. §3-2 punkt 6). Jf. punkt 7 skal kommunen også gi et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. Pasient- og brukerrettighetsloven inneholder videre rettsregler om de rettigheter pasienter og brukere har overfor helse- og omsorgstjenesten.²²⁵ Det er også egne forskrifter tilknyttet kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene²²⁶. En viktig del av dette er vedtakene som avgjør hvorvidt en person skal få hjemmetjenester eller plass i institusjon.

Mulig risikofaktorer:

- Ressurssituasjonen (eks. Innsparinger)
- Vedtak (hjemmetjenester vs. institusjonsplassering)
- Over/underkapasitet i sykehjem og hjemmetjenester
- Manglende rutiner og retningslinjer (internkontroll)
- Feil i saksbehandling eller saksbehandling basert på utilstrekkelige vurderinger.
- Kompetanse
- Forståelsen av hva som er best/forsvarlig omsorg.
- Endringer i tjenesten
- Endring i materielle betingelser (bygg etc.)
- Fremtidig press på tjenesten
- Kjøreavstander hjemmetjenesten.
- Kriterier for vedtak ikke kjent i befolkning eller blant ansatte.
- Covid-19
- Høy andel deltidsansatte

Risiko og vesentlighetsvurdering:

Pleie- og omsorgstjenesten i Valle kommune tilbyr institusjonsplassering ved Bygdeheimen, men også hjemmebaserte tjenester gjennom «Open omsorg». Valle bruker mer penger på helse og omsorgstjenester, og har flere stillinger per innbygger og brukerrettede årsverk i tjenesten enn hva som er gjennomsnittlig for landet/fylket. Dette er likevel noe under kostragruppe 6. Andelen brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten med helseutdanning er høyere enn for kostragruppen og landet (82,2 % vs. 73,3 for kostragruppen og 77,7 for landet uten Oslo). Målt som årsverk per bruker av omsorgstjenester tilbyr kommunen likevel noe under hva som er vanlig

²²³ Regjeringen (2019). Langsiktige utfordringer som følge av en aldrende befolkning. https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_okonomi/bruk-av-oljepenger-/langsiktige-utfordringer-som-folge-av-en/id450473/ (Nedlastet 28.05.2020)

²²⁴ Meld. St. 15 (2017-2018). En kvalitetsreform for eldre. <https://www.regjeringen.no/contentassets/196f99e63aa14f849c4e4b9b9906a3f8/no/pdfs/stm201720180015000dddpdfs.pdf> (Nedlastet 24.10.2020)

²²⁵ LOV-2019-12-20-104 Lov om pasient- og brukerrettigheter <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63>

²²⁶ FOR-2016-10-28-1250 Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2016-10-28-1250> (Nedlastet 23.10.2020)

ellers (0,56 årsverk per bruker, vs. 0,67 for kostragruppen og 0,58 for landet). Alle brukere i institusjon i 2019 skal ifølge Kostra ha fått tilbud om brukertilpasset enerom²²⁷.

Andelen innbyggere over 80 år + som bruker hjemmetjenester er godt over landsgjennomsnittet (39,4% vs. 30 %). Andelen av dem som er 80 år + og bor på sykehjem er ca. det dobbelte av hva som er vanlig for landet (25,8 % mot 12,1%). Kommunen har således en høy bruk av institusjonsplasseringer der nasjonale anbefalinger peker i retning av mer hjemmetjenester. I tillegg er utgiftene per oppholdsdøgn i institusjon godt over landsgjennomsnittet og kostragruppe 6 (5037 kr vs. 4143 kr for kostragruppen og 3794 kr for landet). Blant dem som bor i sykehjem tildeles man videre nærmere dobbelt så mye tid med lege sammenlignet med hva som er vanlig ellers. Det kan være behov for å vite mer om hvordan kommune vurderer tildeling av tjenester, herunder kriterier for opphold på institusjon. Revisjon finner at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende.

En tjenestegjennomgang for Valle kommune anbefaler kommunen å undersøke muligheten for å redusere bemanning ved Valle Bygdeheim²²⁸. I følge Kostra er det på den annen side oppgitt at antall årsverk per bruker av tjenestene er lavere enn hva som er vanlig for landet, fylket og kostragruppen. Innsparingsmuligheter jf. rapporten ble først og fremst funnet ved institusjonen, mens hjemmetjenestene var mer under press. Det konkluderes med at lavere bruk av hjemmetjenester kan være knyttet til lavt antall omsorgsboliger kombinert med at kommunen har ledige rom ved sykehjemmet.

Kommunen skal tilby dagaktivitetstilbud, blant annet til demente som bor hjemme. Av Kostra fremgår det at 0 % av innbyggerne mellom 67 og 79 år mottar et slikt tilbud. Av kommunens hjemmeside fremgår det at det skal være et dagtilbud, men vi finner ikke informasjon om innholdet i dette. Hjemmetjenesten må potensielt dekke store geografiske områder, noe som kan gjøre hjemmebaserte tjenester mindre effektive. Dette gjelder også når man skal tilby dagaktiviteter til dem som bor hjemme.

Av kommunens årsmelding²²⁹ fremgår det at det er en dreining i tjeneste mot at flere skal få hjelp i eget hjem. Kompetanse og bemanning, samt organisering av personalressurser er ansett som de viktigste utfordringene i tjenesten. Det har vært en økning i ressurskrevende brukere både i "Open omsorg"(hjemmetjenesten) og "Habilitering". Kommunen vil løse den økende pågangen på tjenesten gjennom å bygge en robust tjeneste som tar i bruk hjelpemidler som velferdsteknologi.

Helse- og omsorgstjenester er et krevende område der det kan ha forholdsvis store konsekvenser for brukere og pårørende om risikofaktorer inntreffer. Områdets vesentlighet for kommunen er høy da det vil bli et større press på omsorgstjenester for eldre med årene og kommunen allerede har høye utgifter på området. Reformen «leve hele livet» har nylig satt fokus på kvalitet i pleie og omsorgstjenestene, noe som øker vesentligheten. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet som M/H.

Legemiddelhåndtering i sykehjem (RoV = M)

Sykehjem er en helseinstitusjon som gir pasienter heldøgns opphold, behandling og pleie som det ikke er påkrevet at skjer på sykehus, men hvor det likevel er nødvendig med mer helsefaglig oppfølging enn det som er forsvarlig eller praktisk mulig å yte i pasientens eget hjem. Det er

²²⁷ SSB (2019) Kostra Valle kommune. Helse og omsorg https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/helse-og-omsorgstjenester?checkbox_kostragruppe=true&checkbox_land-uten-oslo=true&checkbox_land-med-oslo=true&checkbox_fylkesgjennomsnitt=true&checkbox_vis_flere_regioner=true (Nedlastet 24.10.2020)

²²⁸ BDO (2020) Tjenestegjennomgang for Valle kommune

²²⁹ Valle kommune (2020) Kommunens årsmelding for 2019

viktig at pasienter i sykehjem får riktige legemidler, i riktig dose, til riktig tid. Hvordan legemidler skal håndteres følger av egen forskrift. Siden 1. januar 2017 er det blant annet forskriftsfestet at sykehjemsbeboere skal ha legemiddelgjennomgang, ved innkomst og minst én gang årlig (§ 5a)²³⁰.

Mulige risikofaktorer:

- Manglende ressurser
- Manglende kompetanse
- Svikt i journalsystemene
- Dårlig oppfølging av pasientene
- Ikke oppdatert legemiddelliste
- Misligheter
- Tidspress
- Manglende rutiner og retningslinjer
- Manglende oversikt på området
- Praktisk gjennomføring
- Mangelfull internkontroll/risikovurderinger
- Samarbeid med interkommunal legetjeneste.

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Helsetilsynet utførte tilsyn med legemiddelhåndteringen i Valle kommune i 2014²³¹. I tilsynet ble det ikke funnet avvik fra lov/forskrift²³². Tilsynet bemerket «at Valle bygdeheim har sett i verk tiltak og arbeidet systematisk med rutiner og praksis som gjeld legemiddelhandteringen det siste året. Det er utarbeidd skriftlege rutinar for legemiddelhandsaminga som er kjende og innarbeidd i praksis. Fungerande avvikssystem er forankra i den overordna leiinga, og det er låg terskel for å melde avvik».

Revisjonen finner ikke statistikk over hvor mange av beboerne på kommunens institusjoner som har fått legemiddelgjennomgang av lege. Overmedisinering i sykehjem har likevel vist seg å være et stort problem i Norsk sykehjem generelt²³³ og ²³⁴. Revisjonen vurderer ut ifra dette at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende i kommunen, men at kommune har et fokus på området. Konsekvensen kan bli alvorlig dersom pasienten får feil type legemiddel, for få, for mange eller feil dose, eller kombinasjoner av legemidler som fører til skade²³⁵. Mangelfull legemiddelhåndtering kan videre svekke tilliten til kommunens helsetjenester. Kommunen har en økende andel eldre som vil trenger gode helsetjenester. Revisjonen anser samlet risiko og vesentlighet på området som M.

HELSETJENESTA I BYKLE OG VALLE

Helsetjenesten i Bykle og Valle er organisert som et samarbeid med Valle kommune der Bykle er vertskommune. Tjenesten har 22,5 stillinger og omfatter

- Fastlege
- Legevakt
- Kommuneoverlege
- Fysioterapi
- Jordmor
- Helsestasjon
- Skolehelsetjeneste
- SLT og psykisk helse
- Rustjeneste

²³⁰ FOR-2008-04-03-320. Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-04-03-320> (Nedlastet 03.06.2020)

²³¹ Helsetilsynet (2014) Tilsyn med legemiddelhåndtering ved Bygdeheimen på Valle. <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/tilsynsrapporter/austagder/2014/valle-bygdeheim-legemiddelhandsaming-2014/> (Nedlastet 24.10.2020)

²³² Se også selvmeldingstilsyn fra 2011 uten avvik.

²³³ Gulla, Christine (2019) A fine balance: Drug Use in Norwegian Nursing Homes <http://bora.uib.no/handle/1956/18479> (Nedlastet 29.04.2020)

²³⁴ Sykepleien (2019) <https://sykepleien.no/2019/02/overmedisinering-sykepleierne-har-en-voldsom-makt> (Nedlastet 28.05.2020)

²³⁵ Helsetilsynet (anno) <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/raad-til-arbeidsgiver-hvordan-avdekke-foelge-opp-svikt-helsepersonell/gode-rutiner-for-legemiddelhandtering/>

Revisjonen vurderer følgende områder tilknyttet enheten:

Ledelse og kvalitetsforbedring i helsetjenestene (RoV = H)

I 2017 erstattet forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten²³⁶ den tidligere internkontrollforskriften innen helsetjenestene. Formålet med forskriften er å bidra til faglig forsvarlige helse- og omsorgstjenester, kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet, og til at øvrige krav i helse- og omsorgslovgivningen etterleves, herunder ansvar for styringssystemer, dokumentasjon, plikt til å planlegge, plikt til å gjennomføre og plikt til å korrigere.

Mulige risikofaktorer

- Mangler ved ledelse - ansvars og oppgavefordeling.
- Mye uformell kontakt
- Manglende internkontroll
- Manglende evalueringer av tjenesten
- Evalueringer følges ikke opp
- Manglende ressurser
- Innsparinger
- Mangler ved styringssystem
- Mangelfull oppfølging etter avdekket risiko
- At avvik ikke meldes
- Avvik følges ikke opp
- Manglende samhandling og samarbeid
- Relativt nytt lovverk
- Mangelfullt samarbeid internt/interkommunalt.
- Lite fagmiljø

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Overnevnte risikofaktorer henger i stor grad sammen med hvordan kommunen følger opp helsetjenestene sine. Revisjonen har fått tilbakemelding fra tjenesten om at forskriften er lite fulgt opp per oktober 2020. Det vektlegges i tilbakemeldingen at forskriften bygger på systematisk kvalitetsforbedring som et ledelsesverktøy, samt å skaffe og bruke kompetanse målrettet, lære av feil og mangler gjennom brukerundersøkelser, klager, tilbakemeldinger og ikke minst et vel fungerende avvikssystem. Med dette som utgangspunkt finner revisjonen det sannsynlig at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende i Bykle og Valle. Vurderingen gjelder flere av kommunens helsetjenester, herunder lege, legevakt, helsestasjon og skolehelsetjeneste, samt fysioterapi og ergoterapi.

Helsetilsynet hadde i 2014 tilsyn med helsestasjonene og skolehelsetjenestene i kommunen. Kommunen hadde da ikke et forsvarlig system som sikrer at alle barn mellom 0 og 6 år får forsvarlige helsekontroller. Tilsynet ble lukket etter at tiltak ble sett som tilstrekkelige, men avviket bygget på forholdsvis omfattende mangler ved tjenesten. Fylkesmannen konkluderte likevel med at det er mye uformell kontakt i de små kommunene og at barn med særskilte behov så ut til å få god oppfølging²³⁷. Uformell kontakt kan imidlertid utgjøre en risiko med tanke på systematisk ledelse og kvalitetsforbedring. Tilsyn med kommunens organisering av rehabiliteringstjenesten (koordinerende enhet) konkluderte i 2019 med at den koordinerende enheten i Bykle ikke leverte tilfredsstillende tjenester til voksne brukere²³⁸. Tilsynet er avsluttet og det er konkludert med at kommunen/samarbeidet har tatt grep i tjenesten. Som det fremgår av kommunens kommentar vedrørende ledelses- og kvalitetsforskriften over kan det likevel være en

²³⁶ FOR-2016-10-28-1250 Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2016-10-28-1250> (Nedlastet 23.10.2020)

²³⁷ Helsetilsynet (2014). Tilsynsrapport Bykle og valle helsestasjonstjeneste. <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/tilsynsrapporter/aust-agder/2014/bykle-og-valle-kommunar-helsestasjonstjenesta-2014/> (Nedlastet 28.08.2020)

²³⁸ Bykle kommune (2019) Tilsyn med rehabilitering og koordinerende enhet. <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/tilsynsrapporter/agder/2019/bykle-kommune-tilsyn-med-rehabilitering-og-koordinerende-eining-2019/> (Nedlastet 28.02.2020)

del som gjenstår på dette området. Revisjonen finner slik at det er sannsynlig at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende.

Konsekvenser kan handle om enkeltpersoners helse, så vel som kostnader for kommunen. Tjenesten er av høy vesentlighet da den også leverer lovpålagte tjenester for Valle kommune, og fordi tjenestene består av noen av de viktigste oppgavene kommunen utfører ovenfor sine innbyggere. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet som H.

Helhetlig behandlings- og oppfølgingstilbud til personer med psykiske lidelser og/eller rusrelaterte utfordringer (RoV = H)

Etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1 første ledd²³⁹ skal kommunen sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Herunder har kommunene ansvar for tjenester til personer med psykiske og rusrelaterte lidelser. Helse- og omsorgstjenesteloven bygger i samsvar med kommunelovens prinsipper på at den enkelte kommune selv avgjør hvordan tjenesten skal organiseres ut fra lokale forhold og behov. Tjenestene kommunen gir kan omfatte rådgivning og veiledning, støtteopplegg, bolig og eventuelt oppfølging i bolig, oppsøkende arbeid, tiltak for sosial- og arbeidsrettet rehabilitering, arbeid med individuell plan mv.²⁴⁰. Personer som står i fare for å utvikle, eller som har utviklet rusproblemer og/eller psykiske lidelser har ofte behov for sammensatte tjenester over tid. Tjenesten kan således omfatte alt fra forebygging, primærhelsetjenester, sosialtjenester og omsorgstjenester, til spesialisthelsetjenester og kommunal øyeblikkelig hjelp. Fra 2019 skal kommunene betale for pasienter innen psykisk helsevern som blir liggende på sykehus i påvente av kommunalt tilbud²⁴¹. Fra 2020 har alle kommuner plikt til å knytte til seg psykologkompetanse jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2.

Mulige risikofaktorer:

- Mangel på forebyggende tiltak
- Uklare ansvarsforhold mellom ulike forvaltningsnivå
- Bemanning og kompetanse
- Ressurssituasjonen i kommunen
- Manglende kontroll, evaluering og samarbeid av eksterne bo- og benadlingstilbud
- Manglende koordinering av ulike tiltak
- Manglende brukermedvirkning
- Mangelfullt samarbeid (eks. Interkommunalt)
- Covid-19

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen vurderer sannsynligheten for at risikofaktorer kan inntreffe som tilstedeværende i samarbeidet Bykle/Valle. Brukergruppen er sammensatt, kan ha komplekse sykdomsbilder, og har i varierende grad behov for individuelle tiltak. Behandling og oppfølging kan være tidkrevende og ressurskrevende. Revisjonen erfarer at dette kan være et krevende felt for små kommuner.

Tjenesten i Bykle/Valle har fått et større pasienttilfang i 2019 og 2020. Det fremgår av økonomiplanen for Bykle at det kan være utfordrende med permisjoner og at det kan bli nødvendig med omorganisering av tjenesten. Antall årsverk utført av personer med videreutdanning innen psykisk helsearbeid ligger noe lavere en kostragruppe 6 og gjennomsnittet for landet (2019).

²³⁹ LOV 2011-06-24-30. Lov om kommunale helse – og omsorgstjenester <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30> (Nedlastet 20.05.2020)

²⁴⁰ Regjeringen (2014). Kommunalt rus og psykisk helsearbeid. <https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/psykisk-helse/inn-sikt/kommunalt-rus-og-psykisk-helsearbeid/id2344815/> (Nedlastet 20.05.20)

²⁴¹ FOR-2011-11-18-1115 Forskrift om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-11-18-1115>. (Nedlastet 20.05.2020)

En liten andel av kommunens utgifter til sosialtjenester går til arbeid med gruppen (2,3 % vs. 13,9 for landet uten Oslo, 16,8 % med Oslo)²⁴². Man ser generelt at mange med rusutfordringer velger å flytte til større steder. Kravet til kommunale tjenester på området har likevel vært økende. Området stiller høye krav til koordinering og samhandling mellom ulike tiltak. En gjennomgang av tjenestene²⁴³ i Valle kommune påpeker at det har vært utfordringer tilknyttet samhandling mellom de to kommunene på dette området. Kommunen har gjennomført enkelte tiltak som må sees som risikoreduserende. Gjennom LMT Setesdal hadde man i 2017 eksempelvis et prosjekt med fokus på Psykisk helse og Rus.

Konsekvenser av mangelfull oppfølging på området kan handle om individers helse og livskvalitet, men også livssituasjonen til pårørende. For kommunen har manglende oppfølging av området negative samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser over tid. På bakgrunn av dette vurderer revisjonen at vesentligheten er H.

LOKALMEDISINSKE TJENESTER (LMT Setesdal)

LMT Setesdal er et interkommunalt helsesamarbeid mellom Bykle, Valle, Bygland og Evje og Hornnes, der Evje og Hornnes er vertskommune. I kommunen er den organisert som en egen enhet som koordinerer lovpålagte samarbeidsavtaler og har en rolle opp mot spesialisthelsetjenesten. Tjenesten har i 2018 og 2019, 4,13 årsverk fordelt på ulike områder. Det har tidligere vært prosjektstillinger tilknyttet Psykisk helse og rus (i 2017). Personvernombud er tilknyttet tjenesten og fungerer også for Iveland kommune. Følgende stillinger inkluderes i enheten:

- Leder/samhandlingskoordinator
- Koordinator psykisk helse og rus
- Ikt-Systemansvarlig/Personvernombud
- Kreftkoordinator
- Audiograf
- Koordinator hukommelsesteamet
- Sykepleier i kardiologtjenesten.

Revisjonen vurderer risiko og vesentlighet på følgende område tilknyttet enheten.

Helhetlige og koordinerte helse- og omsorgstjenester (RoV - M/H)

Samhandlingsreformen²⁴⁴, ny folkehelselov²⁴⁵ og lov om helse- og omsorgstjenester²⁴⁶ har stilt større krav til kommunene de siste årene. Kommunen har fått et tydeligere ansvar for å sikre sammenhengene tjenester og brukervedvirkning, og flere helsetjenester er blitt overført til kommunene som skal sikre at pasienter/brukere får rett behandling på rett sted og til rett tid, slik at helsetjenesten oppleves som helhetlige for både pasienter og pårørende. Et helhetlig og koordinert samarbeid betyr i økende grad samarbeid på tvers av kommunegrensene, og ulike fagdisipliner.

Mulige risikofaktorer:

- Manglende ressurser og kapasitet
- Komplexiteten i organisasjonen
- Endring og utvikling i organisasjonen.
- Planlegging og samarbeid
- Grad av prosjektorganisering.
- Utveksling av kompetanse/info.
- Kommunens utbytte av tjenesten
- Covid-19

²⁴² SSB (2020) Kostra- Valle Psykisk helse og rus. <https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle> (Nedlastet 28.08.2020)

²⁴³ BDO (2020) Rapport Tjenestegjennomgang Valle kommune

²⁴⁴ Regjeringen (2009) Samhandlingsreformen- Rett behandling- på rett sted- til rett tid. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-47-2008-2009/id567201/> (Nedlastet 03.06.2020)

²⁴⁵ LOV-2018-06-22-83 Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29> (Nedlastet 03.06.2020)

²⁴⁶ LOV 2011-06-24-30. Lov om kommunale helse – og omsorgstjenester <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30> (Nedlastet 20.05.2020)

Risiko og vesentlighetsvurdering:

Gjennom Lokalmedisinske tjenester (LMT) der Evje og Hornnes kommune er vertskommune inngår Valle kommune i flere samarbeid innen helse og omsorg. Enheten dekker et stort område, mange kommuner og instanser og har en koordinerende funksjon ovenfor disse. LMT deltar altså i en kompleks organisasjon med utstrakt møtevirksomhet på tvers av kommunegrensene så vel som innad i kommunene, og oppimot spesialisthelsetjenesten. Revisjonen vurderer derfor at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldene. Konsekvenser av dette kan være at pasienter og pårørende ikke vil få den oppfølging de trenger. For kommunen kan manglende oppfølging føre til økte utgifter. Manglende etterlevelse kan medføre store konsekvenser for brukerne av kommunenes helse- og omsorgstjenester, samtidig som dette kan ha innvirkning på kommunens økonomi. Det vurderes at det kan være aktuelt med forvaltningsrevisjon innen arbeid med koordinering på rusfeltet, omsorg for demente, eller arbeidet med koordinering ifht. kreftpasienter. Samlet risiko og vesentlighet på området som M/H.

INTERKOMMUNAL NAV-TJENESTE – NAV Midt-Agder

Formålet med sosialtjenesteloven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Videre skal loven bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.

Formålsbestemmelsen klargjør de overordnede, sosialpolitiske mål som ligger til grunn for kommunens tjenester og oppgaver i NAV-kontoret etter denne loven. Lovens hovedmål er å være samfunnets siste sikkerhetsnett for dem som trenger det. Dette gjelder overfor enkeltpersoner som befinner seg i vanskelige livssituasjoner. I tillegg har det betydning for kommunens organisering av lokalsamfunnet generelt; for planlegging, forebyggende tiltak og hjelpetiltak. Ifølge sosialtjenesteloven skal kommunen gjøre seg kjent med innbyggernes leveår og vie spesiell oppmerksomhet til trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale problemer, og søke å finne tiltak som kan forebygge slike problemer.

Fakta om kommunen

I 2020 gikk NAV Valle inn i NAV Midt-Agder der Vennesla er vertskommune²⁴⁷. I samarbeidet inngår de andre kommunene i Setesdal, Iveland og Åseral kommune med unntak av Evje- og Hornnes kommune. Hver deltakerkommune har egne veiledningssentre/kontorer. Revisjonen vurderer risiko på følgende områder tilknyttet enhetens ansvarsområde

Kommunale NAV-tjenester (RoV = M)

Kommunene har ansvar for å fremme sosial og økonomisk trygghet, bedre levekårene til vanskeligstilte, bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud, bidra til likeverd og likestilling, samt forebygge sosiale problemer (jf. sosialtjenesteloven § 1)¹⁸⁹. For å oppnå lovens formål har NAV blant annet mulighet til å yte økonomisk sosialhjelp (§18). Økonomisk stønad (sosialhjelp) skal sikre at alle har tilstrekkelig midler til livsopphold. Retten til sosialhjelp utløses først når alle andre muligheter til forsørgelse er vurdert, for eksempel gjennom arbeid, andre økonomiske rettigheter eller egne midler. Stønaden er i utgangspunktet midlertidig og bør ha sikte på å gjøre mottakeren selvhjulpent. Mottakeren skal sikres et forsvarlig livsopphold, samtidig som stønadsnivået skal motivere til å

²⁴⁷ PS 29/19 Kommunestyremøte Valle 13.06.2019).

skaffe inntektsgivende arbeid, delta i kvalifiseringsprogram, arbeidsmarkedstiltak, eller andre aktiviteter som kan fremme overgang til arbeid¹⁹⁰. NAV skal veilede og assistere personer som står utenfor arbeidslivet og sikre at det tas tilstrekkelig hensyn til barn og unge.

Mulig risikofaktorer:

- Ressurssituasjon og kompetanse
- Stor arbeidsmengde og tidspres
- Rutiner og praksis for søknadsbehandling og vedtak
- Mangelfull brukermedvirkning
- Håndheving av aktivitetsplikt for mottakere under 30 år.
- Mangelfull kartlegging og rapportering
- Internkontrollrutiner
- Mangelfull styring av tjenesten
- Endringer i tjenesten
- Koronapandemi
- Barneperspektivet tas ikke hensyn til
- Samarbeid og koordinering
- Covid-19

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Siden 2015 har det vært en jevn nedgang i antall sosialhjelpsbrukere i kommunen (fra 60 til 28)²⁴⁸. Kommunen har fortsatt en noe høyere andel som får støtte til livsopphold (17% vs 16 % for landet). Antall arbeidsledige har gått noe opp pga. Covid-19, men arbeidsledigheten har fortsatt å være blant de laveste i fylket. Kommunen har ikke større utfordringer knyttet til at innbyggerne med lavere inntekt enn hva som er gjennomsnittlig. Man har likevel sett at barn i lavinntektsfamilier har utgjort en utfordring selv om dette angivelig er i endring da ankomne flyktninger ser ut til å flytte ut igjen. Kommunen har synkende folketall, noe som kan indikere at personer som opplever utfordringer flytter fra kommunen. Antall arbeidsplasser i kommunen har vært synkende. Risiko kan videre knyttes til innvirkningen Covid-19 har på arbeidsmarkedet. Selv om tjenestene skal ha kontor i Valle kan risikoen for at brukere opplever en økende distanse til tjenestene være tilstede. Samtidig kan sammenslåingen virke risikoreduserende ved at kompetansemiljøet utvides. Revisjonen vurderer at risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende, men at kommunen har hatt forholdsvis gode resultater for området. I tilsyn med tjenesten fra 2016²⁴⁹ ble det eksempelvis ikke funnet avvik. Samtidig vet man at NAV som instans har stått ovenfor flere utfordringer tilknyttet saksbehandling, oppfølging av brukere, organisering mm. Av kommunebarometeret ser man at tjenesten generelt har fått bra score i Valle, men at det er manglende statistikk for de siste årene.

Konsekvensen av risikofaktorene kan være at brukere ikke får de tjenester som de har krav på, samtidig som det medfører risiko for at det reelle behovet ikke blir avdekket eller at det ikke blir iverksatt riktige tiltak. Økonomisk sosialhjelp skal være en midlertidig løsning, og det er en utfordring dersom personer har økonomisk sosialhjelp som viktigste inntektskilde over tid. På bakgrunn av dette vurderer revisjonen at samlet risiko- og vesentligheten er M.

²⁴⁸ SSB (2020) Kostra Valle kommune Sosiale tjenester. https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/sosialtjeneste?aar_0940=2015+2016+2017+2018&checkbox_kostragruppe=true&checkbox_land-uten-oslo=true&checkbox_vis_flere_regioner=true (Nedlastet 24.10.2020)

²⁴⁹ Helsetilsynet (2016) Tilsyn med NAV Valle. <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/tilsynsrapporter/aust--og-vest-agder/2016/valle-kommune-nav-sosiale-tenester-til-personar-mellom-17-og-23-ar-2016/>

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Helse og sosial

Område/Tema	Risiko og vesentlighet
Overordnet – Opprettholdelse av tjenestetilbud under Co-vid-19	M/H
Overordnet – Bekjempelse av barnefattigdom	M/H
Overordnet- Folkehelse og forebyggende helsearbeid	M/H
Pleie- og omsorg – Aldrende befolkning	H
Pleie- og omsorgstjenester i og utenfor institusjon	M/H
Pleie- og omsorg – Legemiddelhåndtering	M
Helsetjenesten i Bykle og Valle – Ledelse og kvalitetsforbedring	H
Helsetjenesten i Bykle og Valle – Helhetlig behandling og oppfølging til personer med rusrelaterte eller/psykiske lidelser.	H
LMT-Setesdal – Helhetlige og koordinerte helse- og omsorgstjenester	M/H
Midt-Agder NAV – Kommunale NAV tjenester	M

ENHET FOR KULTUR OG FRITID, BIBLIOTEK

Det fremkommer av kulturlova § 4 at kommunen skal bruke økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemiddel og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet regionalt og lokalt.

Fakta om Valle kommune

I Valle kommune følger enhet for kultur opp følgende områder: Enheten har 7 ansatte

- Kultur og fritid
- Bibliotek
- Kulturskole
- Ungdomsarbeid
- Ungdomsklubb
- Badevakt
- Kinovakt
- Kulturmidler og tilskudd
- Samarbeid frivillige
- Arrangementer
- Kulturmidler og tilskudd
- Prosjekter: Den kulturelle spaserstokken.

Barn og unges deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter (RoV = M)

I opplæringsloven § 13-6²⁵⁰ bestemmes det at alle kommuner alene, eller i samarbeid med andre kommuner, skal ha et musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet ellers. Dersom tilbudet skal favne flest mulig må det være et tilbud som er tilstrekkelig variert, samt med nok kapasitet til å kunne ta imot de som ønsker å delta.

²⁵⁰ LOV-1998-07-17-61 Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæring (Opplæringsloven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-80> (Nedlastet 29.06.2020)

Mulige risikofaktorer:

- Ikke nok tilbud i forhold til etterspørsel
- Prisen på tilbud er for høy for enkelte grupper
- Arbeidsmarked og tilgjengelig kompetanse, herunder deltidsproblematikk
- Endringer på området: eks. ledelsen, avtaler om nye samarbeid
- Ressurssituasjonen
- Folkehelseaspekt

Risiko og vesentlighetsvurdering

Valle kommune skal ifølge kommuneplanens samfunnsdel utvikle og legge til rette for et variert kultur- og fritidstilbud. En skal legge særlig vekt på arbeidet med «den kulturelle grunnmuren». Kommunen skal støtte opp om lag, foreninger og annet frivillig arbeid. Det fremheves at det særlig er viktig å legge til rette for at barn og unge skal ha gode oppvekstvilkår med inkluderende og varierte fritidsaktiviteter, og at kommune kan være med på å tilby ei meningsfylt fritid for innbyggere i alle livsfaser. Kommunens årsmelding vektlegger en sviktende deltakelse i kulturskole, pga. fraflytting og andre fritidsaktiviteter til tross for at kommunen har flere tilbud. Det er en utfordringen for frivillig og kommunal kulturdrift at folketallet går ned. I ungdomsarbeidet kan det være vanskelig å få ungdommer til å engasjere seg ifølge kommunen. Kommunen har samtidig flere gratis aktivitetstilbud til barn og unge. Det fremgår av kommunebarometeret at kommunens barn- og unge kan være mindre aktive enn hva som er vanlig ellers. Deltakelse i idrettsaktiviteter er viktige for god folkehelse. Det vil være vesentlig for kommunen som bruker generelt mye midler på kultur, at midlene kommer brukerne til gode. I det tilfellet at antall barn i lavinntektsfamilier vil fortsette å være høy er dette spesielt viktig (Se RoV= M/H om barnefattigdom over). For små kommuner er det generelt vanskelig å opprettholde variasjon i kulturskoletilbudet og å skaffe til veie variert kompetanse til tilbudet. Kultursektorens arbeid er viktig for å skape gode levekår for barn, ungdom og voksne i kommunene. Et godt kulturtilbud kan være viktig for at folk skal bosette seg og bli værende i kommunen, og er et hovedsatsningsområde i kommuneplanens samfunnsdel. Samlet risiko og vesentlighet vurderes som M.

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Kultur

Område/Tema	Risiko og vesentlighet
Barn og unges deltagelse i kulturaktiviteter.	M

SAMFUNNSUTVIKLING OG TEKNISK ENHET

Teknisk består av følgende enheter/områder per 2019:

- Teknisk sjef
- Teknisk drift (7 ansatte fordelt på 6,75 stillinger i tillegg til driftsleder)
- Teknisk forvaltning (6 ansatte fordelt på 5,8 stillinger. (ansvarsområder innen plan, landbruk og utmarksforvaltning, byggesak, oppmåling GIS og veterinær.)
- VAR – en fagansvarlig og en driftsoperatør
- Felles skogbrukssjef fra Bygland, Valle og Bykle kommune med kontor i Bygland

Revisjonen behandler følgende områder tilknyttet enheten:

Næringsutvikling (RoV = H)

Kommuner er viktig premissgivere for vekst og utvikling i næringslivet, gjennom den forvaltning og myndighetsutøvelse som utøves. Gjennom planarbeid og målrettet prioritering kan kommunen legge til rette for og stimulere til ønsket utbygging, næringsutvikling og befolkningsvekst. En av oppgavene til kommunen som planmyndighet er å vurdere og ta hensyn til næringsutvikling og næringsbebyggelse i kommunen. Kommunen spiller en sentral rolle i utviklingen av lokalsamfunnet.

Mulige risikofaktorer:

- Vedtak gjennomføres ikke i tråd med kommunestyrets forutsetninger
- Mangelfull organisering (styringslinjer, delegering)
- Habilitet/inhabilitet
- Utilstrekkelig kompetanse
- Misligheter
- Lite samarbeid med næringslivet
- Dårlig kvalitet på næringsarealer og – lokaler.
- Liten avdeling (eks. risiko ved sykefravær)
- Interkommunalt samarbeid
- Mangelfulle næringsplaner

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Konsekvensene av at kommunen ikke tar ansvar som lokal samfunnsutvikler kan være at innbyggerne ikke sikres arbeidsplasser eller gis muligheten for å virke lokalt. Uten virksomme innbyggere og næringsliv kan kommunen svekkes. Sannsynligheten for at risikofaktorene inntrer avhenger blant annet av om kommunen har næringsutvikling på dagsorden, og at det får både politisk og administrativ oppmerksomhet. Valle kommune har næringsutvikling som et sentralt fokusområde. Over tid har man likevel sett at antall arbeidsplasser i kommunen har vært synkende. For at kommunen skal holde på folketallet, noe som også er viktig for økonomien, er det viktig at næringslivsarbeidet fungerer.

Sentralt i arbeidet står Setesdal regionråd. Sistnevnte forvalter et regionalt næringsfond for Setesdalkommunene²⁵¹. Samtidig vektlegger fylkesmannen at det er potensial for mer næringsutvikling innen jord- og skogbrukssektoren. Skogbrukssjefen er felles for Bygland, Valle og Bykle og har kontor i Bygland. Det er viktig at Valle får utbytte av dette samarbeidet. I kommuneplanens samfunnsdel settes næringsutvikling i nær relasjon til satsningen på samferdsel. Det er videre startet en prosess med å reviderer retningslinjer for næringsfondet i Valle. Blant annet for å se på om næringsdrivende innenfor landbruk skal kunne søke fondet.

²⁵¹ Regionalforvaltning (2020) https://www.regionalforvaltning.no/Startside/Velkommen.aspx?Ordning_Id=1304&Cookie=0 (Nedlastet 24.1.2020)

I NHOs kommune-NM 2019 ligger Valle lavt på rangeringen i fylket, 20 plass av 25 kommuner²⁵² og på 242. plass nasjonalt. Kommunene er her rangert etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse, og kommunal økonomi.

Ifølge kommunen har deler av næringslivet i Valle kommune kun blitt rammet noe under utbruddet av Covid-19 vinteren 2020, men sommeren 2020 var likevel en god sommer med tanke på mange norske turister. Kommunen holder virksomhetene orientert om de statlige tiltakspakkene og bidrar dersom noen trenger hjelp²⁵³. I forbindelse med Pandemien har kommunen hatt et fokus på næringslivet, og den bistår noe med kompetanse og informasjon om tilskuddsordninger. Utvikling av nye arbeidsplasser er viktig for kommunen. Valle kommune skal ha et bredt og inkluderende næringsliv, der virksomheter innen kultur og håndverk og naturbaserte virksomheter står sterkt. På bakgrunn av dette vurderer revisjonen samlet risiko og vesentlighet som H.

Vedlikehold og drift av offentlige bygg (RoV = M/H)

Norske kommuner forvalter store verdier i form av bygninger og eiendommer. Samlede kostnader til anskaffelse, forvaltning, drift og vedlikehold utgjør 15 - 20 % av kommunenes økonomi²⁵⁴. Mange kommunale tjenester ytes i kommunens egne bygninger, og tjenestene er avhengig av at lokalene bidrar til egnede arbeidsforhold, godt arbeidsmiljø og trivsel både for ansatte og brukere. Kommunen innehar rollen som eier, bruker og forvalter. Disse rollene har ulike funksjoner, og kan til tider ha motstridende interesser. God eiendomsforvaltning tilsier at kommunen bør ha oversikt over den tekniske, forskriftsmessige og funksjonelle tilstanden på eiendommer.

Mulige risikofaktorer:

- Ressurssituasjonen
- Området nedprioriteres i lys av andre oppgaver
- Manglende politisk forankrede mål for bolig- og eiendomsforvaltningen
- Mangelfull budsjettering og planlegging.
- Har ikke systemer for planlegging og styring av eiendomsforvaltningen
- Mangler oversikt over bygningsmassens tilstand
- Innsparinger i tjenesten
- Manglende avviksrapportering og/eller oppfølging av avvik
- Antall bygg

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen finner det sannsynlig at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende i Valle kommune. Kommunen har relativt mange bygg og høye kostnader til eiendomsforvaltning sammenlignet med andre kommuner²⁵⁵, spesielt om man ser dette i forhold til kostnader per innbygger²⁵⁶. En gjennomgang av kommunens tjenester viser at tjenesten har begrenset handlingsrom og at Valle har hatt et relativt stort vedlikeholdsetterslep selv om dette har blitt mindre de siste årene. Rapporten anbefaler kommunen å gjennomgå sin bygningsportefølje og vurdere om

²⁵² NHO (2020) Kommune NM <http://kommunenm-test.lamp02.nho.no/?cmd=resultat&fnr=42&knr=4221> (Nedlastet 03.11.2020)

²⁵³ Valle kommune (2020) https://valle.custompublish.com/kommunalt-naeringsfond-covid-19-midlar.6332159-522028.html?fbclid=IwAR12k2EMDUv1d76RrF02kcJDXXAvklcsqWQFWN_abbHMa3y9z0Wa84sqk_Y

²⁵⁴ Statens byggetekniske etat (2011) God kommunal eiendomsforvaltning – fordypning for folkevalgte https://dibk.no/globalassets/eksisterende-bygg/publikasjoner/god-kommunal-eiendomsforvaltning_lavopploselig_komplett.pdf (Nedlastet 03.06.2020)

²⁵⁵ BDO (2020) Tjenestegjennomgang for Valle kommune – 19. August 2020

²⁵⁶ SSB(2020) Eiendomsforvaltning Kostra Valle <https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/eiendomsforvaltning> (Nedlastet 23.10.2020)

man har bruk for alle små bygg. I henhold til kommunenes årsmelding for 2019 er det akutte oppgaver som må utføres for å sikre primæroppgavene til bygg og anlegg. Dette medfører at det blir et stadig større etterslep på vedlikehold av kommunens bygg og anlegg fordi det ikke er økonomi til dette²⁵⁷. Forslag til risikoreduserende tiltak fra kommunen er å effektivisere drift med ny teknologi, oppgradere eldre anlegg og bygg til dagens nivå med tanke på varme, ventilasjon, smartteknologi, ifølge tjenesten. Da kommunen ikke har en vedtatt planstrategien er det uklart hvilke planer som finnes for området.

Dersom kommunen ikke har forankrede mål og strategier for eiendomsforvaltningen med tilstrekkelig fokus på planlegging, langsiktighet og tildeling av ressurser kan det medføre at nødvendig vedlikehold ikke blir utført og at kommunens bygningsmasse har en tilstand som ikke er tilfredsstillende. Manglende oversikt og styring kan føre til at kommunen blir gående å reparere og «slukke branner» istedenfor å ha styring og kontroll over vedlikeholdsarbeidet. Slik «brannslukking» vil kreve unødvendige ressurser og tid. Vedlikeholdsetterslepet kan medføre ekstra kostnader og på sikt gå ut over kommuneøkonomien, kommunens tjenestetilbud og ansattes arbeidsmiljø. På bakgrunn av dette vurderer revisjonen samlet risiko og vesentlighet for området som M/H.

Drikkevannssikkerhet og kommunal vannforsyning (RoV = M/H)

Vannverkene er underlagt strenge krav til vannkvalitet og leveringssikkerhet. Vannkvalitetskravene omfatter fysiske, kjemiske og mikrobiologiske forhold. Beskyttelse av vannkildene, god styring av vannbehandlingsprosessene, bruk av nyeste kunnskap, vannprøvetaking og kvalitetskontroll er viktige elementer for å sikre seg at kvalitetskravene alltid oppfylles. Gjennom god beredskapsplanlegging, gjennomarbeidede ROS-analyser og systematisk arbeid kan mange hendelser forebygges. Det er imidlertid også viktig med en god krisehåndtering i tilfelle forebyggingen ikke er tilstrekkelig.

Mulige risikofaktorer:

- Klimaendringer
- Dårlig vedlikehold og forvaltning av vannkilder og ledningsnett
- Manglende sikkerhet og beredskapsplan
- Eldre anlegg
- Ikke utarbeidet ROS- analyser
- Lav kvalitet på drikkevannet
- Forurensset vann/potensielle forureningskilder
- Mangelfulle kart over ledningsnett (ikke digitalisert)
- Nye investeringer på området
- Kontrollfunksjon

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

En tilfredsstillende vannforsyning er en forutsetning for det moderne samfunnet; både private og offentlige virksomheter er avhengige av god vannkvalitet for å kunne fungere godt. Konsekvensene av dårlig kvalitet på drikkevannet må anses som betydelige, både for den enkelte innbyggers helse, miljø og trivsel, så vel som for kommunen. Senere tids saker i Askøy kommune, og Lillesand kommune kan illustrer dette.²⁵⁸ Mindre sur nedbør og klimaendringene har videre som konsekvens at det vaskes en økt mengde organisk materiale ut i vannkildene. Dette kan gi økt farge på vannet og setter større krav til vannbehandlingen. Selv om drikkevannet

²⁵⁷ Valle kommune (2020) Kommunens årsmelding for 2019.

²⁵⁸ Wikipedia (2020) Vannproblemene på Askøy 2019) https://no.wikipedia.org/wiki/Vannproblemene_p%C3%A5_Ask%C3%B8y_i_2019 og Lillesandsposten (2020) Lillesand på nippet til vannkrise. <https://www.lp.no/nyheter/slar-alarm-lillesand-pa-nippet-til-vannkrise/>.

stort sett regnes som trygt i Norge, er det blitt ansett som viktig å øke fokuset på drikkevannsområdet for å hindre fremtidige problemer og bedre tilstanden ytterligere²⁵⁹.

Overnevnte risikofaktorer henger i stor grad sammen med kommunens planlegging, prioritering og beredskap. Kommunen planlegger ifølge utkast til planstrategi revisjon av sin hovedplan for vann og avløp i 2020-2021²⁶⁰. Ifølge tall fra Kostra skal samtlige innbyggere i kommunen i 2019 være tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater med tanke på E-coli. Kommunen har en egen plan for vann og avløp. Lekkasje i vannleveranse er beregnet til 5 % for kommunen. Gjennomsnittlig for landet ligger denne på ca. 30 %. Ifølge FHI er drikkevannskvaliteten i kommunen svært god²⁶¹. Årsgebyr for vannforsyning ligger på 4269 kroner. Det er over de sammenlignbare kommunene og hva som er vanlig ellers i landet (3735 kr). Selvkostgraden på vannleveransen er ikke oppgitt. Det foreligger ikke informasjon om kvaliteten på rørsystemet som vi er kjent med. Ifølge Kostra har grad av fornyet ledningsnett sunket jevnt fra ca. 1% fornyelse i 2015 til 0 % fornyelse i 2020²⁶². (Se for øvrig kommentarer i RoV = M/H om vann og avløp under). For vannledningsnett anbefales en utskiftning på 1,2 % per år. Tallet for fornyelsesgrad i Kostra (0%) tar likevel ikke høyde for situasjoner der gammelt anlegg går ut av drift til fordel for rør som følger nye traseer. Sett ut ifra dette betyr den lave fornyelsesgraden ikke at kommunen har oversett området.

I lys av at området har blitt aktualisert gjennom utfordringer med vannleveranser andre steder vurderer revisjonen likevel samlet risiko- og vesentlighet på området til M/H.

Vann og Avløp (RoV = M/H)

Vann- og avløpssektoren nasjonalt står ovenfor store utfordringer med å få byttet ut gamle rør og dårlige ledninger for både vann og avløp. Utviklingen med økt nedbør, og særlig mer intense nedbørsepisoder, vil også kreve oppgradering av eksisterende ledningsnett og andre overvannstiltak som bidrar til at overvann ikke ledes til ledningsnett.

Mulige risikofaktorer:

- Manglende vedlikehold/utskiftning av infrastruktur
- Manglende planer og rutiner for utbedringer (herunder klimatilpasning)
- Miljøaspekt
- Mangelfulle analyser og planer over sårbarhet i infrastrukturen
- Klimaendringer
- Mangelfulle kart over ledningsnett (ikke digitalisert)
- Selvkostregelverk

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Konsekvensene av et dårlig fungerende vann- og avløpsnett må anses som betydelige, både for den enkelte innbyggers helse, miljø og trivsel, så vel som for kommunen som helhet. Vedlikehold og oppgradering er kostbart, krevende og tar lang tid, men dersom det ikke gjennomføres forebyggende tiltak kan dette føre til store skader på infrastruktur for vann og avløp, privat eiendom, og få konsekvenser for helse og miljø²⁶³.

²⁵⁹ Regjeringen (2019) Status for drikkevannsområdet i landets kommuner <https://www.regjeringen.no/contentassets/e25d59f756104004959b529490358fad/status-for-drikkevannsomradet-i-landets-kommuner.pdf> (Nedlastet 03.06.2020)

²⁶⁰ Valle kommune (2020) Utkast til planstrategi <https://www.valle.kommune.no/offentleg-gjennomsyn-av-kommunal-planstrategi-2020-2024.6347207-425548.html> (Nedlastet 19.11.2020)

²⁶¹ FHI folkehelseprofil Valle

²⁶² SSB (2020) Kostra Valle Kommunal vannforsyning https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/kommunal-vannforsyning?aar_0941=2015+2016+2017+2018&checkbox_kostragruppe=true&checkbox_land-uten-oslo=true&checkbox_vis_flere_regioner=true (Nedlastet 18.09.2020)

²⁶³ Miljødirektoratet (2020). *Avløpshåndtering*, hentet fra <http://www.klimatilpasning.no/sektorer/vann-og-avlop/oppgaver/avlopshandtering/>

Valle kommune har en selvkostgrad for området på 41 %. Innbyggerne betaler 4052 kroner i avgifter for avløpstjenesten (eks. mva.), noe som er på linje med landsgjennomsnittet, men lavere enn fylket. Det er oppgitt i Kostra at 38,6 % av innbyggerne i kommunen er tilknyttet anlegg der rensekraft er oppfylt. Dette er lavere enn landsgjennomsnittet og langt under hva som er vanlig i fylket (60,2 %). Det er ikke tall som indikerer grad av fornyet ledningsnett eller alder på dette for avløpsområdet.

Man vet på generelt grunnlag at store nedbørsmengder kan føre til utfordringer for avløpssaneringen. Risiko må her vurderes i lys av klimaendringer og varslet økning i nedbørsmengder på 10 % for agderkommunene, spesielt i høytliggende kommuner som Valle²⁶⁴. I tillegg kommer snøsmelting og varmere vintre. Ifølge kommunedirektørens utkast til planstrategi²⁶⁵ planlegger kommune å revidere sin hovedplan for vann og avløp i 2020-2021.

Norsk vann anbefaler en gjennomsnittlig fornyelsestakt for avløpsnettet på 1% frem mot 2040²⁶⁶. Fungerende vann og avløp er av høy vesentlighet for kommunens befolkning så vel som ytre miljø. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet for området til M/H.

Byggesaksbehandling (RoV = M/H)

Kommunens byggesaksbehandling skal sikre at iverksatte tiltak er i samsvar med lov, forskrift og planvedtak. Ved behandling av byggesaker skal kommunen følge reglene i plan- og bygningsloven²⁶⁷ og forvaltningsloven²⁶⁸. Ifølge forvaltningsloven skal forvaltningsorganet påse at saker er godt opplyst før det treffes vedtak. Dette medfører eksempelvis plikt til å utrede og vurdere konsekvensene for natur- og naturmangfold og at barneperspektivet²⁶⁹ vektlegges i saksbehandlingen jf. plan og bygningsloven

Mulige risikofaktorer:

- Ressurser, kompetanse og bemanning
- Stort arbeidspress
- Stor saksmengde
- Saksbehandlers kompetanse
- Saksbehandlingsfeil / mangler
- Påvirkning fra eksterne
- Internkontroll
- Myndighetsmisbruk
- Tillit i befolkningen
- Mangelfullt planverk
- Barneperspektivet utelates
- Hensynet til naturmangfold/miljø utelates
- Andre hensyn i konflikt med hensynet til natur/miljø
- Utilstrekkelig kunnskapsgrunnlag/kompetansegrunnlag
- Høy bruk av dispensasjoner

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Antall byggesaker i Valle kommune har i de siste 4 årene variert mellom 101 i 2015 og 68 i 2018. I forhold til sin befolkningsmessige størrelse har kommunen et relativt stort antall saker (pga. stor hyttekommune). Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist lå i 2019 på 21 dager.²⁷⁰ Dette er innenfor fristen, men noe lengre enn landsgjennomsnittet

²⁶⁴ Norsk Klimaservicesenter (2017). Klimaprofil Agder. Et kunnskapsgrunnlag for klimatilpasning. https://cms.met.no/site/2/klimaservice-senteret/klimaprofiler/klimaprofil-agder/_attachment/12027?_ts=15dcb10bf8b (Nedlastet 15.05.2020)

²⁶⁵ Valle kommune (2020) Utkast til planstrategi <https://www.valle.kommune.no/offentleg-gjennomsyn-av-kommunal-planstrategi-2020-2024.6347207-425548.html> (Nedlastet 19.11.2020)

²⁶⁶ Norsk Vann (2019.) https://www.norsk vann.no/images/pdf/Sluttrapport_ledningsnett.pdf (Nedlastet 02.06.20)

²⁶⁷ LOV-2008-06-27-71 Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan og bygningsloven)

²⁶⁸ LOV-1967-02-10 Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (Forvaltningsloven). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=Forvaltningsloven> (Nedlastet 24.06.2020)

²⁶⁹ Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD). Veileder om barn og unge i plan og byggesak. <https://www.fylkesmannen.no/agder/Plan-og-bygg/ny-veileder-barn-og-unge-i-plan-og-byggesak/> (Nedlastet 20.08.2020)

²⁷⁰ SSB (2020) Kostra Valle – Plan og byggesak. <https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/plan-byggesak-og-miljo> (Nedlastet 30.08.2020)

og innebærer at enkelte saker kan ta noe lengre tid. Hele 18 innvilgede byggesøknader i 2015 (ca. 20 %) skjedde gjennom vedtak om dispensasjon. I 2019 var dette tallet langt lavere (3 saker). Av fylkesmannens kommuneprofil fremgår det at fylkesmannen ikke alltid er enig med kommunen i saksavgjørelsene i klagesaker²⁷¹. Fylkesmannen etterspør mer informasjon om utfordringer på området i sin styringsdialog.

Valle kommune forvalter et stort område med sårbar natur. I tillegg gjennomfører Valle kommune en lang rekke aktiviteter der det er viktig at hensynet til naturmangfold er tilstrekkelig vurdert. Det vil være en krevende oppgave for kommunen å holde oversikt over ulike faglige hensyn, men også et komplisert lovverk tilknyttet området. Det kan være en risiko for at hensynet til natur og naturmangfold nedprioriteres. Det kan videre være behov for å sikre at nødvendig kunnskapsgrunnlag i planarbeidet, eksempelvis at det er oppdatert kunnskap om naturtyper, arts mangfold mv.²⁷². Av Kostra fremgår det at alle søknader i LNFR (jordbruk) områder har blitt godkjent. Revisjonen har ikke sett på innholdet i disse.

Dersom risikofaktorene inntreffer vil dette kunne medføre at behandlingen av byggesaker ikke skjer i henhold til lov, forskrift og vedtatte retningslinjer. Feilaktig byggesaksbehandling kan blant annet være av stor betydning for innbyggerne i kommunen, enten ved at søker får tillatelse til mer enn hva regelverket tilsier, på bekostning av naboen og miljøet/naturmangfoldet så vel som barn som ferdes i det aktuelle området - eller i motsatt fall, at søkers rettigheter innskrenkes. Begge tilfeller vil kunne begrense tilliten til kommunens forvaltning. Videre vil feil i saksbehandlingen kunne få store økonomiske konsekvenser for kommunen og/eller kommunens innbyggere og/eller hensynet til natur/naturmangfold. Saksbehandling i byggesaker er slik av høy vesentlighet for kommunen. Samlet risiko og vesentlighet vurderes til M/H.

Kommunal klima- og energiplanlegging (med fokus på bærekraft) (RoV = M/H)

For å nå klimamålene er forskere enige om at klimaendringene vil bli umulige å kontrollere hvis temperaturen i år 2100 er mer enn 2 grader varmere enn den var i 1850. Den eneste måten å stanse klimaendringene på er å slippe ut mindre klimagass enn det vi gjør i dag. I tillegg må man finne gode måter å fjerne CO₂ fra atmosfæren på.²⁷³ Kommunene spiller en nøkkelrolle i arbeidet med å nå de nasjonale miljømålene, både som myndighet, samfunnsaktør og forbilder. Ifølge forskrift om statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning²⁷⁴ skal kommunene, fylkeskommunene og staten gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Det fremgår også at planleggingen skal bidra til at samfunnet forberedes og tilpasses klimaendringene (klimatilpasning). Virkningene av klimaendringene krever tilpasning av grunnleggende samfunnsstrukturer, og det skal tas hensyn til tilpasningen i alle ledd av samfunnsplanleggingen²⁷⁵.

²⁷¹ Fylkesmannen i Agder (2018) *Kommunebilde Valle kommune* <https://fylkesmannen.no/globalassets/fm-agder/dokument-agder/kommunal-styring/kommunebilde-valle-uten.pdf> (Nedlastet 30.06.2020)

²⁷² Fylkesmannen i Agder (2018) *Kommunebilde Valle kommune* <https://fylkesmannen.no/globalassets/fm-agder/dokument-agder/kommunal-styring/kommunebilde-valle-uten.pdf> (Nedlastet 30.06.2020)

²⁷³ FN (2019) Klimaendringer <https://www.fn.no/Tema/Klima-og-miljoe/Klimaendringer> (Nedlastet 03.06.2020)

²⁷⁴ FOR-2018-09-28-1469. Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2018-09-28-1469> (Nedlastet 03.06.2020)

²⁷⁵ Miljødirektoratet (2020) Veileder: Hvordan ta hensyn til klimaendringer i plan. <https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/klimaarbeid/klimatilpasning/veiledning-til-statlige-planretningslinjer-for-klimatilpasning/formal-og-virkeomrade/> (Nedlastet 03.06.2020)

Mulige risikofaktorer:

- Manglende fokus i forvaltning og politikk
- Manglende/mangelfull eller eldre energi- og klimaplan
- Ivaretar ikke klima- og miljøhensyn i praksis (mangelfull etterlevelse og oppfølging av planer)
- Klimaendringer skaper økende utfordringer
- Ikke oppdatert kunnskap
- Ikke fokus på klimatilpasning
- Nedprioritering av feltet (eks. fordi andre felt sees som viktigere)
- Enkelte sektorer utelates fra klimaarbeidet
- Ressurssituasjonen

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Konsekvensene av klimaendringer er/kan bli omgripende og henger sammen med endringer i biologisk mangfold og natur, matsikkerhet, naturkatastrofer, kostnader til klimatilpasning mv. Klimaprofil Agder estimerer en økning på 4 grader C i regionen (mest om vinteren og i høytliggende områder) og en nedbørsøkning på 10%²⁷⁶ i de kommende årene. Stikkord er nedbør, flom, og skredfare. Revisjonen vurderer det slik at overnevnte risikofaktorer kan gjøre seg gjeldende i kommunen og at kommunen kan oppleve utfordringer på området. Kommunen ligger høyt og har sårbar natur. Tørkesommeren 2018 har blitt satt i sammenheng med klimaendringer og mer ekstremvær, og medførte skogbrannfare så vel som utfordringer i kraftproduksjon og lite vann i magasinene. I senere tid har mye nedbør fått utslag i lave kraftpriser. Kommunen må således tilpasse seg mer uforutsigbarhet, men også bidra til å begrense globale endringer.

Valle har utarbeidet en klimaplan for kommunen for perioden 2010 til 2020. Av utkastet til planstrategi fremgår det at kommunen vurderer å revidere planen, men at dette antagelig vil avhenge av ekstern økonomisk støtte.²⁷⁷ Nasjonale forventninger på området er økende.

Valle kommune har noe høyere energibruk per eid m² areal (188 kwh) enn sammenlignbare kommuner (184 kwh), og landet uten Oslo (154 kwh) (tall for 2019)²⁷⁸. Samtidig tilsier kommunen beliggenhet at mer energi må brukes til oppvarming. Fylkesmannen har tidligere stilt spørsmål ved hvordan kommunen arbeider med det grønne skiftet²⁷⁹. Valle var blant de siste i Agder som vedtok klimaplan. I regionplan Agder, som Valle tar utgangspunkt i, er klima et viktig fokusområde. Dette følges imidlertid opp i mindre grad i kommuneplanens samfunnsdel. Til tross for dette har valle hatt en nedgang i klimagassutslipp (hovedsakelig innen veitrafikken, noe som kan handle om flere el-biler²⁸⁰).

Hvor store konsekvensene av klimaendringene blir avhenger blant annet av hvor godt forberedt samfunnet er og hvordan feltet vil bli fulgt opp globalt.²⁸¹ Revisjonen vurderer at området er forbundet med høy risiko for kommunen. Områdets vesentlighet må forstås i forhold til slike overordnede globale mål for området, men også lokale konsekvenser for kommunen. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet som M/H.

²⁷⁶ Klimaservicesenteret (2017) Klimaprofil Agder <https://klimaservicesenteret.no/faces/desktop/article.xhtml?uri=klimaservicesenteret%2Fklimaprofiler%2Fklimaprofil-agder> (Nedlastet 03.06.2020)

²⁷⁷ Se videre <https://www.aenett.no/globalassets/publikasjoner/utredninger/energiutredninger-2013/aust-agder/valle-leu.pdf>

²⁷⁸ https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/bykle/klima-og-energi?checkbox_kostragruppe=true&checkbox_land-uten-oslo=true&checkbox_land-med-oslo=true&checkbox_fylkesgjennomsnitt=true&checkbox_vis_flere_regioner=true

²⁷⁹ Fylkesmannen (2018) Kommunebilde Valle <https://www.valle.kommune.no/?id=6295670&cat=425548> (Nedlastet 20.11.2020)

²⁸⁰ Valle kommune (2020) Utkast til planstrategi. <https://www.valle.kommune.no/offentleg-gjennomsyn-av-kommunal-planstrategi-2020-2024.6347207-522028.html> (19.11.2020)

²⁸¹ FN's klimapanel: Rapport om konsekvenser 2014

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon – Teknisk

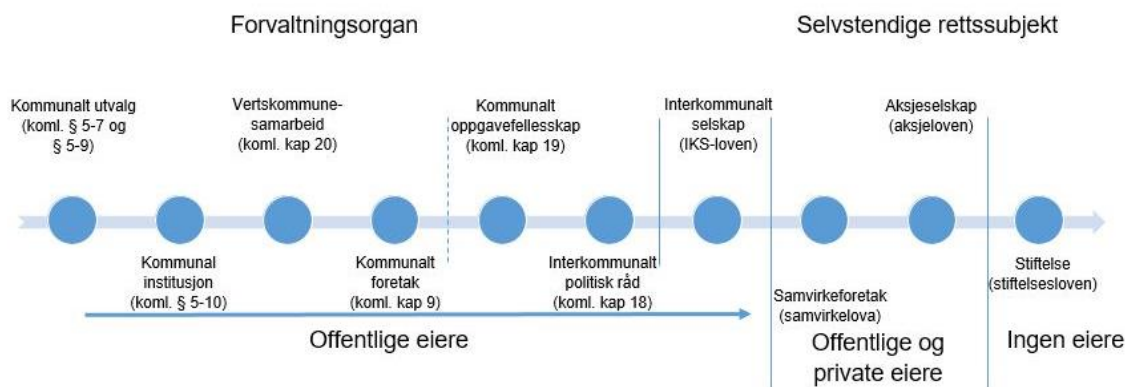
Område/Tema	Risiko og vesentlighet
Næringsutvikling	H
Vedlikehold og drift av offentlige bygg	M/H
Drikkevannssikkerhet og kommunal vannforsyning	M/H
Vann og Avløp	M/H
Byggesaksbehandling	M/H
Klima- og energiplanlegging	M/H

4 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING - FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAPER OG EIERSKAPSKONTROLL

Vi har innledningsvis gjennomgått hva som menes med eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i kommunens selskaper (kap 1.3). Dette kapittelet vurderer risiko- og vesentlighet tilknyttet kommunens selskaper sett opp imot behovet for eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i disse. Etter en kort innføring om kommunalt eierskap tar kapitlet for seg nåværende ordninger for eierstyring i Valle kommune før vi ser videre på de viktigste selskapene. Analysen er delt inn etter de ulike selskapsformene (interkommunal politiske råd og kommunale oppgavefelleskap, Interkommunale selskaper og heleide aksjeselskap). Analysen tar ikke for seg alle kommunens selskaper, og den legger mest innsats i risikovurderingen for de selskapene der vesentligheten av selskapet er vurdert som høy. En oversikt over alle kommunens eierskap fremgår av vedlegg 1, og av listen i kap. 2.4.

4.1 Om kommunalt eierskap

Norske kommuner har stor grad av frihet til å organisere tjenestene sine og de kan velge mellom flere organisasjonsformer (Kommunale oppgavefelleskap, interkommunale politiske råd, Interkommunale selskaper, samvirkeforetak, aksjeselskaper, eller stiftelser). Det har vært en økning i bruken av fristilte organisasjonsformer i kommunal sektor (IKS er og Aksjeselskap), selv om denne trenden har flatet noe ut²⁸². Trenden har likefullt ført til en mer kompleks og fragmentert organisering av den kommunale virksomhet, noe som kan ha implikasjoner med hensyn til folkestyre og kontrollmuligheter. Uavhengig av organisasjons- eller eierform er det likefullt kommunestyret som har det overordnede ansvaret for kommunens samlede virksomhet. Mulighetene kommunen har for påvirkning reguleres deretter gjennom lovverk tilknyttet den ulike selskapsformen. Figuren under viser at organisasjons- eller eierformens selvstendighet i forhold til kommunestyret varierer mellom de ulike selskapsformene. Kommunestyrets mulighet for innsyn og kontroll er betraktelig redusert i selskaper med private eiere og i selvorganiserende stiftelser (til høyre i figuren) med mindre annet fremgår av vedtekter/avtaler.

Når kommunen velger å organisere tjenesteproduksjonen innenfor kommuneorganisasjonen, gjelder styringssystemene som følger av kommuneloven, og kommunestyret har i utgangspunktet all beslutningsmyndighet. Dersom virksomheten legges i egne rettssubjekt, som aksjeselskaper eller interkommunale selskaper, må styringssystemene følge den aktuelle lovgivningen for

²⁸² NKRF (2018). *Veileder i selskapskontroll*, https://www.nkrf.no/assets/documents/Publikasjoner/Veileder_i_selskapskontroll_-_fastsatt_av_styret_22.10.2018.pdf

disse (Aksjeloven, IKS loven). Dette medfører at styring av selskapet må skje i selskapets eierorganer²⁸³ (Generalforsamling, representantskap). Interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefelleskap er her underlagt bestemmelser i kommuneloven. Som egne rettssubjekter styres de gjennom representantskap og styrer og befinner seg slik i en mellomposisjon.

Kontrollutvalget kan (jf. kommuneloven §23-6 første ledd) kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre kontroll med a) interkommunale selskaper, b) interkommunale politiske råd, c) kommunale oppgavefelleskap, d) samt aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskap direkte eller indirekte eier alle aksjer. Jf. lovens § 23-6 annet ledd kan kontrollutvalget foreta undersøkelser i virksomhetene hvis det er nødvendig. I Aksjeselskaper med private eiere og i stiftelser er det ikke anledning til kontroll med foretaket, med mindre annet fremgår av vedtekter/selskapsavtaler, eller annet avtales.

Opplysningene etter første ledd kan kreves fra virksomhetens daglige leder, styret og den valgte revisoren for selskapet (jf. Kommuneloven §23-6). Bestemmelsene om innsyn og undersøkelser i selskaper o.l. i § 23-6 gjelder på tilsvarende måte for kommunens eller fylkeskommunens revisor (jf. Kommuneloven §24.10)²⁸⁴.

4.2 Eierstyring/eierskapsforvaltning i Valle kommune

I den nye kommunelovens kapittel 26 reguleres forhold tilknyttet eierskapsstyring i kommunene. Det fremgår av § 26-1 at alle kommuner skal ha en eierskapsmelding. Valle vedtok eierskapsmelding i SAK 21/20 01.04.2020. Eierskapsmeldingen bygger på samme mal som andre kommuner i Setesdalen (Iveland) og gir retningslinjer for oppfølging av selskaper i Valle kommune²⁸⁵. Meldingen skal:

- *Etablere og sikre rutiner for systematisk politisk og administrativ oppfølging av selskapet eller samarbeidet, slik at kommunen blir en aktiv, forutsigbar og langsiktig eier, og sørge for at selskapet eller samarbeidet driver i tråd med vedtekter og formål.*
- *Gi en kortfattet, samlet oversikt over de selskaper eller samarbeidsavtaler kommunen er deltaker i, samt gi generell informasjon om de forskjellige selskapsformer og samarbeidsformer.*
- *Gi forslag til overordnede prinsipper for eierstrategi.*

Meldingen fastslår videre at kommune har et samfunnsansvar som selskapene må følge opp. Selskapenes utvikling og strategi må videre følge vedtatte formålsparagrafer og forventninger om samfunnsansvarlig forretningsdrift, ta hensyn til innbyggernes behov, og ta etiske, miljømessige og sosiale problemstillinger på alvor. Det henvises til KS sine 21 anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll, og kommenteres særskilt på hver av disse punktene. I meldingen etableres 12 overordnede prinsipper for eierstyring i Valle kommune:

1. *Ved etablering av nye selskap eller samarbeidsavtaler skal Valle kommune vurdere hvilken form som er mest hensiktsmessig bl.a. med hensyn til mulighetene for politisk styring og kontroll, habilitet, ivaretagelsen av publikums behov og rettigheter, og rasjonell økonomisk drift.*
2. *Ved etablering av nye selskap eller samarbeidsavtaler skal Valle kommune påse at det foreligger en formålsbestemmelse el (sic.) som klart fastslår hva som er selskapets/samarbeidets oppgave og hvilke krav som stilles fra eiers side. Kommunen skal med jevne mellomrom vurdere om det er nødvendig å endre eller justere formålsbestemmelsen.*

²⁸³ KS (anno). *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll* https://www.ks.no/contentassets/fb95418a8bab40d69235844e212abb6f/ks-anbefalinger-eierstyring_digital.pdf (Nedlastet 28.95.2020)

²⁸⁴ LOV-2018-06-21-57 Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83#KA-PITTEL_7-2 (Nedlastet 02.06.2020)

²⁸⁵ Valle kommune (2020) Eierskapsmelding. Vedtatt i kommunestyret 01.04.2020

3. *Valle kommune skal være en langsiktig, klar og forutsigbar eier.*
4. *Valle kommune vil i hver valgperiode gi sine politisk valgte representanter i Kommunestyret mv. en innføring i selskapenes virksomhet og styring.*
5. *Ved valg til styringsorganer vil Valle kommune påse at styret får nødvendig kompetanse. Hvert kjønn skal være representert med minst 40 %. Vararepresentanter skal normalt velges i nummerrekkefølge. Kommunen vil sørge for opplæring av de valgte representantene. Styremedlemmer i morselskap bør ikke sitte i styret til datterselskap. Rådmannen og hans/hennes nærmeste medarbeidere skal normalt ikke velges til styringsorganer i selskaper.*
6. *Valle kommune vil fremme sine eiersynspunkter i selskapene gjennom eierorganene.*
7. *Kommunestyret velger hvem som skal representere Valle kommune som eier i bl.a. generalforsamlinger i AS, representantskapet i IKS og andre kommunalt eide selskap.*
8. *Valgt representant er bundet av de politiske vedtakene der slike foreligger i saker som skal behandles i selskapenes eierorganer.*
9. *Valgt representant må sørge for hensiktsmessig tilbakemelding til kommunestyret om informasjon og vedtak i eierorganene.*
10. *Valle kommune vil stå for åpenhet i alle forhold som angår selskap og samarbeid, så som ved etableringen, ved valg og fastsettelse av honorarer, ved formuleringen av arbeidsoppgavene og kravene til selskapet/samarbeidet.*
11. *Selskap eller samarbeid som driver både monopolvirksomhet og konkurransevirksomhet, skal formelt holde disse virksomhetene atskilt.*
12. *Valle kommune vil foreta løpende selskaps- og/eller forvaltningsrevisjon med selskapene og samarbeidene. Kontrollen foretas av kontrollutvalget, etter plan godkjent av Kommunestyret.*

Til sist i meldingen nevnes ytterligere 13 ønskede prinsipper for eierskapsstyring, samt de viktigste eierskap og samarbeidsavtaler kommunen inngår i. Det fremgår at eierskapsmeldingen, inkludert selskapenes plassering i tabelldelen vil oppdateres iht. ny kommunelov i løpet av innværende periode (2020-2023).

4.3 Vurderingen av kommunens selskaper/foretak

Risiko- og vesentlighetsvurderingen knyttet til kommunens overordnede eierskapsstyring er behandlet under eget punkt i kap.3.3 om tillitsskapende forvaltning (RoV= M/H). Under følger en gjennomgang av foretakene til Valle kommune vi vurderer som mest aktuelle for eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon (fordelt på ulike foretaksmodeller).

Interkommunale politiske råd og andre oppgavefelleskap

Den nye kommuneloven angir ulike former for organisering av interkommunalt samarbeid. Av § 17-1 fremgår det at

Et interkommunalt samarbeid skal foregå gjennom et interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefellesskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap eller samvirkeforetak, en forening eller på en annen måte som det er rettslig adgang til»

Såkalt «§ 27-samarbeid» etter kommuneloven av 1992 og den mer uformelle regionrådsmodellen går med den nye kommuneloven ut, og det blir i stedet innført to nye samarbeidsformer: kommunalt oppgavefellesskap jf. kapittel 19 og interkommunalt politisk råd jf. kapittel 18. Interkommunalt samarbeid organisert etter kommuneloven av 1992 § 27 må være omdannet til en lovlig samarbeidsmodell innen fire år etter at kap.18 og 19 i den nye kommuneloven trer i kraft. Samarbeidet anses oppløst dersom det ikke er omdannet innen fristen. Kommunestyret skal selv treffe vedtak om omdanning og vedta ny samarbeidsavtale. Til knyttet overnevnte paragrafer vurderer revisjonen risiko og vesentlighet for følgende foretak:

Setesdal interkommunale politiske råd (RoV = M)

Setesdal Interkommunale politiske råd (Kommuneloven §18-1) Org.nr 981543556 Hovedkontor/vertskommune: Valle Nettside: https://www.setesdal.no/ Risiko og Vesentlighet: M	Stiftet: 01.01.2000 Formål (iht. vedtektene): Setesdal IPR skal utifrå visjonen "I Setesdal er vi gjestfrie for nye tankar", stimulere utvikling og vekst i Setesdal basert på egne føremonnar/særpreg og fremme regionen sine interesser. Regionen skal gjennom sitt arbeid bidra til at Setesdal skal være ein attraktiv region å bu, gjeste og drive næringsverksemd. Setesdal IPR har ansvaret for å arbeide med regionale samfunnsutfordringar med utgangspunkt i den til kvar tid gjeldande samarbeidsavtale og det fylkeskommunale og kommunestyrevedtektne regionale utviklingsprogrammet. Setesdal IPR kan tillegjast det operative ansvaret for regionale samarbeidstiltak etter kommunale vedtak. Regionrådet skal søke å arbeide i partnerskap med Agder fylkeskommune og næringslivet i Setesdal i det regionale utviklingsarbeidet.			Eierandel: 20 % Annet: Foretaket har eierandeler i flere selskaper: Evjeklinikken Holding AS, LL Setesdal Bilruiter AS, Destinasjon Hovden AS
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere Kommunene Evje og Hornnes (20 %), Bykle (20 %), Bygland (20 %). Åseral (20 %)
	Omsetning	13 297	15262	
	Ordinært resultat	2 420	2655	
	Langsiktig gjeld	2726	2302	
	Egenkapital	22 545	20325	
	Antall ansatte	2	1	

Mulige risikofaktorer

- Omstilling (kommunereformen)
- Ulike kommuners rolle og interesser
- Antall oppgaver og saker.
- Anskaffelsesregelverket (ikke aktuelt for 2019).
- Forvaltning av tilskudd og støtteområder
- Investeringer i aksjer og selskaper.
- Endringer/nye interesser.
- Valle kommunes vs. andre kommuners rolle

Risiko og vesentlighetsvurdering

Revisjonen vurderer at sannsynligheten for at overnevnte risikofaktorer/risikoområder kan være tilstede i foretaket. Regionen er inne i en omstillingsfase, og foretaket har et variert og stort antall saker/arbeidsområder. Det interkommunale politiske rådet er videre en viktig aktør for å realisere målet om at Setesdal skal være en attraktiv region å bo, besøke og drive næringsvirksomhet. Økning og næringsutvikling er et sentralt mål for kommunen. Foretaket kan vise seg å spille en viktig rolle med tanke på fremtidige endringer, eksempelvis iht. kommunereformen og 0+ alternativet som er valgt av Valle kommune²⁸⁶. Det vil være vesentlig for kommunen å tilse at egne interesser vektlegges i en situasjon der tyngdepunktet for politikken stadig har blitt flyttet sørover i regionen. Foretaket skal bidra til regionalt og interkommunalt samarbeid i hele regionen. Det mottar og forvalter årlige tilskudd og fyller flere oppgaver for kommunene, herunder samarbeid rundt desentralisert helsesøsterutdanning/distriktsvennlig sykepleierstudium. Konsekvenser må sees i forhold til de ulike områdene foretaket omfatter, men også selve samarbeidet. Virksomhetens strategiske satsningsområder (infrastruktur, interkommunalt samarbeid og næringsutvikling) er av høy vesentlighet for kommunen og regionen som helhet. Rådet er et eget rettssubjekt²⁸⁷. Det kan være aktuelt med eierskapskontroll. Forvaltningsrevisjon kan

²⁸⁶ Det vil si at Valle kommune består som egen kommune, men inngår i utstrakt samarbeid med nabokommuner, eksempelvis gjennom IK-Sene.

²⁸⁷ Setesdal IPR (2019) Samarbeidsavtale for Setesdal interkommunalt politisk råd. <https://www.setesdal.no/samarbeidsavtale-og-vedtekter.484491.no.html>

være aktuelt innenfor mer spesifiserte områder. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet som M.

Setesdal IKT – (RoV = H)

Setesdal IKT (Kommuneloven § 27) Org.nr 896780832 Hovedkontor: Bykle Registrert nettside: www.setesdalikt.no (Parkert domene) Risiko og Vesentlighet: H	Stiftet: 19.01.2011 Formål: (iht. vedtekten): Samarbeidet skal dekke de delta- gende kommuners behov, plikter og oppgaver innenfor IKT- tjenester, og skal gjennom målrettet bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi fremme utvikling av tjenesteproduksjon, publikumsservice og administrative tjenester i deltakerkommunene. Samarbeidet skal ivareta deltakerkommunenes oppgaver knyttet til drift, service og utvikling av informasjons- og kommunikasjonsteknologi.			Eierandel: 20 % Annet:
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere Evje og Hornnes k. (20 %), Iveland k (20 %), Bykle k. (20 %) Bygland (20%)
	Omsetning	20 591	22 208	
	Ordinært resultat	741 556	720 981	
	Langsiktig gjeld	4 031	3 487	
	Egenkapital	1 008	565	
	Antall ansatte	6	7	

Mulige risikofaktorer/risikoområder:

- Innsyn og offentlighet.
- Risiko tilknyttet kritisk infrastruktur for kommunene
- Forvaltningen av ressurser til utvikling og innovasjon
- Anskaffelsesregelverket
- Personvern og IT-tjenester (GDPR)
- Fremtidsrettet utviklingsansvar
- Endringer i foretaket
- IT sikkerhet
- Rolle ved gjennomføring av valg.
- Nye oppgaver (Covid-19).

Risiko og vesentlighetsvurdering

Revisjonen finner at flere av de overnevnte risikofaktorer, eller risikofaktorer tilknyttet overnevnte risikoområder kan inntreffe i foretaket. Det finnes lite offentlig tilgjengelig informasjon om foretaket. Spesiell risiko er knyttet til digitaliseringsprosesser, IT-løsningenes funksjonalitet, og krav om personvern innen IT. Konsekvenser av at risikofaktorer inntreffer på disse områdene kan være høy for kommunen. Manglende etterlevelse av regelverk for personvern og informasjonssikkerhet kan ramme enkeltpersoners integritet. IT-samarbeidet er av høy vesentlighet for kommunen. Det ivaretar drift, service av kritisk infrastruktur og utvikler informasjons- og kommunikasjonsteknologi for kommunen og mottar årlige bevilgninger til dette. Selskapet vil være sentralt for at Valle skal kunne iverksette sin plan for digitalisering. Covid-19 pandemien har satt behovet for velfungerende og oppdaterte IT-tjenester ytterligere på dagsorden. Vi er kjent med at selskapet skal ha levert godt til kommune under pandemien, men vurderer likevel at samlet risiko- og vesentlighet for selskapet er H og at det kan være hensiktsmessig med både eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon på IT området. Det er ikke utført kontroll med foretaket tidligere.

Midt-Agder Friluftsråd (RoV = M)

Midt Agder friluftsråd (Kommuneloven § 27) Org.nr 975641716 Hovedkontor: Kristiansand Risiko og Vesentlighet: M	Stiftet: 19.10.1961 Formål (jf. vedtektene): Friluftsrådets oppgave er i samarbeid med deltakerkommunene, offentlige etater på ulike nivå og interesserte organisasjoner å: • Arbeide for å fremme et enkelt, aktivt, allsidig og miljøvennlig friluftsliv, og bevare natur- og kulturverdier. • Arbeide for sikring og tilrettelegging av regionalt viktige friluftsområde/ grønnstruktur for offentlig bruk. • Koordinere forvaltning og drift av regionale friluftsområder. Herunder også turløyper og regionale skiløyper. • Informere om og koordinere friluftsmuligheter i regionen. • Avgi uttalelser i viktige saker som berører friluftslivet, herunder plansaker. • Verne om allemannsretten som forutsetning for friluftsliv. • Arbeide med andre friluftsoppgaver av regional karakter.			Eierandel: 1 av 9 Annet: Tilskudd betales etter antall innbygger i kommunen.
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	8644	9113	Kommunene Kristiansand, Iveland, Vennesla, Birkenes, Lillesand, Evje og Hornnes, Bygland og Bykle kommune
	Netto driftsresultat	-604	373	
	Langsiktig gjeld	4799	4248	
	Egenkapital	11826	4284	
	Antall ansatte	7	7	

Mulige risikofaktorer/risikoområder:

- Ressurser og kapasitet
- Miljøaspekt
- Folkehelseaspekt
- Kompetanse
- Sikkerhetsaspekt

Risiko og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen vurderer at det er lav risiko tilknyttet selskapet, men at selskapet er av høy vesentlighet for kommunen og dens innbyggere. I et folkehelseperspektiv har friluftslivet en sentral plass som helsefremmende arena. Selskapet er også viktig for å tilrettelegge for turisme og aktiviteter for besøkende i kommunene, og skal ivareta natur/kultur-verdier. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet som M.

Interkommunale selskaper

Et interkommunalt selskap (IKS) kan opprettes av kommuner, fylkeskommuner eller andre interkommunale selskap, jf. IKS-loven. Selskapets øverste organ er representantskapet der deltakerkommunene utøver sin eierstyring gjennom valgte representanter. Selskapet ledes av et styre som velges av representantskapet. Representantskapet kan utøve eierstyring overfor styret på flere måter; de bestemmer sammensetningen av styret, de kan instruere styret og omgjøre styrets beslutninger, og det kan gjennom selskapsavtalen bestemmes at utvalgte saker må godkjennes i representantskapet²⁸⁸.

Setesdal Miljø og Gjenvinning IKS (RoV = H)

Stiftet: 01.07.2004 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Føremålet med selskapet er å take vare på alt avfall i regionen på ein miljømessig, teknisk	Eierandel: 20 %
--	------------------------

²⁸⁸ KS (anno). *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll*, https://www.ks.no/contentassets/fb95418a8bab40d69235844e212abb6f/ks-anbefalinger-eierstyring_digital.pdf (Nedlastet 03.06.2020)

Setesdal Miljø og gjenvinning IKS Org.nr. 988798185 Hovedkontor: Evje Registrert nettadresse: www.smg-iks.no Risiko og vesentlighet: H	og økonomisk forsvarleg måte, ved at kommunane overfører dette ansvaret til selskapet. Selskapet skal: etablere, eige og drive anlegg for mottak, handsaming og deponering av avfall i dei fem kommunane i samsvar med forureiningslov og konsekvensvilkår, vere ansvarleg for innsamling, transport og handsaming av alle avfallstypar etter lovverk og føresegnar, ta seg av all innsamling og vidare handsaming av slam frå reinseanlegg, septiktankar og lukka anlegg, drive informasjon, samordning, rådgjeving og tilrettelegging vedkomande avfallshandtering. Selskapet kan ta på seg oppgåver for eigarkommunane og andre kundar og kjøpe tenester knytt til drifta frå andre når dette er teneleg. Selskapet avgjer i kor stor grad drifta skal nytte egne anlegg, utstyr og mannskap, eller ved leige og/eller driftsavtalar med kommunar, verksemdar eller personar. Representantskapet kan vedta at selskapet deltek i andre føretak med avgrensa ansvar, når dette fremjar selskapet sitt føremål og kompetanse, og/eller tek sikte på å gjeve tekniske økonomiske- og miljømessige driftsføremoner. Kommunane skal samordne sine renovasjonsføresegner slik at dei vert like og samsvarar med selskapsavtalen.			Annet: Firmaets eierskap i Returkraft AS er 3,23 %
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	25 126	23 858	Evje og Hornnes k. (20 %), Bykle k. (20 %), Bygland k. (20%), Iveland k. (20 %)
	Ordinært Resultat	-60	272	
	Langsiktig gjeld	15 627	16 054	
	Egenkapital	18 977	19 049	
	Antall ansatte	13	13	

Mulige risikofaktorer/risikoområder:

- Anskaffelsesregelverket.
- Leverer tjenester til selvkost.
- Beregning av avfallsgebyrer.
- Pris på levering av restavfall til returkraft AS, ny avgift.
- Utgifter/inntekter ved levering av søppel i internasjonalt marked.
- Miljøaspekt, eksempelvis tilknyttet drift av deponi, gjenvinningsgrad.
- Sårbarhet ved skade på utstyr.
- Håndtering av ulike typer avfall etter gjeldende regelverket (husholdningsavfall, næringsavfall, farlig avfall). Firmaet er registrert for behandling av ikke-farlig avfall.
- Selskapets investeringer.
- Kompetanse (nok førerkort klasse C)
- Bruk av fondsmidler.
- Tildelt enerett for renovasjon av husholdningsavfall fra eierkommunene vs. konkurranseutsetting.

Risiko og vesentlighetsvurdering

Revisjonen vurderer at overnevnte risikofaktorer, og/eller risikofaktorer tilknyttet overnevnte risikoområder, kan gjøre seg gjeldende da regelverket tilknyttet selskapets virksomhet kan være komplisert. Avfallshåndtering er et krevende felt som kan få relativt store konsekvenser for det ytre miljø. I Kostra er det oppgitt at 40 % av kommunens avfall går til materialgjenvinning. Det er på linje med landet. Selvkostgraden er på 97 % for håndtering av husholdningsavfall. Årsgebyr for avfallstjenester er på 3511 kroner i 2019, noe som er over sammenlignbare kommuner/landet/fylket²⁸⁹. Det er ikke oppgitt hvor mye husholdningsavfall som produseres per innbygger i kommunen. Selskapets vesentlighet for kommunen må ansees som høy. Selskapet leverer kritiske og lovpålagte tjenester for kommune innen avfallshåndtering og eier/driver anlegg for

²⁸⁹ SSB (2020) Kostra – Husholdningsavfall Valle. <https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/valle/husholdningsavfall> (Nedlastet 20.08.2020)

mottak, håndtering av ulike typer avfall i kommunene, herunder hytterrenovasjon. De har ansvar for innsamling transport og håndtering av alle avfallstyper, og forvalter relativt store økonomiske verdier. Selskapet melder selv at utfordringer er knyttet til konkurranseutsetting, priser på avfall i internasjonalt marked, håndtering av søppel lokalt og sårbarhet ved skade eller behov for vedlikehold på utstyr. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet til H. Det kan være aktuelt med både eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskapet selv om det ble utført kontroll med selskapet i 2013.

Setesdal Brannvesen IKS (RoV = M/H)

Setesdal Brannvesen IKS Org.nr 887932492 Hovedkontor: Evje Registrert nettside: www.sb-iks.no Risiko og vesentlighet: H	Stiftet: 04.10.2004 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Selskapet skal ivareta deltagernes oppgaver, plikter og behov innenfor brann og eksplosjonsvern, ulykkes og redningsberedskap, brannforebyggende og kontrolloppgaver og andre forhold som naturlig hører inn under dette formålet, herunder ivaretagelse av plikter og oppgaver knyttet til nødmedlingsentralene (110 sentral) og oppgaver knyttet til akutt forurensning. Alle oppgaver skal utføres innenfor det til enhver tid gjeldende regelverk. Selskapet plikter å delta i samarbeid med andre når dette følger av lov, forskrift, statlige pålegg eller annet avtaleverk for å ivareta oppgaver under formålet. Selskapet kan opprette egne selskaper, inngå avtaler med andre kommuner, selskaper og virksomheter for å ivareta formålet. Selskapet kan selge tjenester knyttet til formål så langt dette ikke vil være i strid med lov eller forskrift. Selskapet er underlagt den til enhver tid gjeldende forvaltningslov og offentliglov.			Eierandel: 20,8 %. Annet:
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere:
	Omsetning	19 150	13 744	Bygland k. (21,8 %), Evje og Hornes k. (17 %), Iveland k. (25,4 %), Bykle k. (18,8 %)
	Ordinært resultat	256 593	540 877	
	Langsiktig gjeld	17 787	12 068	
	Egenkapital	11 143	10 889	
	Antall ansatte	79/5	79 /5	

Mulige risikofaktorer:

- Offentlige anskaffelser
- Selvkostberegninger
- Miljøhensyn
- Tilsyn og forebyggende arbeid
- HMS området, risikobaserte arbeidsoppgaver
- Nye oppgaver som ikke er knyttet til kjernevirksomheten. (eks helseoppdrag, PLIVO²⁹⁰)
- Økende krav til brannvern og beredskap i kommunene (kompetansekrav, klimaspekt etc.)
- Voksende hytte-byer i fjellet
- Endringer i selskapet Eks. Forestående generasjonsskifte i ledelsen.
- Store naturvernområder i eierkommunene.
- Bemanning i ferier
- Gjeldsnivået/investeringer

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen vurderer at overnevnte risikofaktorer, eller risikofaktorer tilknyttet overnevnte risikoområder, kan gjøre seg gjeldende i tilknytning til foretaket. Det er spesiell risiko tilknyttet foretakets oppgave om å koordinere beredskap. I lys av at eierkommunene har større hyttebyggelses og at det har vært flere skogbranner (eks tørkesommeren 2018) har selskapet stort

²⁹⁰ Prosedyre for håndtering av Pågående Livstruende Vold. (PLIVO)

ansvar, og det skal dekke et stort geografisk området. Selskapet skal videre sikre kulturhistoriske verdier, noe som er viktig for Valle kommune og flere av kommunens selskaper. Konsekvenser må vurderes i forhold til manglende tjenesteleveranse på de ulike områdene, men også iht. personalforvaltning og risikobaserte arbeidsoppgaver for personalet. Selskapet melder selv at utfordringer er knyttet til stadig nye oppgaver uten at det følger med mer ressurser.

Foretaket er av høy vesentlighet for kommunen da det utfører kritiske og lovpålagte funksjoner, herunder brann og eksplosjonsvern, ulykkes- og redningsberedskap, brannforebyggende arbeid, plikter og oppgaver knyttet til nødmeldingssentralene, og det forvalter betydelige økonomiske verdier. Selskapet skal også ivareta oppgaver knyttet til akutt forurensning, gi informasjon og opplæring til skoleelever om brannvern mv. Foretaket finansieres gjennom driftstilskudd fra eierkommunene, men også gjennom betaling for tjenester. Det ble gjennomført selskapskontroll i selskapet i 2018 der revisjonen kom med anbefalinger tilknyttet manglende eierskapsmelding, og rutiner for eierskapsoppfølging, etiske retningslinjer, instruksjoner for styret, retningslinjer for håndtering av mulige habilitetskonflikter, klargjøring av delegasjonsreglementet, årlige eiermøter og møtepraksis, protokollføring og arkivhold. Det ble anbefalt at alle som påtar seg styreverv registrerer seg i styrevervregisteret. Omdømmet til selskapet fremstår som positivt, og kommunene får positive tilbakemelding av fylkesmannen med henhold til beredskap. Det er planlagt at det skal investeres i oppgradering av brannstasjon på Hovden. Med bakgrunn i at selskapet ble prioritert for forvaltningsrevisjon i 2018 vurderes samlet Risiko og vesentlighet som M/H.

Konsesjonskraft IKS (RoV = M)

Konsesjonskraft IKS Org.nr 971 330 937 Hovedkontor Valle Nettside: www.konsesjonskraft.no/ Risiko og vesentlighet M	Stiftet: 2003 Formål: Konsesjonskraft IKS skal vere ein leiande nasjonal forvaltar av konsesjonskraft. Konsesjonskraft IKS skal omsetje kommunane og fylkeskommunen si konsesjonskraft, gjennom å ta i mot og formidle vidare den pengeyttinga som oppstår gjennom forvaltninga av konsesjonskraftrettane og delta i verksemd som har naturleg samanheng med dette. Konsesjonskraft IKS skal etterleve og praktisere prinsippet om meroffentlighet i alt arbeid. Konsesjonskraft IKS skal mellom anna trygge konsesjonskraftordninga som ein kommunal/fylkeskommunal rett, trygge verdien i konsesjonskraftordninga, og sikre deltakarane påreknelege og gode inntekter.			Eierandel: 4,83
	Tall i 1000 kroner Omsetning Ordinært resultat Langsiktig gjeld Egenkapital Antall ansatte	2018 221 051 10 087 0 157 758 3	2017 220 206 25 258 0 147 671 3	Andre eiere 19 av kommunene på Agder og Agder fylkeskommune.

Mulige risikofaktorer/risikoområder:

- Mulige lovendringer på området.
- Potensielle endringer i rammevilkår
- Klimaforhold
- Internasjonal økonomisk utvikling.
- Kraftpriser og valuta: Svingninger i valutamarkedet og kraftmarkedet
- Finansforvaltning
- Anskaffelsesregelverket
- Åpenhet og innsyn

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Risikofaktorer tilknyttet selskapets mål er i hovedsak av finansiell art. Foretaket forvalter store økonomiske verdier for kommunene, og konsesjonskraftsinntekter utgjøre en viktig inntektskilde for kommunene. Selskapet har hovedkontor i kommunen. Av risikoreduserende tiltak kan det nevnes at foretaket har en egen risikostrategi på kraftforvaltning og administrativ beredskapsplan. På bakgrunn av at det nylig er gjennomført eierskapskontroll i regi av Aust-Agder Revisjon IKS vurderer revisjonen at samlet risiko og vesentlighet er M, og at det vil være mindre aktuelt å igangsette ytterligere eierskapskontroll i selskapet for Valle kommune.

Aust-Agder museum og Arkiv IKS - (RoV = M/H)

Agder Museum og Arkiv IKS Org.nr 986 088 695 Hovedkontor: Arendal Risiko og vesentlighet: M/H	Stiftet: 03.04.2003 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Aust-Agder Museum og Arkiv IKS skal forvalte, drive og utvikle museums- og arkivfeltet i Aust-Agder ved å: - arbeide for at verdifulle, bygninger, gjenstandar, arkiv og andre informasjonsberarar av historisk og administrativ verdi blir samla inn, tekne vare på og gjort tilgjengelege for allmenta, for forskning, og administrative formål. - aktivt formidle samlingane til institusjonen og avtalepartane saman med historia og kulturarven i fylket slik at det fremjar velferda og dei demokratiske rettane til innbyggjarane. Barn og unge skal prioriteras i formidlinga. - arbeide aktivt for forvaltning, forskning, formidling og publisering, gjere Aust-Agders kultur og historie levande for befolkninga og bidra til aktiv distriktutvikling i Aust-Agder. - vere faginstans for deltakarane i museums- og arkivfaglege spørsmål. - utvikle fagleg og administrativ kompetanse ved lokale museum og samlingar og arbeide for at lokale kulturminne og lokal tradisjon blir tekne vare på. - ta på seg betalte oppdrag for offentlige og private organ, og kan også administrere eksternt finansierte prosjekt innanfor sitt arbeidsfelt.			Eierandel: 5 % Annet: Valle er blant de fem største eierne av virksomheten.
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere Fylkeskommunen (47%) og 9 andre kommuner i Aust Agder.
	Omsetning	67 565	62 839	
	Ordinært Resultat	49993	2 823	
	Langsiktig gjeld	205 177	206 950	
	Egenkapital	150 788	146 604	
	Antall ansatte	60	60	

Mulige risikofaktorer/risikoområder:

- Ressurssituasjonen
- Drift, vedlikehold og bevaring av museumsbygg og gjenstandar
- Anskaffelsesregelverket
- Universell utforming
- Rollen som faginstans i museums og arkivfaglige spørsmål
- Kan administrere eksternt finansierte prosjekt
- Betalte oppdrag for offentlige og private aktører
- Utfordring knyttet til fusjon/endringer/tidligere endringer i selskapet
- Forvaltning av store kulturhistoriske verdier
- Arkivering og digitalisering
- Kompetanse (mangel på kvalifiserte søkere)
- Mange eiere og avdelinger
- Kommunens rolle vs. Andre kommunes interesser
- Høyt antall prosjekter

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Revisjonen vurderer at overnevnte risikofaktorer, eller risikofaktorer tilknyttet overnevnte risikoområder, kan gjøre seg gjeldende i tilknytning til foretaket. I 2015 ble Setesdalsmuseet IKS

overført/fusjonert med selskapet. Risiko for kommunen ligger her i forhold til ivaretagelse av kommunens interesser i et selskap med mange eiere. Revisjonen er kjent med at det har vært diskusjoner etter fusjonen. Konsekvenser må ellers sees i forhold til det enkelte området museet forvalter. Vesentligheten til selskapet for kommunen må sees i forhold til at museet skal bevare store kulturhistoriske verdier for fremtiden og gi et museumstilbud for innbyggere, herunder barnehager og skolelever, så vel som turister. Selskapet ivaretar også kulturhistoriske bygg i samarbeid med Setesdalmuseet eigedom IKS. Setesdals kulturarv er ansett som viktig i et globalt perspektiv, og er av særskilt relevans for kommunen. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet til å være M/H og at eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon kan være aktuelt, fortrinnsvis i samarbeid med andre eierkommuner/fylkeskommunen²⁹¹.

Setesdalmuseet Eigedom IKS (RoV M/H)

Navn: Setesdalmuseet eigedom IKS Org.nr 987843020 Hovedkontor: Valle Risiko og vesentlighet: M/H	Stiftet: 29.04.2004 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Å eie museumsanlegg som tilhører dei tre kommunane, og i samband med dette take vare på bygningar, gjenstandar, bygningsmiljø og anlegg frå regionen.			Eierandel: 33,3 %
		2018	2017	Andre eiere Bygland og Bykle kommuner
	Omsetning	177 799	184111	
	Ordinært resultat	2208	2639	
	Langsiktig gjeld	0	0	
	Egenkapital	42307	40099	
	Antall ansatte			

Mulige risikofaktorer

- Vedlikehold av verneverdig eiendom
- Ressurssituasjonen
- Mangelfull kompetanse

Risiko- og vesentlighetsvurdering:

Med tanke på regionens rike kulturarv spiller selskapet en viktig rolle for å ivareta materielle kulturuttrykk som vil være viktige for kommende generasjoner så vel som nåværende turisme og reiseliv. Foretaket samarbeider tett med Aust Agder museum og Arkiv, og leier ut bygg til dem. Ansvar for vedlikehold kan foregå som samarbeid mellom foretakene. Konsekvensene av at overnevnte risikofaktorer gjør seg gjeldende kan være at kulturelle verdier går tapt for ettertiden. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet som M/H.

Aksjeselskap (offentlig heleide)

Et aksjeselskap (AS) kan eies av en kommune eller fylkeskommune alene, eller sammen med andre kommuner og private rettssubjekter. Selskapets øverste myndighet er generalforsamlingen, og det er gjennom generalforsamlingen eierne (kommunen) utøver eierstyring. Generalforsamlingen velger styre og fastsetter rammer og gir nærmere regler for styret og daglig leder. Selskapet ledes av styret, det er styret som har det overordnede ansvaret for at selskapet drives i samsvar med eierens formål og i tråd med gjeldende lover og regler²⁹².

²⁹¹ Aust-Agder Museum og Arkiv (2018) Strategi 2018-2022: el bevart godt fortalt. <https://www.aama.no/media/1088/strategidokument-aama-2018-2022.pdf> (Nedlastet 07.06.2020)

²⁹² KS (Anno) Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll, https://www.ks.no/contentassets/fb95418a8bab40d69235844e212abb6f/ks-anbefalinger-eierstyring_digital.pdf (Nedlastet 03.06.2020)

Setpro AS (RoV = M/H)

Navn: Setpro AS Org.nr 957876374 Hovedkontor: Evje Nettside: https://www.setpro.no/	Stiftet: 28.12.1989 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Tiltaksarrangør av arbeidsrettede tiltak i Setesdal. Selskapet skal gjennom bruk av læringsarenaer internt og eksternt bidra til at brukere av tjenestene opplever økt livskvalitet, mestringsevne og formidling til arbeid. Selskapet skal være en solid og troverdig samarbeidspartner for NAV, eiere og kunder ved å være leverandør av arbeidsrettide tiltak ihht. gjeldende krav og med god kvalitet. Selskapet skal tilby næringslivet, eiere og kunder varer og tjenester på ordinære forretningsmessige vilkår. Selskapets overskudd skal forbli i bedriften og disponeres til formål som styrker fremtidig drift og utvikling til beste for våre brukere.			Eierandel: 20 %
Risiko og vesentlighet: M/H	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	20 948	16 845	Bygland k. (20 %) Evje og Hornnes k. (20 %), Iveland (20 %) Valle (20 %)
	Årsresultat	786	101	
	Langsiktig gjeld	14 850	0	
	Egenkapital	7730	6944	
	Antall ansatte	22	-	

Mulige risikofaktorer:

- Attføringsbransjen er i stadig endring
- Konkurransetsatt virksomhet vs. Sosialt formål
- Fallende inntekter pga. Covid-19
- Overholdelse av NAVs retningslinjer.
- Anskaffelsesregelverket
- Samarbeid: Selskap, NAV og flere kommuner i Setesdal
- Økende gjeldsnivå
- Endringer i lovverk
- Anbudskonkurranser
- Endringer i selskapsstruktur

Risiko og vesentlighetsvurdering:

Revisjonen vurderer at overnevnte risikofaktorer, eller risikofaktorer tilknyttet overnevnte risikoområder, kan gjøre seg gjeldende i tilknytning til foretaket. Attføringsbransjen er i stadig endring og står ovenfor nye krav og utfordringer. Flere tiltak er konkurransetsatt som følge av forskriftsendringer. Det er signaler på at anbudsregimet i attføringsbransjen fungerer dårlig. Det er ikke utført kontroll med selskap tidligere selv om selskapet har eksistert lenge. Selskapet har en betydelig økning i langsiktig gjeld i 2018 (Nesten 15 millioner kroner) som følge av investeringer. Selskapet har videre en viktig samfunnsnyttig funksjon og er en viktig aktør for personer med utfordringer på arbeidsmarkedet/bistandsbehov. Bedriften vektlegger selv at den står ovenfor endringer i selskapsstrukturen og at dette må til for å kunne delta i anbudskonkurranser. Bedriften skal legge til rette for læring og utvikling for utsatte grupper, og fyller derfor en vesentlig funksjon for kommunen. Revisjonen vurderer samlet risiko og vesentlighet for foretaket som M/H og at det kan være aktuelt med eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon.

4.3.2 Aktuelle tema – eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskaper

Selskap	Vinkling/tema	Risiko- og vesentlighet
Setesdal IPR	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon	M
Setesdal IKT	Eierskapskontroll og Forvaltningsrevisjon: Personvern og IT-sikkerhet	H
Midt-Agder friluftsråd	Eierskapskontroll og Forvaltningsrevisjon	M
Setesdal Miljø og gjenvinning	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon: Avfallshåndtering og miljø	H
Setesdal Brannvesen IKS	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon	M/H
Konsesjonskraft IKS	Eierskapskontroll og Forvaltningsrevisjon.	M
Aust-Agder Museum og Arkiv IKS	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon:	M/H
Setesdal Museum Eigedom IKS	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon:	M/H
Setpro AS	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon: Attføringsbransje i endring: fortrinnsvis i samarbeid med andre eierkommuner	M/H

5 OPPSUMMERING

Revisjonen har i denne analysen pekt på ulike områder, både overordnet og innenfor den enkelte tjeneste, hvor det kan være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon. Målet med analysen er å gi kontrollutvalget et godt grunnlag for å utarbeide plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2019-2023. Under oppsummeres de mest aktuelle områdene vi har:

Forvaltningsrevisjon

Bærekraftig utvikling	Risiko og vesentlighet
Bærekraftig utvikling (overordnet)	H

Lokaldemokrati	Risiko og vesentlighet
Åpenhet og Innsyn	M/H
Likestilling, mangfold og inkludering	M/H

Tillitsskapende forvaltning	Risiko og vesentlighet
Styring og Internkontroll: Avvik og avvikshåndtering	H
Etikk og varsling	M/H
Overordnet eierskapsstyring	M
Personvern og informasjonssikkerhet	M/H
Offentlige anskaffelser	H

Kommunedirektørens Stab	Risiko og vesentlighet
Overordnet - Samfunnssikkerhet og beredskap	M/H
Overordnet - Digitalisering	M/H
HR og velkomstsenteret - Arkiv og dokumentasjon	M/H
HR og velkomstsenteret - Arbeidsmiljø og sykefravær	M
HR og velkomstsenteret - Personalforvaltning: arbeidskraft, ansettelser og kompetanse i utvalgte sektorer	M/H
Økonomi – Overordnet økonomistyring	H

Oppvekst	Risiko og vesentlighet
Barnehage - Kvalitet i Barnehage/Implementering av rammeplan	M/H
Barnehage – Spesialpedagogisk hjelp og tidlig innsats	M/H
Grunnskole – Kvalitet i skolen	M/H
Grunnskole – Spesialundervisning i skolen	M/H
PP-tjenesten – Interkommunal PP-tjeneste	M/H
Barnevern – Tilsyn og oppfølging	H
Barnevern – Saksbehandling og internkontroll	H
Helse og Sosial	Risiko og vesentlighet
Overordnet – Opprettholdelse av tjenestetilbud under Covid-19	M/H
Overordnet – Bekjempelse av barnefattigdom	M/H

Overordnet- Folkehelse og forebyggende helsearbeid	M/H
Pleie- og omsorg – Aldrende befolkning	H
Pleie- og omsorgstjenester i og utenfor institusjon	M/H
Pleie- og omsorg – Legemiddelhåndtering	M
Helsetjenesten i Bykle og Valle – Ledelse og kvalitetsforbedring	H
Helsetjenesten i Bykle og Valle – Helhetlig behandling og oppfølging til personer med rusrelaterte eller/psykiske lidelser.	H
Lokalmedisinske tjenester – Helhetlige og koordinerte helse- og omsorgstjenester	M/H
Interkommunal NAV tjeneste – Kommunale NAV-tjenester	M

Kultur og fritid	Risiko og vesentlighet
Deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter for barn- og unge.	M

Teknisk drift og eiendom	Risiko og vesentlighet
Næringsutvikling	H
Vedlikehold og drift av offentlige bygg	M/H
Drikkevannssikkerhet	M/H
Vann og Avløp	M/H
Byggesaksbehandling	M/H
Klima- og energiplanlegging	M/H

Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i selskaper

Selskap	Vinkling/tema	Risiko- og vesentlighet
Setesdal Interkommunale politiske råd	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon	M
Setesdal IKT	Eierskapskontroll og Forvaltningsrevisjon: Personvern og IT-sikkerhet	H
Midt-Agder friluftsråd	Eierskapskontroll og Forvaltningsrevisjon	M
Setesdal Miljø og gjenvinning	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon: Avfallshåndtering og miljø	H
Setesdal Brannvesen IKS	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon	M/H
Konsesjonskraft IKS	Eierskapskontroll og Forvaltningsrevisjon.	M
Aust-Agder Museum og Arkiv IKS	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon:	M/H
Setesdal Museum Eigedom IKS	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon:	M/H
Setpro AS	Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon: Attføringsbransje i endring: fortrinnsvis i samarbeid med andre eierkommuner	M/H

Vedlegg 1: Oversikt over kommunens selskaper/foretak – Valle kommune

Interkommunale politiske råd (Kommunelovens § 18.1)

Foretak/Enhet	Opplysninger om selskapet	Eierskap																	
Setesdal Interkommunale politiske råd (Kommuneloven § 18-1) Org.nr: 981543556 Hovedkontor: Valle Nettside: https://www.setesdal.no/ Risiko og Vesentlighet: M	Stiftet: 01.01.2000 Formål (jf. vedtektene): Setesdal IPR skal utifrå visjonen "I Setesdal er vi gjestfrie for nye tanker", stimulere utvikling og vekst i Setesdal basert på egne føremonnar/særpreg og fremme regionen sine interesser. Regionen skal gjennom sitt arbeid bidra til at Setesdal skal vere ein attraktiv region å bu, gjeste og drive næringsverksemd. Setesdal IPR har ansvaret for å arbeide med regionale samfunnsutfordringar med utgangspunkt i den til kvar tid gjeldande samarbeidsavtale og det fylkeskommunale og kommunestyrevedtekne regionale utviklingsprogrammet. Setesdal IPR kan tillegjast det operative ansvaret for regionale samarbeidstiltak etter kommunale vedtak. Regionrådet skal søke å arbeide i partnerskap med Agder fylkeskommune og næringslivet i Setesdal i det regionale utviklingsarbeidet.	Eierandel: 20 % Annet: Foretaket har eierandeler i flere selskaper: Evjeklinikken Holding AS, LL Setesdal Bilruter AS, Destinasjon Hovden AS																	
	<table> <tr> <th>Tall i 1000 kroner</th><th>2018</th><th>2017</th></tr> <tr> <td>Omsetning</td><td>13 297</td><td>15262</td></tr> <tr> <td>Ordinært resultat</td><td>2 420</td><td>2655</td></tr> <tr> <td>Langsiktig gjeld</td><td>2726</td><td>2302</td></tr> <tr> <td>Egenkapital</td><td>22 545</td><td>20325</td></tr> <tr> <td>Antall ansatte</td><td>2</td><td>1</td></tr> </table>	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Omsetning	13 297	15262	Ordinært resultat	2 420	2655	Langsiktig gjeld	2726	2302	Egenkapital	22 545	20325	Antall ansatte	2	1
Tall i 1000 kroner	2018	2017																	
Omsetning	13 297	15262																	
Ordinært resultat	2 420	2655																	
Langsiktig gjeld	2726	2302																	
Egenkapital	22 545	20325																	
Antall ansatte	2	1																	

Oppgavefelleskap: Kommunelovens § 27 (Organiseringsformen må endres iht. ny kommunelov)

Foretak/Enhet	Opplysninger om selskapet	Eierskap																	
Navn: Setesdal IKT (koml. § 27) Org.nr 896780832 Hovedkontor: Bykle Registrert nettside: www.setesdalikt.no (Parkert) Risiko og Vesentlighet: H	Stiftet: 19.01.2011 Formål: (iht. vedtekten): Samarbeidet skal dekke de deltagende kommuners behov, plikter og oppgaver innenfor IKT-tjenester, og skal gjennom målrettet bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi fremme utvikling av tjenesteproduksjon, publikumsservice og administrative tjenester i deltakerkommunene. Samarbeidet skal ivareta deltakerkommunenes oppgaver knyttet til drift, service og utvikling av informasjons- og kommunikasjonsteknologi.	Eierandel: 20 %																	
	<table> <tr> <th>Tall i 1000 kroner</th><th>2018</th><th>2017</th></tr> <tr> <td>Omsetning</td><td>20 591</td><td>22 208</td></tr> <tr> <td>Ordinært resultat</td><td>741 556</td><td>720 981</td></tr> <tr> <td>Langsiktig gjeld</td><td>4 031</td><td>3 487</td></tr> <tr> <td>Egenkapital</td><td>1 008</td><td>565</td></tr> <tr> <td>Antall ansatte</td><td>6</td><td>7</td></tr> </table>	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Omsetning	20 591	22 208	Ordinært resultat	741 556	720 981	Langsiktig gjeld	4 031	3 487	Egenkapital	1 008	565	Antall ansatte	6	7
Tall i 1000 kroner	2018	2017																	
Omsetning	20 591	22 208																	
Ordinært resultat	741 556	720 981																	
Langsiktig gjeld	4 031	3 487																	
Egenkapital	1 008	565																	
Antall ansatte	6	7																	

Navn: Agder Sekretariat (Kuml. § 27) Org.nr 988 798 185 Hovedkontor: Kvinesdal Risiko og Vesentlighet: L	Stiftet: 01.10.2005 Formål (jf. vedtektene): Formålet med kontrollutvalgssekretariatet er å: 1) Tilby sekretariats tjenester til kontrollutvalg. 2) Sekretariatsfunksjonen skal ivareta ansvaret for at saker som behandles av kontrollutvalgene er forsvarlig utredet, og at utvalgenes vedtak blir fulgt opp (jfr. kontrollutvalgsforskriften § 20, 2.ledd). 3) Kontrollutvalgssekretariatet skal drives i balanse, slik at inntekter fra kommunene dekker kostnadene			Eierandel: 6,25%
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	-	-	16 Andre kommuner i Agder
	Resultat	-	-	
	Langsiktig gjeld	-	-	
	Egenkapital	-	-	
	Antall ansatte	2	2	
Navn: Midt Agder friluftsråd (Kuml. § 27) Org.nr 975641716 Hovedkontor: Kristiansand Risiko og Vesentlighet: M	Stiftet: 19.10.1961 Formål (jf. vedtektene): Friluftsrådets oppgave er i samarbeid med deltakerkommunene, offentlige etater på ulike nivå og interesserte organisasjoner å: • Arbeide for å fremme et enkelt, aktivt, allsidig og miljøvennlig friluftsliv, og bevare natur- og kulturverdier. • Arbeide for sikring og tilrettelegging av regionalt viktige friluftsområde/ grønnstruktur for offentlig bruk. • Koordinere forvaltning og drift av regionale friluftsområder. Herunder også turloyper og regionale skiløyper. • Informere om og koordinere friluftsmuligheter i regionen. • Avgi uttalelser i viktige saker som berører friluftslivet, herunder plansaker. • Verne om allemannsretten som forutsetning for friluftsliv. • Arbeide med andre friluftsoppgaver av regional karakter.			Eierandel: 1 av 9 kommuner
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	8644	9113	Kommunene Kristiansand, Iveland, Vennesla, Birkenes, Lillesand, Evje og Hornnes, Bygland, Bykle.
	Netto driftsresultat	-604	373	
	Langsiktig gjeld	4799	4248	
	Egenkapital	11826	4284	
	Antall ansatte	7	7	

Interkommunale selskaper (IKS loven)

Foretak	Opplysninger om selskapet	Eierskap
Navn: Setesdal Miljø og gjenvinning IKS Org.nr 988575941 Hovedkontor: Evje Registrert nettadresse: www.smg-iks.no	Stiftet: 01.07.2004 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Føremålet med selskapet er å take vare på alt avfall i regionen på ein miljømessig, teknisk og økonomisk forsvarleg måte, ved at kommunane overfører dette ansvaret til selskapet. Selskapet skal: etablere, eige og drive anlegg for mottak, handsaming og deponering av avfall i dei fem kommunane i samsvar med forureiningslov og konsesjonsvilkår, vere ansvarleg for innsamling, transport og handsaming av alle avfallstypar etter lovverk og føresegner, ta seg av all innsamling og vidare handsaming av slam frå reinseanlegg, septiktankar og lukka anlegg, drive informasjon, samordning, rådgjeving og tilrettelegging vedkomande avfallshandtering. Selskapet kan ta på seg oppgåver for eigarkommunane og andre kundar og kjøpe tenester knytt til drifta frå andre når dette er teneleg. Selskapet avgjer i kor stor grad drifta skal nytte eigne anlegg, utstyr og mannskap, eller	Eierandel: 20 % Annet: Firmaets eierskap i Returkraft AS er 3,23 %

Risiko og vesentlighet: H	ved leige og/eller driftsavtalar med kommunar, verksemdar eller personar. Representantskapet kan vedta at selskapet deltek i andre føretak med avgrensa ansvar, når dette fremjar selskapet sitt føremål og kompetanse, og/eller tek sikte på å gjeve tekniske økonomiske- og miljømessige driftsføremøner. Kommunane skal samordne sine renovasjonsføresegner slik at dei vert like og samsvarer med selskapsavtalen.				
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere	
	Omsetning	25 126	23 858	Evje og Hornnes k. (20 %), Bykle k. (20 %), Bygland k. (20%), Iveland k. (20 %)	
	Ordinært Resultat	-60	272		
	Langsiktig gjeld	15 627	16 054		
	Egenkapital	18 977	19 049		
	Antall ansatte	13	13		
Navn: Setesdal Brannvesen IKS Org.nr 887932492 Hovedkontor: Evje Registrert nettside: www.sb-iks.no Risiko og vesentlighet: M/H	Stiftet: 04.10.2004 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Selskapet skal ivareta deltagernes oppgaver, plikter og behov innenfor brann og eksplosjonsvern, ulykker og redningsberedskap, brannforebyggende og kontrolloppgaver og andre forhold som naturlig hører inn under dette formålet, herunder ivaretagelse av plikter og oppgaver knyttet til nødmeldingssentralene (110 sentral) og oppgaver knyttet til akutt forurensning. Alle oppgaver skal utføres innenfor det til enhver tid gjeldende regelverk. Selskapet plikter å delta i samarbeid med andre når dette følger av lov, forskrift, statlige pålegg eller annet avtaleverk for å ivareta oppgaver under formålet. Selskapet kan opprette egne selskaper, inngå avtaler med andre kommuner, selskaper og virksomheter for å ivareta formålet. Selskapet kan selge tjenester knyttet til formål så langt dette ikke vil være i strid med lov eller forskrift. Selskapet er underlagt den til enhver tid gjeldende forvaltningslov og offentliglov			Eierandel: 20,8 %. Annet: Selskapskontroll gjennomført i 2018	
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere:	
	Omsetning	19 150	13 744	Bygland k. (21,8 %), Evje og Hornnes k (17 %), Iveland k. (25,4 %), Bykle k. (18,8 %)	
	Ordinært resultat	256 593	540 877		
	Langsiktig gjeld	17 787	12 068		
	Egenkapital	11 143	10 889		
	Antall ansatte	79/5	79 /5		
Navn: Konesjonskraft IKS Org.nr. 971 330 937 Hovedkontor Valle Nettside: www.konesjonskraft.no/ Risiko og vesentlighet: M	Stiftet: 25.08.2003 Formål: Konesjonskraft IKS skal vere ein leiande nasjonal forvaltar av konesjonskraft. Konesjonskraft IKS skal omsetje kommunane og fylkeskommunen si konesjonskraft, gjennom å ta i mot og formidle vidare den pengeyttinga som oppstår gjennom forvaltinga av konesjonskraftrettane og delta i verksemd som har naturleg samanheng med dette. Konesjonskraft IKS skal etterleve og praktisere prinsippet om meroffentlighet i alt arbeid. Konesjonskraft IKS skal mellom anna trygge konesjonskraftordninga som ein kommunal/fylkeskommunal rett, trygge verdien i konesjonskraftordninga, og sikre deltakarane påreknelege og gode inntekter.			Eierandel: 4,83 % Annet: Selskapskontroll gjennomført i 2019.	
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere	
	Omsetning	221 051	220 206	19 av kommunene på Agder og Agder fylkeskommune.	
	Ordinært resultat	10 087	25 258		
	Langsiktig gjeld	0	0		
	Egenkapital	157 758	147671		
	Antall ansatte	3	3		
Stiftet: 13.02.2003			Eierandel: 4 %		

Navn: Agder kommunerevisjon IKS Org.nr 987 183 918 Hovedkontor: Kristiansand Registrert nettside: www.agderkom-rev.no/ Ikke vurdert	Formål (Jf. Brønnøysundregisteret): Selskapet skal utføre revisjon i og ha tilsyn med de deltagende kommuner i henhold til kommuneloven og tilhørende forskrifter om revisjon og kontrollutvalg. Tilsvarende gjelder også for kommunale foretak og interkommunale selskaper som deltakerne er medeiere i. Selskapet kan også påta seg andre revisjonsoppdrag i den utstrekning lovgivningen gir adgang til dette.			Annet: Eierskap i tidligere Setesdal revisjonsdistrikt var 20 %	
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere	
	Omsetning	18924	18383	Agder fyl. (20 %)	
	Resultat	56	754	Kr. Sand k. (40 %)	
	Langsiktig gjeld	36018	37534	Iveland k. (4 %)	
	Egenkapital	7610	3669	Bygland k. (4 %)	
	Antall ansatte	16	16	Bykle k. (4 %)	
				Vennesla k (7,5 %), Evje og Hornes k. (4 %)	
Navn: Aust-Agder Museum og Arkiv IKS Org.nr 986 088 695 Hovedkontor: Arendal Risiko og vesentlighet: M/H	Stiftet: 03.04.2003 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Aust-Agder Museum og Arkiv IKS skal forvalte, drive og utvikle museums- og arkivfeltet i Aust-Agder ved å: - arbeide for at verdfulle, bygningar, gjenstandar, arkiv og andre informasjonsberarar av historisk og administrativ verdi blir samla inn, tekne vare på og gjort tilgjengelege for allmenta, for forskning, og administrative formål. - aktivt formidle samlingane til institusjonen og avtalepartane saman med historia og kulturarven i fylket slik at det fremjar velferda og dei demokratiske rettane til innbyggjarane. Barn- og unge skal prioriteras i formidlinga. - arbeide aktivt for forvaltning, forskning, formidling og publisering, gjere Aust-Agders kultur og historie levande for befolkninga og bidra til aktiv distriktutvikling i Aust-Agder. - vere faginstans for deltakarane i museums- og arkivfaglege spørsmål. - utvikle fagleg og administrativ kompetanse ved lokale museum og samlingar og arbeide for at lokale kulturminne og lokal tradisjon blir tekne vare på. - ta på seg betalte oppdrag for offentlige og private organ, og kan også administrere eksternt finansierte prosjekt innanfor sitt arbeidsfelt.			Eierandel: 5 % Annet: Valle er blant de fem største eierne av virksomheten.	
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere	
	Omsetning	67 565	62 839	Fylkeskommunene og 9 andre kommuner i Aust Agder.	
	Ordinært Resultat	49993	2 823		
	Langsiktig gjeld	205 177	206 950		
	Egenkapital	150 788	146 604		
	Antall ansatte	60	60		
Navn: Setesdal-museet eigedom IKS Org.nr 987843020 Hovedkontor: Valle Risiko og vesentlighet: M/H	Stiftet: 29.04.2004 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Å eige museumsanlegg som tilhører dei tre kommunane, og i samband med dette take vare på bygningar, gjenstandar, bygningsmiljø og anlegg frå regionen.			Eierandel: 33,3 %	
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere	
	Omsetning	177 799	184111	Bygland og Valle kommune	
	Ordinært resultat	2208	2639		
	Langsiktig gjeld	0	0		
	Egenkapital	42307	40099		
	Antall ansatte				
Aksjeselskap – Offentlig heleide (Aksjeloven)					

Foretak	Opplysninger om selskapet			Eierskap
Navn: Setpro AS Org.nr 957876374 Hovedkontor: Evje Nettside: https://www.set-pro.no/ Risiko og vesentlighet: M/H	Stiftet: 28.12.1989 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Tiltaksarrangør av arbeidsrettede tiltak i Setesdal. Selskapet skal gjennom bruk av læringsarenaer internt og eksternt bidra til at brukere av tjenestene opplever økt livskvalitet, mestringsevne og formidling til arbeid. Selskapet skal vær en solid og troverdig samarbeidspartner for NAV, eiere og kunder ved å være leverandør av arbeidsrettide tiltak ihht. gjeldende krav og med god kvalitet. Selskapet skal tilby næringslivet, eiere og kunder varer og tjenester på ordinære forretningsmessige vilkår. Selskapets overskudd skal forbli i bedriften og disponeres til formål som styrker fremtidig drift og utvikling til beste for våre brukere.			Eierandel: 20 %
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	20 948	16 845	Bygland k. (20 %) Evje og Hornnes k. (20 %), Iveland (20 %) Valle (20 %)
	Årsresultat	786	101	
	Langsiktig gjeld	14 850	0	
	Egenkapital	7730	6944	
	Antall ansatte	22	-	
Navn: Kommunekraft AS Org.nr 866818452 Hovedkontor: Oslo Nettside: www.kommunekraft.no	Stiftet: 28.04.1993 Formål: Formidle aksjeeiernes disponible kraft, herunder konsesjonskraft, og drive annen virksomhet tilknyttet slik formidling.			Eierandel: 0,31 %
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	2068	2057	Landssammen- slutninga av vasskraftkommuner. En rekke andre kommuner i Norge.
	Årsresultat	154	-185	
	Langsiktig gjeld	0	0	
	Egenkapital	1 923	1770	
	Antall ansatte	6	0	
Aksjeselskap – Også private eiere (Aksjeloven)				
Foretak	Opplysninger om selskapet			Eierskap
Navn: Agder Energi AS Org.nr 981952 324 Hovedkontor: Kristiansand Ingen avtale om selskapskontroll	Stiftet: 14.04.2000 Formål (jf. brønnøysundregisteret): Utnytte, produsere, distribuere og omsette energi. Bidra til en sikker og rasjonell energiforsyning. Utnytte beslektede og lønnsomme forretningsmuligheter innen energi, kommunikasjon og infrastruktur.			Eierandel: 1,13 %
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre Eiere
	Omsetning	13980	10 358 000	Statkraft Industrial Holding AS og Øvrige kommuner på Agder
	Resultat	250 000	-204 000	
	Langsiktig gjeld	11 988 000	11397 000	
	Egenkapital	3526 000	4 565 000	
Antall ansatte	1000	1000		
Navn: Setesdalstunet AS Org.nr 980031683 Hovedkontor: Valle	Stiftet: 29.05.1998 Formål (jf. brønnøysundregisteret): Kjøp og drift av eiendom i Valle samt hva som står i forbindelse med dette			Eierandel: 50 %
	Tall i 1000 kroner	2018	2019	Andre Eiere
	Omsetning	1067	1211	Reme Invest AS
	Resultat	281	277	
	Langsiktig gjeld	8358	7879	
	Egenkapital	3968	4245	

	Antall ansatte	0	0	
Navn: USUS AS Org.nr 993 995 282 Hovedkontor: Kristiansand Nettside: www.usus.no Ingen avtale om eierskapskontroll	Stiftet: 19.03.2009 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Områdemarkedsføring, profilering og merkevarebygging via tilrettelegging for salg og markedsføring for reiselivet på Sørlandet. Selskapets virksomhet tar ikke sikte på å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte. Eventuelt overskudd skal benyttes til å fremme selskapets formål. Selskapet kan eie aksjer/andeler i andre selskap.			Eierandel: Manglende opplysninger i Aksjonærregisteret – 0,64 % ifølge årsmeldingen.
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	13254	14628	Agder fylkeskommune, Dyreparken Utvikling AS, Nordea Bank Norge ASAS, Color Line AS, Fjord Line AS, Arendal kommune, Grimstad kommune, Bykle kommune m. flere
	Resultat	338	-918	
	Langsiktig gjeld	-	--	
	Egenkapital	7723	7735	
	Antall ansatte	7	7	
Navn: Agder Næringsselskap AS (tidl. Aust-Agder nærings-selskap AS) Org.nr 929263162 Hovedkontor Arendal Ingen avtale om eierskapskontroll	Stiftet: 18.04.1980 Formål: Investeringselskap. Bidra til økt verdiskapning gjennom å tilby risikovillig kapital til nyetablerte og eksisterende bedrifter. Selskapets investeringer skal foretas på markedsmessig grunnlag, på like vilkår som private investorer og med sikte på å oppnå tilfredsstillende avkastning på investert kapital. Selskapet skal foreta investeringer i form av kjøp av aksjer.			Eierandel: 0,33 % Annet: Som investeringsselskap er selskapet medeiere i en rekke andre foretak, direkte og indirekte. Navn endre fra AA- Næringsselskap i 2020
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre Eiere
	Omsetning	1300	9300	Agder fylkeskommune, Agderkommuner og næringslivet i Agder.
	Årsresultat	150	8587	
	Langsiktig gjeld	0	0	
	Egenkapital	45758	45609	
Navn: LL Setesdal Bilruter (Aksjeselskap) Org.nr 915814581 Hovedkontor: Evje Nettside: http://www.setesdal-bilruter.no/ Ingen avtale om eierskapskontroll	Stiftet: 17.03.1920 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Selskapet skal drive bilruter mellom Kristiansand og Hovden- og mellom Arendal og Evje og andre områder. Selskapet kan og drive med anna økonomisk virksomhet.			Eierandel: 4,29 % Annet: Selskapet har betydelige aksjeposter i andre selskaper. Herunder 152 Heleide selskaper Setesdal Bilruter Eigedom AS og SBR Transport AS.
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	220 667	218 204	Vaagsbygdruta AS (21,15 %), Bykle (13,1%), S. Aune (6,97 %), Bygland (5,03%),
	Resultat	6 506	12 232	
	Langsiktig gjeld	0	0	
	Egenkapital	71 574	70 037	
	Antall ansatte	305	-	

				Setesdal Region- råd (4%), Kristian Aune, (3%), H. Aune (23 %), S. Auestad (1,79 %)
Setesdal infor- masjons- og kompetansesen- ter AS Org.nr 971099356 Hovedkontor: Evje, co/ Evje Ut- vikling AS Registrert nettside: www.setesdal.com	Stiftet: 28.02.1994 Formål: Oppføre bygg som skal bortleies til regional reiselivsor- ganisasjon for drift av regionalt informasjon- og kompetansesen- ter.			Eierandel: 2,4 ifølge % aksjo- nærregisteret, 1 % ifølge eierskaps- meldingen. Annet: Kommu- nen har også indi- rekte eierskap gjennom andre selskaper.
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	244	227	Agder næringssel- skap (23,98 %), Evje og Hornnes kommune (21,58 %) Nedre Setesdal Reisetravikk lag (11%), LL Setes- dal Bilruiter (5 %) m. fl.
	Årsresultat	45	42	
	Langsiktig gjeld	0	0	
	Egenkapital	2174	2129	
	Antall ansatte	0	-	
	Valle Husflid- bygg AS Org.nr 966 431 962 Hovedkontor: Valle Registrert nettside:	Stiftet: 21 Formål: Bygg, drive/leige ut og eige bygg til næringsformål og informasjonsvirksomhet.		
Tall i 1000 kroner		2018	2019	Andre eiere
Omsetning		100 000	110 000	Agder næringssel- skap (35 %). Valle Husflid SA (5 %)
Årsresultat		-92000	16 000	
Langsiktig gjeld		0	0	
Egenkapital		932 000	948 000	
Antall ansatte		0	0	
Andre – Samvirkeforetak etc.				
Navn: Bibliotek- sentralen SA Org.nr: 910568183 Hovedkontor: Oslo	Stiftet: 04.02.1952 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Være et serviceorgan for alle typer offentlige biblioteker. Biblioteksentralen har til opp- gave å være hovedleverandør av produkter og tjenester til biblio- teker og lignende institusjoner. I tillegg kan Biblioteksentralen delta i/etablere virksomhet med det formål å betjene det totale bok- , informasjon- og kunnskapsmarkedet. Biblioteksentralen skal drives etter vanlige bedriftsøkonomiske prinsipper, slik at det ska- pes økonomisk trygghet og utviklingsmuligheter og slik at andels- eiernes interesser ivaretas på beste måte.			Eierandel: Delt- arkeandel (Under 1 %)
	Andre – Samvirkeforetak etc.			

Navn: Biblioteksentralen SA Org.nr: 910568183 Hovedkontor: Oslo	Stiftet: 04.02.1952 Formål (jf. Brønnøysundregisteret): Være et serviceorgan for alle typer offentlige biblioteker. Biblioteksentralen har til oppgave å være hovedleverandør av produkter og tjenester til biblioteker og lignende institusjoner. I tillegg kan Biblioteksentralen delta i/etablere virksomhet med det formål å betjene det totale bok-, informasjon- og kunnskapsmarkedet. Biblioteksentralen skal drives etter vanlige bedriftsøkonomiske prinsipper, slik at det skapes økonomisk trygghet og utviklingsmuligheter og slik at andelseiernes interesser ivaretas på beste måte.			Eierandel: Deltarkeandel (Under 1 %)
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	125 324	131980	Kommuner over hele landet, Norsk Bibliotekforening, KS
	Resultat	-7127	58 822	
	Langsiktig gjeld	146294	154040	
	Egenkapital	289235	296362	
	Antall ansatte	169	44	
At Skog SA Org.nr 989086642 Hovedkontor: Forretningsadresse Skien Registrert nettside: www.atskog.no	Stiftet: 22.11.2005 Formål: Gjennom bærekraftig ressursutnyttelse å sikre best mulig avkastning på andelseiernes eiendommer. Dette gjøres ved å: Omsette andelseiernes tømmer og sikre best mulig pris og avsetning samt utvikle produkter om omsetningsformer. La andelseierne ta del i den verdiutvikling som AT Skog BAs kapital får, gjennom eierskap og kapitalforvaltning. Tilby andelseierne best mulig markedstilpassede skog- og utmarkstjenester og medvirke til skogfaglig utviklingsarbeid innen organisasjonen. Drive en næringspolitikk som trykker privat eiendomsrett gjennom aktiv næringsutøvelse i skog og utmark. Arbeide for god forståelse for en bærekraftig og fremtidsrettet skog- og utmarksnæring.			Deltakerandel (under 1 %) Datterselskaper: En rekke datterselskaper: At Biovarme AS At Terminal AS At Skog Invest AS At Terminal Holding AS Vestskog AS Agder Linjeryddig AS, Faun Naturforvaltning
	Tall i 1000 kroner	2018	2017	Andre eiere
	Omsetning	777 071	684 996	Samvirkeforetak med et mangfold av eiere knyttet skogsdrift i Norge.
	Årsresultat	21244	16035	
	Langsiktig gjeld	413	1982	
	Egenkapital	398 262	380 226	
	Antall ansatte	88	-	